

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ОБЛІК І АУДИТ»

галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 071 Облік і оподаткування

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ»**

здобувача **БОНДАРУК Анастасії Леонідівни** _____
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Науковий керівник: *к.е.н., доцент Марчук У.О.* _____
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ) (підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

В.о.завідувача кафедри: *к.е.н., доцент Коршикова Р.С.* _____
(підпис)

Київ 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	7
1.1. Основні засоби: визнання, оцінка та класифікація	7
1.2. Нормативно-правове та методичне забезпечення обліку та аналізу основних засобів.....	18
1.3. Порівняльна оцінка обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами	23
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ПІДПРИЄМСТВІ.....	31
2.1. Організація обліку основних засобів відповідно до напрямку діяльності ТОВ «Бетон –МЛ».....	31
2.2. Документування операції надходження та руху основних засобів у підприємстві.....	37
2.3. Методика обліку операцій процесу модернізації і ремонту основних засобів у підприємстві.....	48
2.4. Методика обліку амортизації та переоцінки основних засобів на підприємстві.....	56
Висновки до розділу 2.....	65
РОЗДІЛ 3. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	68
3.1. Методичні прийоми аналізу ефективності використання основних засобів у підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ».....	68
3.2. Визначення шляхів удосконалення ефективності використання основних засобів у досліджуваному підприємстві	84
3.3. Напрями удосконалення обліку основних засобів у підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ» та їх вплив на результати господарювання	92
Висновки до розділу 3.....	97
ВИСНОВКИ.....	100
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	104
ДОДАТКИ.....	110

ВСТУП

Актуальність теми. Вплив соціально-економічного розвитку світової економіки сприяє посиленню рівня конкуренції між підприємствами. Для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності, створення продукції високої якості та завоювання нових ринків підприємство має впроваджувати новітні технології, слідкувати за технологічним прогресом та забезпечувати максимальну ефективність використання основних засобів.

Собівартість готової продукції значною мірою залежить від амортизаційних відрахувань та витрат на підтримку основних засобів в робочому стані, тому важливо сприяти забезпеченню такого рівня прибутку від реалізації продукції, який б забезпечував процес простого та розширеного відтворення.

Тому, актуально розглянути та проаналізувати ефективність використання основних засобів, дослідити раціональність ведення бухгалтерського обліку основних засобів, встановити рівень технічного забезпечення підприємства основними засобами та визначити рівень відповідності основних засобів їх технологічним вимогам на підприємстві.

Щороку науковці висвітлюють нові сторони та проблеми обліку основних засобів на підприємстві, більшість з них приділяє увагу законодавчому регулюванню цієї ділянки обліку та наголошують на розбіжностях в нормативному регулюванні національних та міжнародних стандартів. Серед науковців, що звертають увагу на практичні аспекти обліку та аналізу основних засобів є: Жадан Т.А., Коритний В.О., Рябоконт Н.М., Юрків Д.І., Щирська О.В., Токарева Т. О., Калабухова С.В., Абесінова О.К.

Мета дослідження є дослідження теоретичних і методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення бухгалтерського обліку, аналізу ефективності використання основних засобів з урахуванням вимог міжнародних стандартів обліку та використанням сучасних інформаційних систем і технологій.

Для реалізації мети, в дослідженні були поставлені наступні **завдання**:

- розглянути основні засоби як об'єкт обліку та аналізу господарюючого суб'єкта;
- оцінити нормативно-правове регулювання формування та використання основних засобів;
- ознайомитись з особливостями обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами;
- визначити особливості організації обліку основних засобів відповідно до напряму діяльності ТОВ «Бетон - МЛ»;
- розкрити особливості нарахування амортизації основних засобів;
- визначити методологію поліпшення основних засобів та визначити основні нормативні документи для відображення операцій в обліку;
- охарактеризувати процес вибуття основних засобів в бухгалтерському обліку;
- дослідити методичні прийоми та напрями удосконалення аналізу ефективності використання основних засобів та їх впливу на результати господарювання в досліджуваному підприємстві.

Об'єкт дослідження - надходження та використання основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ».

Предмет дослідження - теоретичні, методичні та організаційні аспекти бухгалтерського обліку основних засобів підприємства.

Робота була виконана за допомогою наступних **методів дослідження**: узагальнення – при формуванні висновків та пропозицій; моделювання - шляхом представлення схематичного матеріалу та рисунків; порівняння – при визначенні зміни вартості основних засобів та розміру амортизаційних відрахувань в часі; відносних та середніх величин – для визначення частки вартості основних засобів в розрізі їх груп; комп'ютеризація – використання комп'ютеризованих облікових реєстрів бухгалтерського обліку; аналітичні методи – при визначенні факторів, що впливали на зміну ефективності використання основних засобів.

Наукові та практичні результати дослідження:

удосконалено:

- проведення переоцінки основних засобів в розрізі їх груп шляхом визначення суттєвості переоцінюваного об'єкта в загальній вартості основних засобів для зменшення витрат праці;

- диференціація орендарів основних засобів підприємства шляхом впровадження розмежувань субрахунків бухгалтерського обліку для систематизації інформації про стан та місцезнаходження основних засобів зданих в оренду;

- розмежування витрат на поточний ремонт основних засобів на субрахунках бухгалтерського обліку для оперативного отримання інформації управлінським персоналом.

набуло подальшого розвитку:

- вдосконалення ефективності використання основних засобів шляхом забезпечення умов функціонування основних засобів за відсутності постачання електроенергії для ведення господарської діяльності, отримання майбутній економічних вигід та задоволення наявних потреб контрагентів;

- доповнення форм первинних документів в частині обліку основних засобів додатковими реквізитами, що поліпшить інформативність документів та спростить доступ до необхідної інформації її користувачам.

Практичне значення одержаних результатів. Запропоновані заходи підвищення ефективності використання основних засобів мали подальший розвиток на підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ», а саме було створено умови для забезпечення роботи основних засобів за відсутності електроенергії (довідка №1 від 14.11.2022р.).

Публікації. Основні положення магістерської дипломної роботи опубліковано в збірнику наукових праць Теоретичні та прикладні питання економіки «Облік руху основних засобів у сучасних підприємствах», стаття в загальному обсязі складає 4,8 д.а.

Інформаційна база дослідження. При написанні роботи були використані

праці сучасних науковців та дослідників, законодавчі акти, положення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні та за кордоном. Практична частина роботи була виконана спираючись на дані первинних документів та фінансової звітності Товариства з обмеженою відповідальністю «Бетон-МЛ».

Структура роботи. Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 26 таблиць і 21 рисунок, 13 додатків, список використаних джерел включає 61 найменувань. Робота викладена на 110 сторінках.

РОЗДІЛ І

ТЕОРИТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Основні засоби: визнання, оцінка та класифікація

Функціонування будь якого суб'єкта господарювання починається з планування, розробки та формування матеріально технічної бази, в яку входять зокрема і основні засоби.

Чимало науковців займалось дослідженням питань трактування терміну основних засобів, однак у зв'язку із постійною зміною багатьох нормативно-законодавчих актів, зміною середовища діяльності самих підприємств і низкою економічних процесів поняття основних засобів не є чітко детерміноване.

Науковці визначають основні засоби, як інструмент праці, що трансформує предмети праці відповідно визначеної мети і потреб у господарській діяльності підприємства.

Функції, що виконують основні засоби наступні:

- використання в виробничому процесі;
- використання в постачанні товарів і послуг;
- передача в оренду;
- реалізація адміністративних і соціально-культурних функцій.

За загальноекономічним підходом трактувати поняття основних засобів можна як економічну форму, що протягом багатьох циклів бере участь у виробництві та поступово зношується, переносячи свою форму на кінцевий продукт.

В прикладному розумінні основні засоби – це форма капітальних інвестицій, тобто їх матеріальне втілення. В цьому ж підході основні засоби розглядаються, як інструмент збільшення капіталу та нарощення прибутку та складова активів підприємства.

Трактування сутності основних засобів в нормативно-законодавчій базі

прописано в Податковому Кодексі України, Національному положенні (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» та Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». На рис. 1.1. зображено підходи, щодо трактування основних засобів згідно нормативних документів.

МСБО 16	НП(С)БО 7	Податковий Кодекс України
<p>•<i>Основні засоби</i> - це матеріальні об'єкти, що їх: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей;б)використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду.</p>	<p>•<i>Основні засоби</i> - матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)</p>	<p>•<i>Основні засоби</i> - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр, що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)</p>

- мати матеріальну форму;
- використовуватись в господарській діяльності;
- мати строк корисного використання більше одного року або операційного циклу, якщо він довший за рік

Рис. 1.1. Порівняння підходів до визначення поняття основних засобів

Джерело: створено авторами на основі [1;2;3]

Отже, щоб актив міг бути віднесеним до складу основних засобів, згідно законодавчої бази, він має відповідати таким критеріям:

- мати матеріальну форму;

- використовуватись в господарській діяльності;
- мати строк корисного використання більше одного року або операційного циклу, якщо він довший за рік.

Відображення правдивої і неупередженої інформації щодо основних засобів сприятиме ефективному їх використанню та прийняттю вірних управлінських рішень.

Податковий кодекс визначає актив основним засобом, якщо він буде використовуватись у господарській діяльності. Згідно ст. 14 п. 1.36 ПКУ до господарської діяльності відносимо діяльність особи, що пов'язана з виробництвом (виготовленням) та/або реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг, спрямована на отримання доходу. Тобто, якщо підприємство використовує один основний засіб для провадження господарської діяльності (наприклад виробництво продукції) і негосподарської діяльності (благодійна діяльність) – це створює проблеми обліку такого основного засобу, відповідно зростають витрати часу працівників.

Податковий та бухгалтерський облік мають деяку відмінність у визнанні основних засобів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Порівняння підходів до визнання основних засобів згідно бухгалтерського і податкового обліку

Ознака	Бухгалтерський облік	Податковий облік
1	2	3
Матеріальність	Основними засобами є лише матеріальні активи	Основними засобами є лише матеріальні активи
Підконтрольність	Активи - ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання котрих, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому	Платник податку на прибуток фактично є власником основних засобів.
Строк корисного використання	Строк корисного використання з дати введення в експлуатацію повинен перевищувати рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за рік)	Строк корисного використання з дати введення в експлуатацію повинен перевищувати рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за рік)

Продовження табл. 1.1

1	2	3
Призначення	З метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій	До основних засобів відносять лише ті об'єкти, які суб'єкт господарювання планує використовувати у власній господарській діяльності
Вартісна межа	Не передбачена.	Понад 20 000 гривень

Джерело: сформовано автором

Отже, визначення основних засобів в податковому та бухгалтерському обліку подібне в розрізі матеріальності форми та строків корисного використання, решта ознак підконтрольність, вартісна межа та призначення мають відмінності.

Для коректного відображення в аналітичному обліку різних об'єктів основних засобів, потрібно розробити детальну класифікацію даних об'єктів.

Виокремлення класифікаційних ознак та розмежування основних засобів відповідно розроблених ознак сприятиме чіткому веденню аналітичного обліку.

Дослідження теми основних засобів різними сучасними науковцями сприяло створенню детальної класифікації об'єктів основних засобів. Тож, пропонуємо розглянути класифікацію основних засобів табл. 1.2.

Таблиця 1.2

**Класифікація об'єктів основних засобів відповідно
різних класифікаційних ознак**

Ознака	Групи основних засобів
1	2
за функціональним призначенням	виробничі, невиробничі
за галузевою ознакою	промисловості, сільського господарства, транспорту, торгівлі, будівельні, зв'язку
за використанням	діючі, недіючі, запасні
за належністю	власні, орендовані
а речовим характером	інвентарні, неінвентарні
за джерелами фінансування	внесені до статутного фонду підприємства, придбані за власні кошти підприємства, придбані за рахунок позикових коштів, безоплатно отримані основні засоби, отримані внаслідок обміну на подібний або неподібний актив (бартерні операції)

Продовження табл. 1.2

1	2
за характером відображення зносу	основні засоби, які амортизуються, основні засоби, які не амортизуються
за натурально-речовим складом	земельні ділянки, будинки, споруди та передавальні пристрої, машини й пристрої, транспортні засоби, прилади та інвентар, багатолітні насадження, інші необоротні матеріальні активи

Джерело: сформовано автором

Отже, відповідно до функціонального призначення виокремлюють виробничі (основні засоби, які беруть участь у виробничому процесі, наприклад, цехи, виробничі приміщення, обладнання, транспортні засоби, машини, багаторічні насадження тощо) та невиробничі групи (основні засоби, що призначенні для реалізації соціально-культурних потреб підприємства, тобто не беруть участі у виробничому процесі. Сюди відносять: машини та обладнання, що задіяні у невиробничій діяльності, а також адміністративні будівлі) [4, с. 340-349].

Проте, деякі науковці виділяють за функціональним призначенням такі основні засоби: виробничі, невиробничі та виробничі, що відносяться до інших галузей [5, с. 64-68]. Також в науковій літературі можна зустріти групи основних засобів, класифікованих за виробничим призначенням, як основні засоби виробничої діяльності, основні засоби допоміжних виробництв та невиробничі [6, с. 230-236].

Відповідно до галузевої ознаки, основні засоби бувають сільського господарства, транспортні, будівельні, зв'язку. Дана класифікаційна ознака впливає із галузі, де основний засіб використовується.

Залежно від того, чи використовується основний засіб на даний момент, їх можна класифікувати як діючі, недіючі та запасні. До діючих відносять основні засоби, що використовуються підприємством на даний момент, якщо основний засіб законсервований і не бере участі в діяльності підприємства – його відносять до недіючих.

Основні засоби, що зберігаються на складі і призначені для заміни діючих основних засобів (або їх окремих елементів) відносять до запасних. Розподіл

основних засобів на діючі, недіючі та запасні потрібний для вірного нарахування амортизації та коректного відображення сум зносу в обліку та фінансовій звітності.

За належністю основні засоби поділяють на власні та орендовані. Відповідно власні основні засоби – це матеріальні активи, внесені засновниками, придбані за власні кошти, що відображаються в балансі підприємства. Орендовані основні засоби не є власністю підприємства, що їх орендує, відповідно в обліку відображаються на позабалансових рахунках.

Варто звернути увагу на класифікацію основних засобів за речовим характером, а саме, що до інвентарних основних засобів належать ті, що мають свій інвентарний номер та матеріальну форму, до неінвентарних відносяться основні засоби, що не мають матеріальної форми, наприклад, грошові вкладення у земельні ділянки.

Оскільки, відповідно до чинного законодавства, на земельні ділянки амортизація не нараховується, то доцільно класифікувати основні засоби на ті, що амортизуються та не амортизуються [7, с. 146-152].

Відповідно до натурально-речового складу основні засоби поділяють на:

- будинки (приміщення, призначені для перебування в них);
- споруди (відмінні від будівель об'єкти нерухомості);
- машини та пристрої (механізми чи їх сукупність призначені для виконання запрограмованих робіт);
- транспортні засоби (магістральні трубопроводи, а також засоби, призначенні для перевезення вантажу і людей);
- прилади та інвентар (диференційовані засоби, призначенні для реалізації задач, що виникають під час діяльності);
- багаторічні насадження (сільськогосподарські угіддя призначенні для отримання врожаю або декору території);
- земельні ділянки (ділянки землі з фіксованими межами, що наділені певними властивостями та мають чітке місце розташування, закріплене в нотаріальних документах);

- передавальні пристрої (електромережі, газові та теплові трубопроводи та їх мережі);

- інші основні засоби – матеріальні активи, що відповідно до чинного господарства ідентифікують як основні засоби, але не підпадають під жодну з вищеперерахованих категорій.

На мою думку, у класифікації відповідно до натурально-речового складу потрібно внести деякі зміни, а саме групу «будинки» замінити на групу «будівлі» [8, с. 84-93]. Адже, до будівель відносять споруди, що складаються з опорних, сполучених, огорожувальних конструкцій, призначені для перебування в них, зберігання та розміщення устаткування та інших предметів.

Тобто, фактично, будівлю можемо віднести до споруди. До будівель також відносять об'єкти туристичної інфраструктури (мотелі, готелі, хостели, кемпінги), квартири, гаражі, стоянки машин в гаражних кооперативах. Дані корективи спростять механізм віднесення того чи іншого основного засобу до певної категорії [9, с. 56].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» та План рахунків бухгалтерського обліку розділяють основні засоби на безпосередньо основні засоби та інші необоротні матеріальні активи [10].

Нормативно-законодавча база (НП(С)БО 7, МСБО 16 та ПКУ) розділяє основні засоби на різні групи, проте існує відмінність щодо такого розподілу табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Групи основних засобів відповідно до нормативно-законодавчої бази

Класифікація основних засобів		
НП(С)БО 7	МСБО 16	ПКУ
1	2	3
земельні ділянки	земля	земельні ділянки
капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	земля та будівлі	капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом
будівлі, споруди та передавальні пристрої	машини та обладнання	будівлі, споруди, передавальні пристрої

Продовження табл. 1.3

1	2	3
машини та обладнання	кораблі	машини та обладнання (електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 20000 гривень)
транспортні засоби	літаки	транспортні засоби
інструменти, прилади, інвентар (меблі)	автомобілі	інструменти, прилади, інвентар, меблі
тварини, які не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю.	меблі та приладдя	тварини
багаторічні насадження, які не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю, а також плодоносні рослини	офісне обладнання	багаторічні насадження
інші основні засоби		інші основні засоби

Джерело: створено автором на основі: [11, с. 288]

З огляду проведеного порівняння, бачимо, що Податковий Кодекс та НП(С)БО 7 наближені між собою в класифікації основних засобів, а це означає, що підприємства, які ведуть облік за національними стандартами не матимуть великих розбіжностей у віднесення певного об'єкту основних засобів до тієї чи іншої групи.

Отже, відповідно до класифікації Податкового Кодексу України, основні засоби поділено на групи, для точного відображення мінімального строку амортизації основних засобів, який підприємство має право встановити для її нарахування та відображенню в обліку [12, с. 129-133].

Проте, коли фактичний (реальний) строк корисного використання об'єкту

основних засобів менший, ніж встановлено в ПКУ (ст. 138, п.3.3), наприклад, підприємство придбало обладнання, яке на його думку буде працювати 3 роки (операційні цикли), але відповідно до ПКУ, мінімальний строк, який підприємство може встановити для нарахування амортизації – 5 років, між бухгалтерським та податковим обліком виникатимуть курсові різниці.

В такому разі, підприємству потрібно розраховувати різниці, які виникають при нарахуванні амортизації, та відображати в бухгалтерському обліку дані, що розраховуються з строком використання 3 роки, а в податковому обліку – дані, що включають розрахунковий період 5 років, відповідно коригуючи свій фінансовий результат.

Серед науковців існує думка, що дуже детальна класифікація основних засобів ускладнює роботу бухгалтерів та є трудозатратною [13, с. 1112-1116]. Але, спираючись на практичний досвід, детальна класифікація та розподілення на групи основних засобів спрощує ведення аналітичного обліку, сприяє відображенню реальної картини ефективності використання основних засобів в розрізі груп та за кожним об'єктом окремо, а також допомагає розподілу витрат пов'язаних з обслуговуванням основних засобів на готовий продукт.

З огляду на те, що специфіка в кожного підприємства різна, до затвердженого Плану рахунків бухгалтерського обліку підприємство слід додати субрахунки, прописавши та затвердивши це в обліковій політиці. Це сформує концепцію ефективного управління та використання основними засобами, що може позитивно вплинути на фінансовий результат підприємства, сприятиме прийняттю швидких та ефективних управлінських рішень, оптимізувати витрати пов'язані з рухом основних засобів та підвищити якість ведення господарської діяльності в цілому.

В ході господарської діяльності підприємства виникають різні ситуації пов'язані з рухом основних засобів, які вимагають використання різних видів вартостей. НП(С)БО 7 встановляє для бухгалтерського обліку такі види оцінки активів:

- первісна вартість (історична вартість, фактична собівартість) – вартість за

яку було придбано об'єкт включаючи всі витрати пов'язані із цим об'єктом, що виникли до моменту введення в експлуатацію;

- ліквідаційна вартість – вартість, за яку основний засіб можна продати після виведення його з експлуатації;

- залишкова вартість (балансова) – це первісна вартість об'єкту за мінусом накопиченого зносу;

- справедлива вартість (ринкова вартість) – вартість, за яку можна було б придбати об'єкт на даний момент. Зазвичай для визначення справедливої вартості залучається сторонній експерт;

- переоцінена вартість – відкоригована первісна вартість з врахуванням дооцінки або уцінки основного засобу.

Порядок визначення ліквідаційної вартості підприємство прописує в обліковій політиці підприємства. В табл. 1.4. розглянуто типові ситуації щодо вибору оцінки основного засобів.

Таблиця 1.4

Вибір оцінки основного засобу

Типова ситуація	Вартість основного засобу
1	2
Придбання основного засобу	Первісна вартість
Отримання ОЗ в обмін на подібний актив	Залишкова вартість переданого об'єкту
Отримання ОЗ в обмін на неподібний актив	Справедлива вартість переданого об'єкта, збільшена/зменшена на суму грошових коштів чи їхніх еквівалентів переданих під час обміну
Безоплатне отримання ОЗ	Справедлива вартість з урахуванням витрат на їхню доставку, введення в експлуатацію та інших витрат
Внесення ОЗ до статутного капіталу	Здійснюється за погодженою між засновниками СВ з урахуванням витрат на їхню доставку та введення в експлуатацію та інших витрат
Переведення ОЗ з оборотних активів (товарів, готової продукції)	Фактична собівартість таких активів, яка визначається за НП(С)БО 9 «Запаси» та НП(С)БО 16 «Витрати»
Оцінка на дату складання звіту про фінансовий стан (балансу)	Справедлива вартість або залишкова вартість
Оцінка повністю амортизованих ОЗ	Справедлива вартість або ліквідаційна вартість

Джерело: створено автором

Вірне визначення вартості об'єктів основних засобів має надзвичайно важливе значення, адже впливає на вартість капіталу підприємства. Для цього в першу чергу для оцінки всіх основних засобів має застосовуватись єдиний грошовий вимір, а також має дотримуватись принцип первісної вартості (історичної собівартості). Нормативна база визначає такі види оцінки основних засобів як первісна вартість, ліквідаційна вартість, справедлива вартість, залишкова вартість. Застосування кожного з видів оцінки залежить від конкретної ситуації, пов'язаної з основним засобом.

Зазвичай, на дату балансу підприємства використовують первісна та залишкову вартість.

До проблем оцінки основних засобів потрібно віднести не встановлене законодавче регулювання питань морального зносу об'єкту основних засобів. Наприклад, якщо основний засіб відповідно до ПКУ має мінімальний строк експлуатації, встановлений для нарахування амортизації 5 років, проте вже через рік він стає морально застарілим та не відповідає вимогам та потребам підприємства, виникають питання, щодо подальшого обліку цього об'єкту.

Найбільш дискусійним питанням залишається визначення ліквідаційної вартості об'єкту основних засобів. Науковці пропонують такі методи розрахунку ліквідаційної вартості:

- встановлення ліквідаційної вартості рівної нулю;
- встановити ліквідаційну вартість тотожну тій, що застосовувалась раніше для подібного об'єкту однієї групи основних засобів;
- залучання до визначення ліквідаційної вартості спеціалістів;
- визначення шляхом різниці ринкової вартості та знижки на вимушений характер продажу (зазвичай 20-50% від ціни) [14, с. 302-305].

Вибір оцінки основних засобів залежить від потреб бухгалтерського та податкового обліку. Для вірного оцінювання основного засобу пропоную створити комісію на підприємстві на чолі з директором підприємства, бухгалтером, юристом та фахівцем, що спеціалізується на придбанні, ліквідації основних засобів.

1.2. Нормативно-правове та методичне забезпечення обліку та аналізу основних засобів

Головною передумовою нормативно-правового регулювання є забезпечення всіх користувачів інформації єдиними вимогами та правилами ведення бухгалтерського обліку.

Основним законодавчим актом, який встановлює обов'язковість ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на підприємствах є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [15]. Цей закон регламентує порядок ведення бухгалтерського обліку, адже саме спираючись на основі даних бухгалтерського обліку складається фінансова, статистична, податкова та інші звітності.

Нормативним документом в частині обліку основних засобів є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Це положення визначає порядок та концепцію формування інформації про основні засоби та розкриття цієї інформації у фінансовій звітності підприємства.

Як і в будь якій частині обліку, облік основних засобів має широкий список нормативно-правових документів, що його регулюють. Тож, нормативне регулювання обліку основних засобів має декілька рівнів, що включають нормативні документи, що мають різний правовий статус, проте не мають протирічати один одному (рис. 1.2).

Вище перелічені законодавчі акти регулюють ведення бухгалтерського обліку, проте залишають деякі питання варіативними, тобто дають можливість підприємству на власний розсуд і з врахуванням своєї специфіки діяльності самостійно встановлювати і прописувати деякі аспекти обліку, в тому числі, що стосується обліку основних засобів.

Перший, другий рівень – законодавчий, окреслює завдання, основні поняття та сутність бухгалтерського обліку, а також визначає порядок організації та ведення бухгалтерського обліку.

1 рівень. Вихідні правові норми	<ul style="list-style-type: none"> • Податковий Кодекс • Господарський Кодекс • ЗУ «Про фінансовий облік та фінансову звітність»
2 рівень. Акти вищих органів виконавчої влади	<ul style="list-style-type: none"> • Укази Президента • Постанови КМУ в сфері бухгалтерського облік
3 рівень. Підзаконні акти Міністерства фінансів	<ul style="list-style-type: none"> • Положення (станданти) бухгалтерського обліку • Інші нормативно-правові акти, що є прерогативою Мінфіну
4 рівень. Підзаконні акти міністерств	<ul style="list-style-type: none"> • Інструкції • Положення • Вказівки та методичні рекомендації, що ґрунтуються на П(С)БО
5 рівень. Децентралізовані	<ul style="list-style-type: none"> • Накази і розпорядження суб'єктів господарювання щодо форм організації бухгалтерського обліку

Рис. 1.2. Документи, що становлять нормативно правове регулювання в Україні

Джерело: створено автором на основі [16, с 407].

Третій рівень – нормативний, визначає методологічні засади ведення бухгалтерського обліку основних засобів.

Четвертий рівень – методичний, дає методичні рекомендації ведень обліку, в тому числі обліку основних засобів. Сюди відносять Інструкцію по застосуванню плану рахунків бухгалтерського обліку, методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку, методичні рекомендації, щодо ведення бухгалтерського обліку.

П'ятий рівень – організаційний, налаштування бухгалтерського обліку на самому підприємстві, а саме до нормативної бази цього рівня відносять: Наказ про облікову політику, Робочий план рахунків, методичні документи, первинна документація підприємства.

Рівні один – три є обов'язкові для всіх підприємств в Україні і мають

безумовний характер дотримання. Нормативна база четвертого рівня розробляється та встановлюється підприємствами самостійно.

Найголовнішим законодавчим актом, що регулює ведення обліку основних засобів є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні».

Він визначає засади ведення та організації бухгалтерського обліку включно й обліку основних засобів національних підприємств в Україні. Оскільки вся звітність (фінансова, статистична та податкова) базуються на даних саме бухгалтерського обліку, то його ведення є обов'язковим для усіх підприємств.

Податковий кодекс України визначає в обліку основних засобів такі питання:

- амортизації;
- первісної та ліквідаційної вартості основного засобу;
- групи основних засобів залежно від мінімального терміну їх експлуатації.

НП(С)БО 7 «Основні засоби» становить методологічну базу в формуванні інформації та її відображенні в бухгалтерському обліку щодо основних засобів та інших необоротних матеріальних активів.

Він визначає умови визнання об'єкта основним засобом, регулює питання оцінки, переоцінки основних засобів, а також окреслює порядок ремонту, модернізації та поліпшення основного засобу [17, с. 197-203].

Інструкція про застосування плану рахунків – нормативний документ, який регулює відображення в обліку операцій руху основних засобів.

В обліковій політиці підприємства прописуються питання, щодо яких існує альтернатива, тобто, це питання, щодо яких законодавча база дає вибір з огляду на специфіку та сферу діяльності підприємства. Тому підприємству треба обрати найкращу з запропонованих альтернатив для сприяння одержання максимально високих фінансових показників [18, с. 216].

Всі ключові моменти, що стосуються специфіки ведення обліку конкретного підприємства закріплюються в обліковій політиці. Підприємство може прописати в цьому нормативному документі ліквідаційну вартість основних засобів, методи нарахування амортизації, вказати основні засоби, що були внесені засновниками

під час створення підприємства, встановити вартісний поріг для необоротних активів, вказати строки експлуатації груп основних засобів (або прописати, що строки встановлюються підприємством відповідно до чинно редакції Податкового Кодексу та використовувати гранично можливі строки нарахування амортизації згідно цього кодексу).

Спираючись на міжнародний досвід, можна стверджувати, що не у всіх країнах питання обліку основних засобів є законодавчо закріплене. Наприклад, у Франції регулювання обліку основних засобів встановлюється податковим законодавством, а у Великобританії – власним нормативним документом компанії, в Сполучених Штатах Америки правила ведення обліку приватного сектору встановлюються недержавними органами, а отже не є обов'язкові до дотримання. Проте, американські стандарти US GAAP вважають найбільш якісними, що суттєво впливає на розробку міжнародних стандартів, а це в свою чергу на ведення обліку в багатьох країнах [19, с. 411].

Перехід великої кількості вітчизняних підприємств на міжнародні стандарти обліку зумовлений економічною глобалізацією. Багато компаній стають не просто великими, а транснаціональними і вимагає стандартизації обліку компанії до М(С)БО. Тому побудова національних стандартів з врахуванням міжнародного досвіду та врегулювання законодавчої бази в Україні з міжнародними стандартами є рекомендацією, а необхідністю.

Це допоможе користувачам інформації, які зацікавлені в фінансовій звітності вітчизняних підприємств вірно, швидко та якісно оброблювати інформацію, в свою чергу такий крок збільшить інвестиційну привабливість національних підприємств та збільшить грошові потоки, що надходять в країну від інвесторів.

Управління фондом основних засобів побудоване, передусім, на проведенні аналізу структури, складу, ефективності використання та забезпеченості основними засобами. Методика проведення аналізу основних засобів має включати ряд положень, серед яких (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Положення для проведення аналізу основних засобів

Джерело: створено автором на основі [20, с. 113-122]

Аналіз основних засобів, зазвичай, починають з визначення забезпеченості ними підприємства. Тобто, проводять оцінку, на скільки підприємство здатне обслуговувати свою виробничу діяльність наявними основними засобами, також визначають чи їх структура, технічний та технологічний стан задовольняють наявні потреби підприємства.

Забезпеченість основними засобами характеризується показниками фондоозброєності, фондомісткості та фондovіддачі.

Значну уваги при аналізі основних засобів звертають на їх структуру, тобто визначають потужність та здатність його ефективно забезпечувати виробничу діяльність підприємства.

Для оцінки основних засобів також порівнюють зміну вартості основних засобів, визначаючи при цьому динаміку, на основі якої роблять висновок про позитивну чи негативну тенденцію зміни.

В процесі аналізу основних засобів визначають частку пасивних та активних основних засобів та встановлюють їх частку в загальній вартості основних засобів. Варто додати, що якщо частка пасивних основних засобів перевищує частку активних основних засобів - це є негативним показником, оскільки значна частина основних засобів не задіяна та не використовується ефективно.

Аналіз основних засобів також включає в себе розрахунок коефіцієнту зносу, коефіцієнту вибуття та оновлення основних засобів. Перелічені коефіцієнти слугують індикаторами, що свідчать про можливі проблем з оновленням основних засобів на підприємстві, а отже ймовірне старіння фонду основних засобів, що прямо впливає на якість та конкурентоздатність виготовленої продукції (наданих послуг).

Тож, при проведенні аналізу основних засобів потрібно застосувати багато факторні показники, провести розрахунок низки коефіцієнтів та визначити їх динаміку за попередні аналогічні періоди.

1.3. Порівняльна оцінка обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами

Нормативно-правове забезпечення в частині обліку основних засобів формують як національні так і міжнародні стандарти.

Визначення терміну «основні засоби» прописується в національних стандартах (НП(С)БО 7 «Основні засоби») та в міжнародних (МСБО 16 «Основні засоби») рис. 1.4.

З першого погляду, визначення основних засобів в обох нормативних актах ідентичні, проте МСБО 16 не висвітлює поняття предмета основних засобів.

Обидва нормативних документа окреслюють поняття амортизації, вартості, що амортизується, та строків корисного використання основних засобів. Також і НП(С)БО 7 і МСБО 16 визначають поняття справедливої вартості, первісної вартості та груп основних засобів, проте ці поняття мають різну назву.

Рис. 1.4. Визначення основних засобів за міжнародними та національними стандартами

Джерело: сформоване автором на основі [21, с. 110-113]

Отже, з рис. 1.5. бачимо, що ІП(С)БО 7 і МСБО 16 описують однакові поняття, але з тотожними назвами. Проте, існує суттєва відмінність у ІП(С)БО 7 і МСБО 16 щодо класифікації основних засобів, а саме у міжнародних стандартах визначено класи основних засобів, а в національних положеннях групи основних засобів (табл. 1.5) [22, с. 102-107].

ІП(С)БО 7		МСБО 16
<i>Відмінні риси</i>		
чиста вартість реалізації необоротного активу	↔	справедлива вартість
первісна вартість	↔	собівартість
група основних засобів	↔	клас основних засобів
<i>Спільні риси</i>		
вартість (сума), яка амортизується, ліквідаційна вартість, строк корисного використання (експлуатації), основні засоби		

Рис. 1.5. Визначення спільних понять в національних та міжнародних стандартах

Джерело: сформоване автором на основі: [1, п. 4; 2, п. 6]

Національне положення виокремлює інші необоротні матеріальні активи в окрему групу на відмінну від міжнародних стандартів. Міжнародні стандарти в таких випадках як облік інвентаря, не включають його до необоротних активів, а списують на витрати періоду (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Відмінності в класифікації об'єктів основних засобів за міжнародними та національними стандартами

Групи основних засобів за НП(С)БО 7	Класи основних засобів за МСБО 16
1	2
земельні ділянки	земля
машини та обладнання	машини та обладнання
транспортні засоби	кораблі
інші основні засоби	літаки
будівлі, споруди та передавальні пристрої	земля та будівлі
багаторічні насадження та плодоносні рослини	меблі та приладдя
капітальні витрати на поліпшення земель	офісне обладнання
інструменти, прилади, інвентар	автомобілі
тварини	

Джерело: створено автором на основі: [1, п. 5; 2, п. 37]

Також, НП(С)БО 7 виокремлює групи багаторічні насадження та плодоносні рослини, тварини, в той час, як МСБО 16 немає відповідного класу для подібних біологічних активів [23, с. 325-330].

На період ремонту, модернізації, дообладнання, добудови чи консервації основного засобу, підприємства, що ведуть облік за міжнародними стандартами не припиняють нарахування амортизації. Але підприємства, що ведуть облік за національними стандартами зобов'язані в період виведення основного засобу з експлуатації зупинити нарахування експлуатації.

Також міжнародні стандарти встановлюють нарахування амортизації для землі (земельних ділянок), на противагу національним стандартам, де вказано, що на дану групу основних засобів амортизація не нараховується.

Значною відмінністю є кількість методів нарахування амортизації, у національних стандартах їх п'ять, а у міжнародних – три, проте міжнародні стандарти встановлюють, що метод амортизації основного засобу може бути

змінений в залежності від очікуваної в майбутньому економічної вигоди. Розглянемо відмінності у визначенні методів нарахування за НП(С)БО 7 та МСБО 16 в табл. 1.6.

Таблиця 1.6

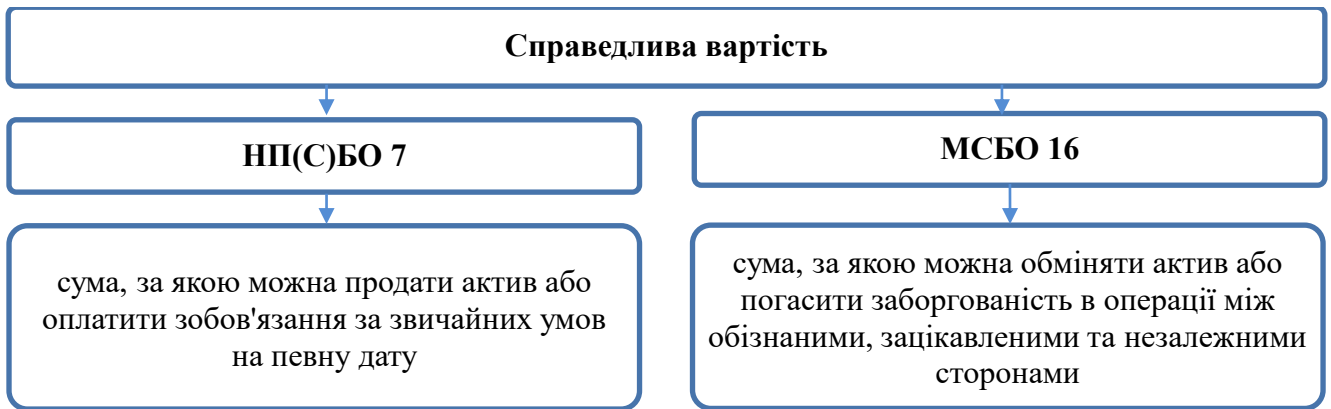
Порівняльна характеристика методів нарахування амортизації основних засобів за національними та міжнародними стандартами

МСБО 16	НП(С)БО 7
1	2
Прямолінійний метод	
постійні рівноцінні відрахування протягом строку використання	постійні відрахування протягом строку корисної експлуатації, якщо ліквідаційна вартість активу не змінюється
Зменшення залишкової вартості - річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року та річної норми амортизації	Зменшення залишку - зменшення суми відрахувань протягом строку корисної експлуатації
Прискореного зменшення залишкової вартості - річна сума амортизації – це подвоєний добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року та річної норми амортизації	Суми одиниць продукції - відрахування, базовані на очікуваному використанні або продуктивності активу
Виробничий - місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації	
Кумулятивний - річна сума амортизації – це добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта	

Джерело: створено автором на основі: [1, п. 26; 2, п. 62]

Проаналізувавши умови та положення згідно яких підприємство може або зобов'язане переоцінювати основні засоби, бачимо, що як в НП(С)БО 7, так і в МСБО 16 фігурує поняття «справедлива вартість», яке обидва стандарти трактують по-різному (рис. 1.6).

Підсумовуючи, МСБО 16 «Основні засоби» чітко не описує справедливу вартість, як таку, за якою можна було продати актив, а лише обміняти чи погасити заборгованість, відповідно, за інших рівних умов, якщо б підприємство реалізувало актив, вартість за якою його було б реалізовано, не можна вважати справедливою. В той час НП(С)БО 7 «Основні засоби», визначає справедливу вартість, як вартість, за якої актив можна продати чи погасити зобов'язання.

Рис. 1.6. Порівняння сутності справедливої вартості в міжнародних та національних стандартах обліку

Джерело: сформовано автором

Суттєвою відмінністю між національними та міжнародними стандартами є їх визначення об'єкту основних засобів, що складається з частин. Так національні стандарти визначають, що кожна окрема частина основного засобу (якщо він утворений з частин) може бути визнана окремим основним засобом, що значно ускладнює облік бухгалтеру, адже він має досконально розбиратись в самому основному засобі і чітко знати, яка частина основного засобу є лише комплектуючою, а яка може бути визнана окремою його частиною [24, с. 145-149]. На противагу національним стандартам, міжнародні дозволяють об'єднати об'єкт, що складається з частин в один та застосувати критерій сукупної вартості.

Сукупна вартість понесених витрат на купівлю, транспортування та доведення основного засобу придатного до експлуатації – обидва стандарти включають до первісної вартості.

МСБО 16 «Основні засоби» встановлює період перегляду ліквідаційної вартості та строку корисного використання основного засобу, а саме підприємство має переглядати ці два показники на кінець фінансового року. В свою чергу національні положення таких термінів не визначають.

Національні і міжнародні стандарти включають вартість понесених витрат на демонтаж основного засобу після закінчення терміну його експлуатації до первісної вартості об'єкту. Але МСБО 16 прописує, що оцінку витрат на демонтаж слід проводити за МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи», в

свою чергу цей стандарт вказує, що сума, яка очікується бути витраченою на демонтаж має враховувати вартість грошей в часі та наводитись за поточною вартістю. Тобто, витрати на демонтаж будуть визначатись за теперішньою вартістю, ця сума має щорічно переглядатись і збільшення цієї суми буде відноситись не до первісної вартості, а до фінансових витрат. НП(С)БО не прописує вартість витрат, яка має бути віднесена до первісної вартості основного засобу, що сприяє ускладненню розуміння нормативної бази і можливих помилок в обліку.

Якщо основний засіб купується підприємством в кредит, то відсотки за такий кредит підприємства, що ведуть облік за міжнародними стандартами, включають до балансової вартості активу, проте за національними стандартами, такі витрати не входять до складу балансової вартості [25, с. 488].

В разі, коли основний засіб куплено за залучені кошти, наприклад, від отримання гранту, то його балансова вартість за міжнародними стандартами має бути зменшена на суму отриманого гранту. Національні положення такої ситуації не враховують, відповідно немає нормативного регулювання даного питання, що ускладнює ведення обліку та юридичні питання з отримання грантів на придбання основного засобу.

Національні стандарти у разі заміни деталей основного засобу включають їх до витрат звітного періоду, тобто всі витрати на ремонт в тому числі і придбані деталі не впливають на балансову вартість активу. В той час, як міжнародні стандарти витрати на ремонт відносять до балансової вартості об'єкту основного засобу. На мою думку, національним положенням слід перейняти міжнародну практику в даному випадку, адже заміна деталей може бути дороговартісною і суттєво вплинути на вартість активу.

Відмінності в національних і міжнародних стандартах існують також в частині вибуття основного засобу. В НП(С)БО 7 вибуття основного засобу може бути у разі продажу, безоплатної передачі або ліквідації об'єкту основного засобу. МСБО 16 вибуття здійснюється шляхом укладання угоди про дарування, тобто чітко прописується, що підприємство не очікує економічних вигід від ліквідації об'єкту.

Отже, провівши порівняння МСБО 16 і НП(С)БО 7, виявлено значні

розбіжності, а саме у визначенні основних засобів, їх класифікації, в методах нарахування амортизації, в відображенні в обліку операцій з руху основних засобів [26, с. 880].

Зрозуміло, що для поліпшенню взаємодії національних підприємств з іноземними користувачами інформації, дані бухгалтерського обліку мають відповідати міжнародним стандартам. Такий крок забезпечить залучення фінансових інвестицій, налагодження партнерських зв'язків та допоможе вітчизняним підприємствам вийти на міжнародну арену.

Оскільки національні стандарти розроблялись та затверджувались на базі міжнародних, це спонукало тому, що обидва стандарти мають багато тотожного та схожого. Але національні стандарти мають бути пристосованими до конкретних господарських операцій і містити механізми обліку, щодо таких задач. Тому дуже важливо доопрацювати НП(С)БО 7 врахувавши сфери діяльності, особливості цих сфер та всі можливі випадки, що можуть виникнути в підприємства щодо обліку руху основних засобів.

Висновки до розділу 1

Основні засоби є необоротними активами, що мають матеріальну форму та які підприємство використовує в своїй господарській діяльності для забезпечення головної мети підприємства чи реалізації соціально-культурних завдань.

Особливістю основних засобів є поступове перенесення їх вартості на кінцевий продукт, тобто, в процесі експлуатації, основні засоби поступову зношуються (мають моральний і фізичний знос), що збільшує собівартість виготовленої продукції.

Для ефективного управління необоротними активами необхідно правильна їх оцінка, яка спиратиметься на дані не тільки бухгалтерського та фінансового обліку, а й враховуватиме реальну їх вартість на ринку й визначатиме їх справедливую вартість.

Нормативно-правове регулювання обліку основних засобів складається з

декількох рівнів, кожний з яких містить законодавчі та нормативні документи, що регулюють облік, але не суперечать одне одному.

Нормативно-правова база, що регулює організацію обліку основних засобів, має ряд невідповідностей. Національні стандарти, на противагу міжнародним містять ряд питань до уточнення, адже міжнародні стандарти розкривають більший спектр різних ситуацій, пов'язаних з рухом основних засобів, що можуть виникнути в ході господарської діяльності, враховує більш ширше середовище функціонування підприємств.

Проте, стверджувати, що національні стандарти мають бути ідентичними міжнародним не варто, адже все таки, спиратись варто на законодавчу базу України, потрібно проробити можливі питання, які виникають в обліку основних засобів у зв'язком змін на глобальному ринку в частину основних засобів.

В національних та міжнародних стандартах потрібно узгодити витрати, що включаються до первісної вартості, умови переоцінки вартості основного засобу та методи нарахування амортизації.

Для полегшення обробки фінансової звітності користувачам інформації, в тому числі міжнародним, важливо, щоб національні стандарти були максимально наближені до міжнародних це сприятиме зростанню інвестиційної привабливості підприємств та означатиме вихід їх на міжнародний ринок.

Оскільки основні засоби становлять основну частину капіталу підприємства, слід регулярно проводити моніторинг їх стану та ефективності використання. Використовуючи розроблені методології, щодо проведення аналізу основних засобів, підприємству слід самостійно визначити основні показники, на які будуть опиратись при прийнятті управлінських рішення щодо ефективності використання основних засобів, необхідності їх оновлення чи вибуття, проведення поліпшень чи ремонтів. Методологія проведення аналізу має бути пристосована до потреб підприємства та чітко відображати реальні показники ефективності використання основних засобів, транслювати наявні проблеми та сприяти їх вирішенню.

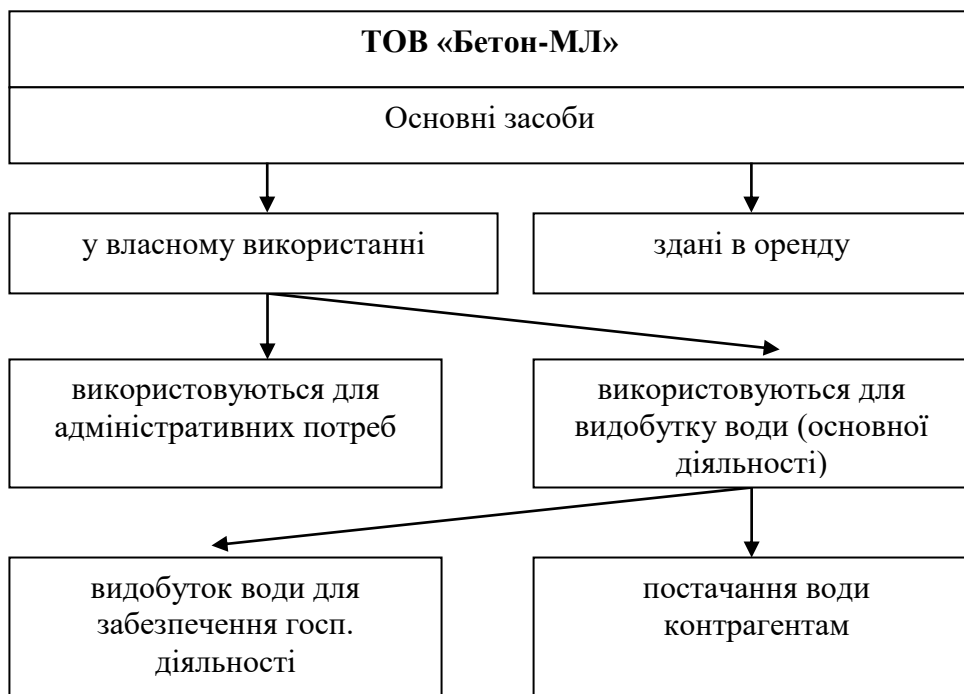
РОЗДІЛ II

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Організація обліку основних засобів відповідно до напрямку діяльності ТОВ «Бетон –МЛ»

Основним видом діяльності ТОВ «Бетон-МЛ» є збір, очищення та постачання води, а саме, підприємство займається видобутком води з свердловин та розлиттям її у тару. До неосновних видів діяльності відноситься переробка та консервування риби, ракоподібних та молюсків. Також одним із видів діяльності підприємства є здача в оренду вантажних автомобілів та обладнання.

Схематично використання основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» можна відобразити наступним чином (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Схематичне відображення використання основних засобів в господарській діяльності ТОВ «Бетон-МЛ»

Джерело: створено автором

Бухгалтерський облік, згідно облікової політики, затвердженої на підприємстві (Додаток А), ведеться згідно національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку. Для ведення своєї господарської діяльності ТОВ «Бетон-МЛ» використовує основні засоби, що сприяють безперервному функціонуванню підприємства протягом багатьох років, мають здатність поступово переносити знос на кінцевий продукт та володіють фізичними характеристиками.

Порядок відображення руху основних засобів на підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ» зображено на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Схематичне відображення обліку руху основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ»

Джерело: створено автором

При надходженні основного засобу на підприємство ТОВ «Бетон-МЛ» затверджена наказом комісія приймає об'єкт та слідкує над проведенням усіх необхідних робіт, необхідних для приведення основного засобу в робочий стан та передає дані по даному об'єкту у відділ бухгалтерії. Бухгалтер, в свою чергу, згідно затвердженої облікової політики підприємства, вводить в експлуатацію

основний засіб, закріплює об'єкт за матеріально-відповідальною особою та проводить нарахування амортизації цього основного засобу.

Водночас, уповноваженою особою визначається, місце (підрозділ) функціонування основного засобу для коректного відображення в аналітичному обліку. Також, при довготривалій експлуатації чи за необхідністю комісією приймається рішення про ремонт, поліпшення чи модернізацію основного засобу, відповідно прийнятого рішення, необхідні первинні документи передаються у відділ бухгалтерії, після чого бухгалтер відображає в обліку всі операції, пов'язані з рухом основного засобу. ТОВ «Бетон-МЛ» організував ведення обліку основних засобів, спираючись на:

- багат шаровість та технічно складну побудову об'єктів основних засобів, що має бути відображена в регістрах та впливає на коректне відображення інформації в обліку;
- строки корисного використання основних засобів;
- необхідність своєчасного проведення ремонту, реконструкції, поліпшення, модернізації основних засобів для максимально ефективного і довготривалого їх використання в господарській діяльності підприємства.

Відповідно до сфери діяльності підприємства та особливостей господарської діяльності, підприємству необхідно чітко визначити та затвердити певні особливості ведення обліку основних засобів, а саме:

- умови розподілу основного засобу на компоненти;
- вартісний критерій визначення об'єкту основним засобом;
- встановлення строків корисного використання основних засобів;
- методика проведення ремонту, поліпшення та модернізації основного засобу.

Щоб визначити умови розподілу основного засобу на компоненти, необхідно визначити поріг суттєвості для компонентів.

Для визначення вартісного критерію необхідно спиратись на чинне податкове законодавство, яке встановлює, що вартість основного засобу має перевищувати двадцять тисяч гривень.

При визначенні строків використання основного засобу, необхідно враховувати інтенсивність та умови використання основного засобу, при цьому можна опиратись на технічні характеристики об'єкту та висновки комісії, що затверджена на підприємстві. Визначені виробником технічні характеристики об'єкту не завжди враховують умови та інтенсивність використання основного засобу, тому на підприємстві має бути уповноважена особа, яка б слідкувала за справністю основних засобів, відповідністю їх встановленим технічним характеристикам [27, с. 256-263].

Вибір методу нарахування амортизації має опиратись на отримання в майбутньому економічних вигід та може бути переглянутим підприємством в майбутньому. Амортизація – систематичний розподіл вартості основного засобу протягом періоду його експлуатації. В свою чергу знос – це сума накопиченої амортизації основного засобу.

Підприємство має право встановити «груповий» метод нарахування амортизації для всіх об'єктів основних засобів, або ж встановити різні методи нарахування амортизації для окремих груп. Якщо ж підприємство обрало різні методи нарахування амортизації необхідно визначити перелік компонентів в розрізі груп [28, с. 231-241].

В своїй обліковій політиці товариство Бетон-МЛ затвердило метод нарахування амортизації – прямолінійний для всіх груп основних засобів, це роблять для того, щоб вартість об'єкту основних засобів роз приділити пропорційно строку його використання. На підприємстві амортизація нараховується щомісячно, відповідно обраного методу, починаючи з першого дня місяця що йде наступним за місяцем в якому основний засіб було прийнято в експлуатацію.

Прямолінійний метод нарахування амортизації передбачає рівномірне зменшення вартості основного засобу протягом терміну його використання, проте даний метод не враховує моральне старіння основного засобі та витрати на ремонт, що припадають на кінець корисного використання об'єкта [29, с. 225-234].

Розраховується річна сума амортизації за прямолінійним методом як різниця

первісної та ліквідаційної вартостей, що ділиться на дванадцять місяців.

Наприклад, ТОВ «Бетон-МЛ» 11 вересня придбало насос для загальногосподарського призначення, вартість насосу складає 10 000,00 грн. Ліквідаційна вартість, згідно облікової політики рівна нулю. Строк корисного використання – 10 років, метод нарахування амортизації – прямолінійний. Вартість, яка амортизується становитиме:

$$\text{Амортизована вартість}_{(\text{річна})} = \frac{10\,000,00 - 0,00}{10} = 1\,000,00 \text{ грн} \quad (2.1)$$

$$\text{Амортизована вартість}_{(\text{місячна})} = \frac{1\,000,00}{12} = 83,33 \text{ грн} \quad (2.2)$$

Отже, починаючи з 1 жовтня щомісячна амортизація основного засобу становитиме 83,33 грн.

Сума нарахованої амортизації збільшує витрати підприємства та величину зносу основного засобу. Знос основних засобів відповідно до Інструкції про застосування плану рахунків, відображається на рахунку 13 «Знос необоротних активів».

ТОВ «Бетон-МЛ» в бухгалтерському обліку відображає нарахування амортизації відповідно до призначення об'єкту основних засобів. Розглянемо нарахування амортизації в бухгалтерському обліку ТОВ «Бетон-МЛ» табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Відображення нарахування амортизації основних засобів ТОВ «Бетон-МЛ»

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Нараховано амортизацію основного засобу, задіяного в господарській діяльності	92	131

Джерело: створено автором

Згідно облікової політики, підприємство не використовує рахунок 23 «Виробництво» та рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» нарахування

амортизації основних засобів здійснюється шляхом використання рахунків 92 «Адміністративні витрати».

Згідно затверджених видів діяльності, ТОВ «Бетон-МЛ» здає необоротні активи в операційну оренду іншим юридичним особам, що має свої особливості в відображенні в обліку.

Тож, згідно НП(С)БО 14 «Оренда», основний засіб, переданий в оренду, обліковується в орендодавця в складі необоротних активів.

Дохід від здачі в оренду основного засобу ТОВ «Бетон-МЛ» обліковує за субрахунком 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг», оскільки це є основною його діяльністю [30, с. 61-63].

Нарахування амортизації переданого в оренду основного засобу продовжується відображатись на рахунках бухгалтерського обліку, тобто не залежно від того, чи об'єкт використовуються на підприємстві чи переданий в оренду, амортизація цього основного засобу не припиняється.

Передача в оренду основного засобу не оподатковується Податком на додану вартість (ПДВ), проте надання послуг з оренди є об'єктом оподаткування за ставкою 20%. Не є об'єктом оподаткування й повернення основного засобу з оренди орендодавцю [31, с. 68-71].

Датою виникнення податкового зобов'язання з ПДВ є перша подія (надходження авансового платежу чи надання послуг з оренди), базою оподаткування є договірна вартість щомісячної оренди.

Згідно до укладених договорів з орендарями, витрати на утримання відшкодовуються орендодавцеві, тобто ТОВ «Бетон-МЛ», в складі щомісячних орендних платежів, відповідно, на всю суму підприємство нараховує податкове зобов'язання з ПДВ.

Наприклад ТОВ «Бетон-МЛ» передало в операційну оренду автомобіль, первісною вартістю 100 000,00 грн. Згідно договору, щомісячні орендні платежі складають 6000,00 грн (в т.ч. ПДВ 1000,00 грн). Щомісяця ТОВ «Бетон –МЛ» нараховує амортизацію переданого в оренду автомобіля 1666,67 грн. Відображення в обліку передачі авто в оренду розглянуто в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

**Відображення в бухгалтерському обліку передачі авто в операційну оренду
ТОВ «Бетон –МЛ»**

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1.	Передано в оренду автомобіль	105(оренда)	105	100 000,00
2.	Надано послуги з оренди	361	703	6000,00
3.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ		643	1000,00
4.	Отримано на поточний рахунок орендну плату	311	361	6000,00
5.	Списано суму відображеного раніше податкового зобов'язання	643	703	1000,00
6.	Нараховано місячну амортизацію	92	131	16676,67
7.	Відображено собівартість наданих послуг	903	92	16676,67

Джерело: створено автором

Варто зазначити, що якщо першою подією було б надходження орендної плати від контрагента, застосовувався б рахунок 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями», відповідно до затвердженої облікової політики підприємства, це значно спрощує ведення обліку в розрізі контрагентів та зменшує витрати часу на проведення заліку заборгованостей між рахунками.

2.2. Документування операції надходження та руху основних засобів у підприємстві

Чітка організації та правильне документальне оформлення надходження основних засобів сприятиме більш якісному контролю за наявністю та станом основних засобів та відобразатиме достовірну інформацію в аналітичному обліку.

Головними завданнями організації обліку основних засобів на підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ» є:

- чітке документальне оформлення на всіх етапах обліку надходження, переміщення та вибуття основних засобів;
- достовірне визначення вартості основного засобу, розрахунку зносу та

коректне відображення витрат на ремонт основних засобів;

- проведення аналізу, щодо ефективності використання основних засобів.

Будь який рух основних засобів на підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ» вимагає від працівників своєчасного складання та надання документів в розрізі їх повноважень.

Отже, коли основний засіб надійшов на підприємство, складається Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (типова форма ОЗ-1) (Додаток Б), його складають на кожний об'єкт основного засобу, де затверджують, разом з Наказом про введення в експлуатацію (Додаток В), затвердженого директором підприємства, матеріально-відповідальну особу, первинну вартість основного засобу, а також закріплюють інвентарний номер. В акті приймання-передачі також зазначають місце використання основного засобу, наявність виявлених дефектів (чи потребує він ремонту чи готовий до введення в експлуатацію) та термін його корисного використання. Далі постійно діюча (або тимчасова) комісія, що затверджена наказом (Додаток Г), приймає рішення про введення основного засобу в експлуатацію [32, с. 53-58].

Якщо основний засіб потребує дообладнання, реконструкції чи модернізації, та перелічені роботи були проведенні, складається Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (Додаток Д) за типовою формою ОЗ-2. В ньому зазначається первісна вартість об'єкта, строки перебування об'єкту на відповідних роботах та причини за яких основний засобі потребував модернізації, дообладнання, тощо. Варто звернути увагу, що при проведенні, наприклад, модернізації основний засіб виводиться з експлуатації, на нього припиняється нараховуватись знос, відповідно має бути наказ директора, що основний засіб виведено з експлуатації (Додаток Е) [33, с. 407-410].

Якщо основний засіб вирішено списати складають за типовою формою ОЗ-3 Акт на списання основних засобів (якщо це не автотранспорт). ТОВ «Бетон-МЛ» по закінченню терміну експлуатації, зазвичай, продає основні засоби.

Для цього потрібно чітко визначити (або мати достовірну визначену) балансову вартість основного засобу. Далі за висновком-оцінкою експерта

визначається ринкова вартість основного засобу. За умови, якщо було прийнято рішення продати основний засіб за ціною нижче балансової вартості – підприємство має донарахувати та сплатити до бюджету Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) та військовий збір.

В господарській діяльності підприємства можуть виникнути ситуації, якщо основний засіб ліквідують шляхом його утилізації, в такому разі, витрати, що будуть понесені на утилізацію відносять до поточних загальногосподарських витрат.

За типовою формою ОЗ-4 Акт на списання автотранспортних засобів ліквідують основні засоби, що відносяться до вантажних та легкових автомобілів, причіпів [34, с. 33-36].

Типова форма ОЗ-5, призначена для встановлення або демонтажу будівельних машин, які взяті напрокат в іншій організації. Ця типова форма має назву Акт про установку, пуск та демонтаж будівельної машини та затверджується керівником (уповноваженою особою) організації, що надає послуги з прокату.

Для аналітичного обліку основних засобів за кожним об'єктом чи групою однотипних основних засобів складається Інвентарна картка (ОЗ-6). В ній зазначається повна інформація про основний засіб, а саме:

- повне найменування основного засобу;
- тип, модель, марку та виробника основного засобу;
- місце знаходження основного засобу на підприємстві;
- рахунок (субрахунок) бухгалтерського обліку, код аналітичного обліку;
- рахунок обліку для нарахування амортизації основного засобу;
- норму амортизаційних відрахувань;
- дані акту про введення в експлуатацію основного засобу;
- інвентаризаційний, заводський номер основного засобу;
- рік випуску основного засобу.

Також у разі модернізації, добудови вказують дані, що свідчать про проведені роботи. Наприклад, якщо верстат було вирішено модернізувати новим

насосом, дані про цей насос (інвентарний номер, його балансову вартість) будуть вказані в формі ОЗ-6 [35, с. 77-83].

Для систематизації усіх інвентарних карток на підприємстві використовують форму ОЗ-7 Опис інвентарних карток з обліку основних засобів, що заповнюється в одному екземплярі для всього підприємства.

Також на практиці, підприємства використовують Картку обліку руху основних засобів – типова форма ОЗ-8. В ній відображається рух основних засобів за групами та в розрізі місяців, протягом яких відбувався рух. Також, форма містить інформацію про вибуття основних засобів в розрізі тих, що вибули внаслідок старіння (зносу) та внаслідок стихійних лих. Також в ОЗ-8 міститься інформація про капітальний ремонт в розрізі загальної суми місяця.

Для відображення всіх основних засобів на підприємстві за місцями їх розташування використовують типову форму ОЗ-9 Інвентарний список основних засобів.

Документ, що підтверджує нарахування амортизації має типову форму ОЗ-14 Розрахунок амортизації основних засобів. Зазначається інформація про норми амортизаційних відрахувань, накопичений знос та первісну вартість основного засобу.

Також існують випадки, коли юридична особа отримує від фізичної особи основний засіб безоплатно. В такому випадку формується та підписується пакет документів, що повинен містити:

- лист з домовленістю сторін про безкоштовне приймання-передачу основного засобу, з зазначеними цілями використання такого основного засобу;

- заяву від фізичної особи, що передає об'єкт юридичній особі (зазвичай складається в довільній формі);

- нотаріально затверджений договір дарування, з зазначенням вартості основного засобу;

- оцінка основного засобу за його ринковою вартістю – складається комісією, затвердженої на підприємстві або ж залученим спеціалістом.

Юридична особа, яка отримує безкоштовно основний засіб повинна сплатити

держмито у розмірі 1% від суми договору, але не менше одного неоподаткованого мінімум громадянина, станом на 01.07.2022 – 1254,00 грн.

Надходження основних засобів може відбуватися різними шляхами, але найпоширеніший – купівля основного засобу. Так, як розрахунок за готівку між юридичними особами можливий лише в сумі до 10 000,00 грн, а вартість основного засобу містить вартісний критерій згідно ПКУ більше, ніж 20 000,00 то купівля основного засобу відбувається у безготівковій формі.

В першу чергу між юридичними особами укладається договір на купівлю автотранспорту, затверджений з обох сторін в двох примірниках, що мають однакову юридичну силу. Тож, розглянемо приклад купівлі легкового автомобіля ТОВ «Бетон-МЛ» на умовах пост-оплати, вартістю 2 100 000,00 грн. та вартістю доставки цього авто 12 000,00 грн. (купівля авто та послуги з доставки відбувались в одного постачальника). В бухгалтерському обліку купівля основного засобу відображається наступним чином табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Відображення в бухгалтерському обліку ТОВ «Бетон-МЛ» купівлі легкового автомобіля (на умовах пост-оплати)

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1.	Оприбутковано легковий автомобіль	1521	6313	1 800 000,00
2.	Відображено податковий кредит з ПДВ (непідтверджений)	6442	6313	300 000,00
3.	Відображено зареєстровано в ЄРПН податкову накладну	6411	6442	300 000,00
4.	Віднесено витрати на доставку автомобіля до складу первісної вартості	152	6313	10 000,00
5.	Відображено зареєстровано в ЄРПН податкову накладну	6442	6313	2 000,00
6.	Віднесено витрати на доставку автомобіля до складу первісної вартості	6411	6442	2 000,00
7.	Введено в експлуатацію легковий автомобіль	105	1521	1 810 000,00
8.	Сплачено на поточний рахунок постачальника вартість авто та послуги з доставки	6313	311	2 112 000,00

Джерело: створено автором

Отже, бачимо, що оприбуткування легкового автомобіля відбувається спочатку на рахунку капітальних інвестицій 15 «Капітальні інвестиції»,

субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів». ТОВ «Бетон-МЛ» в бухгалтерському обліку використовую субрахунок 1521 «Придбання основних засобів».

На рахунку капітальних інвестицій формується первісна вартість основного засобу, включається всі витрати, необхідні для приведення основного засобу в робочий стан, в тому числі і послуги з доставки. Первісна вартість основного засобу формується на основі вартості придбання (з врахуванням всіх витрат понесених підприємством для введення основного засобу в експлуатацію) без суми податку на додану вартість.

Податок на додану вартість (ПДВ) відображається на субрахунку 6442 «Податковий кредит не підтверджений», після реєстрації контрагентом податкової накладної в Єдиному реєстрі податкових накладних, сума ПДВ відображається на субрахунку 6411. Після отримання основного засобу та проведення всіх робіт, необхідних для приведення об'єкту в робочий стан в бухгалтерському обліку проводиться операція з введення основного засобу в експлуатацію.

Таким чином, накопичена на рахунку 1521 сума відноситься на 105 рахунок, де відображається первісна вартість об'єкту. Розрахунки з вітчизняними покупцями відображаються в бухгалтерському обліку ТОВ «Бетон-МЛ» на субрахунку 6313. Покриття заборгованості перед постачальником відбувається після проведення оплати з поточного рахунку підприємства за субрахунком 311 «Поточні рахунки в національній валюті».

Також в господарській діяльності купівля легкового автомобіля може відбуватись на умовах передплати постачальнику. Розглянемо відображення в обліку цієї операції в табл. 2.4. Вартість придбаного авто 2 100 000,00 грн.

Таблиця 2.4

Відображення в бухгалтерському обліку ТОВ «Бетон-МЛ» купівлі легкового автомобіля (на умовах передоплати)

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1.	Перераховано аванс постачальнику	6313	311	2 112 000,00

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5
2.	Відображено податковий кредит з ПДВ (непідтверджений)	6441	644/ПДВ	302 000,00
3.	Відображено зареєстровано в ЄРПН податкову накладну	641/ПДВ	6441	302 000,00
4.	Оприбутковано легковий автомобіль	1521	6313	1 800 000,00
5.	Списано суму податкового кредиту з ПДВ	644/ПДВ	6313	302 000,00
6.	Введено в експлуатацію автомобіль	104	1521	1 800 000,00

Джерело: створено автором

Основний засіб можна виготовити власними силами, наприклад стіл. В такому випадку до витрат на матеріали в розрахунок первісної вартості слід включити й витрати на заробітну плату працівникам, зайнятих на виготовлення цього основного засобу та нарахований на зарплату єдиний соціальний внесок. Наприклад, було використано матеріалів вартістю 18 000,00 грн., заробітна плата нарахована працівникам 8000,00 грн., нарахований на зарплату ЄСВ 1 760,00 грн. В бухгалтерському обліку, ця операція відобразатиметься так: (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Відображення в бухгалтерському обліку виготовлення основного засобу
(господарським способом)**

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1.	Списано матеріали на виготовлення столу	1522	201	18 000,00
2.	Нараховано зарплату працівникам	1522	661	8 000,00
3.	Нараховано ЄСВ	1522	651	1 760,00
4.	Введено стіл в експлуатацію	106	1522	27 760,00

Джерело: створено автором

Отже, бачимо, що для формування первісної вартості основного засобу (стола) використовується субрахунок 1522 «Виготовлення та модернізація основних засобів», який при введенні об'єкту в експлуатацію списується на субрахунок 106 «Інструменти, прилади, інвентар».

Нарахування заробітної плати відбувається проводкою Дт 1522 «Виготовлення та модернізація основних засобів» – Кт 661 «Розрахунки за заробітною платою», на заробітну плату нараховується єдиний соціальний внесок проводкою Дт 1522 «Виготовлення та модернізація основних засобів».

Виготовлення основних засобів також можливе господарським способом, тобто з залученням сторонньої організації, яка буде виготовляти підприємству основний засіб. Головна відмінність підрядного способу від господарського полягає у формуванні первісної вартості основного засобу, до первісної вартості включаються витрати пов'язані з наданням послуг, виконанням робіт. На відміну від підрядного способу, при формуванні первісної вартості за господарським способом включаються:

- сировина, матеріалі, використанні для виготовлення основного засобу (прямі матеріальні витрати);
- витрати на оплату праці;
- нарахований на зарплату працівників, залучених для виготовлення основного засобу ЄСВ;
- загальногосподарські витрати;
- інші витрати, в тому числі оплата послуг сторонніх організації, пов'язаних з доведенням основного засобу в робочий стан.

Менш поширеним способом надходження основних засобів на підприємство є отримання основного засобу безкоштовно. Тоді при віднесення такого основного засобу на рахунок капітальних інвестицій потрібно визначити справедливу вартість об'єкта.

Справедлива вартість визначається спеціально затвердженою комісією на підприємстві або ж залученим спеціалістом. Наприклад, отримано безкоштовно рефрижератор справедливою вартістю 21 000,00 грн. В табл. 2.6. розглянуто приклад відображення цієї операції в бухгалтерському обліку.

Таблиця 2.6

Відображення в бухгалтерському обліку безкоштовне отримання основного засобу

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1.	Отримано безкоштовно рефрижератор	152	424	21 000,00
2.	Введено в експлуатацію рефрижератор	104	152	21 000,00

Джерело: створено автором

Проводкою Дт 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» - Кт 424 «Безоплатно одержані необоротні активи» відображаємо безкоштовне отримання основного засобу. По аналогії з попередніми прикладами, списуємо з рахунку капітальних інвестицій справедливу вартість основного засобу на рахунок основних засобів.

Надходження основного засобу на підприємство може бути у вигляді внеску засновників до статутного капіталу. В такому разі переданий основний засіб стає власністю підприємства, а не засновника, який його передав. Справедливою вартістю основного засобу є вартість, що затверджена в установчих документах підприємства вартість цього об'єкту. Наприклад, отримано земельну ділянку як внесок до статутного капіталу від засновника, справедлива вартість – 100 000,00. Тож, в бухгалтерському обліку ця операція відобразатиметься наступним чином (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Відображення в бухгалтерському обліку надходження основного засобу як внесок в статутний капітал

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1.	Отримано земельну ділянку як внесок до статутного капіталу	152	46	100 000,00
2.	Введено в експлуатацію земельну ділянку	101	152	100 000,00

Джерело: створено автором

За кредитом рахунку 46 «Неоплачений капітал» відображається надходження до статутного капіталу земельної ділянки – дебет субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів». Проведенням №2 відображає введення в експлуатацію земельну ділянку.

Укладаючи договір міни, підприємство може обміняти основний засіб з іншим підприємством. Обмін може бути як на подібний об'єкт так і на неподібний, в бухгалтерському обліку ця операція відображається, як продаж основний засобу [36, с. 286-288].

Пропонуємо розглянути приклад бартерного обміну на неподібний об'єкт.

Отримано вантажний автомобіль вартістю 70 000,00 грн., та передано апарат для фасування банок вартістю 42 000,00 грн. в т.ч. ПДВ 7 000,00 грн. Відображаємо в бухгалтерському обліку наступним чином табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Відображення в бухгалтерському обліку бартерний обмін основних засобів

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1.	Отримано вантажний автомобіль	152	631	70 000,00
2.	Відображено підтверджений податковий кредит з ПДВ	641/ПДВ	631	11 666,67
3.	Введено в експлуатацію вантажний автомобіль	105	152	70 000,00
4.	Передано за договором міни апарат для фасування банок	377	712	42 000,00
5.	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	712	641/ПДВ	7 000,00
6.	Проведено залік заборгованості	631	377	42 000,00

Джерело: створено автором

Отримання автомобіля відображається аналогічно купівлі основного засобу, тобто відображаємо на рахунку капітальних інвестицій первісну вартість отриманого автомобіля та одразу ж відображаємо податковий кредит з ПДВ. Вводимо в експлуатацію отриманий вантажний автомобіль на рахунок 105 «Транспортні засоби».

За договором міни передаємо апарат для фасування банок контрагенту, операцію відображаємо проведенням за дебетом субрахунок 377 «Розрахунки з іншими дебіторами», за кредитом субрахунок 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів». Далі нараховуємо податкові зобов'язання з ПДВ, та проводимо залік заборгованості з контрагентом.

Якщо підприємством прийнято рішення про переведення з складу засіб до складу основних засобів об'єкт – це також буде операцією з надходження основних засобів. Наприклад, для подальшого продажу підприємство купило агрегати та оприбуткувало їх як товар, але в ході своєї господарської діяльності було прийнято рішення ввести в експлуатацію один з агрегатів. Припустимо, що вартість одного агрегату 36 000,00 грн. Відображаємо в бухгалтерському обліку цю операцію (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Відображення в бухгалтерському обліку переведення основного засобу зі складу товарі до складу необоротних активів

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1.	Переведено агрегат до складу капітальних інвестицій	152	281	36 000,00
2.	Введено в експлуатацію агрегат	104	152	36 000,00

Джерело: створено автором

В першу чергу переводимо агрегат з рахунку 281 «Товари на складі» на рахунок 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів». Аналогічно попереднім прикладам, вводимо агрегат в експлуатацію.

Отже, при надходженні основних засобів на підприємство слід визначити первісну вартість основного засобу, метод нарахування амортизації (якщо він не однаковий для всіх основних утриманих засобів ні підприємстві), визначити, де цей основний засіб буде застосовувати – в основній господарській діяльності чи об'єкт призначений для адміністративного використання.

Важливо чітко визначити за якою вартістю основний засіб буде введений в експлуатацію. Для коректного визначення вартості об'єкту, на підприємстві має бути затверджена постійно діюча спеціальна комісія або ж найматись спеціаліст, для реального визначення вартості основного засобу [37, с. 79-83].

Процес надходження основних засобів супроводжується формуванням пакету первинних документів, які базуються на затверджених типових формах, але можуть бути удосконалені підприємством задля власних потреб або ж розроблені зважаючи на специфіку діяльності підприємства.

Основними шляхами надходження основних засобів на підприємство є:

- купівля основного засобу;
- виготовлення основного засобу;
- безкоштовне отримання основного засобу;
- надходження основного засобу як внесок до статутного капіталу;
- переведення основного засобу зі складу товарі до складу необоротних

активів.

Отже, надходження основних засобів – це важливий етап кругообігу капіталу, прямо пропорційно що впливає на зростання обсягів діяльності підприємства.

2.3. Методика обліку операцій процесу модернізації і ремонту основних засобів у підприємстві

Для підтримання конкурентоздатності підприємства на глобальному ринку, підвищенню якості виготовленої продукції, наданих послуг та залученню нового діапазону покупців (споживачів) необхідно регулярно проводити ремонт та модернізацію основних засобів.

Оскільки амортизаційні відрахування, витрати на модернізацію та поліпшення займають велику частку витрат при формуванні собівартості продукції необхідно конкретизувати поняття ремонту, поліпшення та модернізації основного засобу.

Поліпшення фактично означає поточний чи капітальний ремонт, реконструкцію, модернізації або технічне переозброєння основного засобу. Згідно НП(С)БО 7 «Основні засоби» поліпшення – це роботи пов’язані з модифікацією, модернізацією, реконструкцією, ремонтом або дообладнанням, що в майбутньому збільшать економічні вигоди від використання основного засобу [1, п. 14].

В загальному розумінні ремонт – це роботи, що направлені на приведення основного засобу в робочий стан, задля забезпечення виконання своїх технічних функцій та відповідності основного засобу його нормативно-технічним характеристикам.

Витрати на поточний ремонт основного засобу підприємство відносить до витрат звітного періоду, а витрати, що пов’язані з модернізацією, добудовою, дообладнанням потрібно включити до первісної вартості основного засобу. Відповідно, якщо в поточному місяці було проведено, наприклад, модернізацію

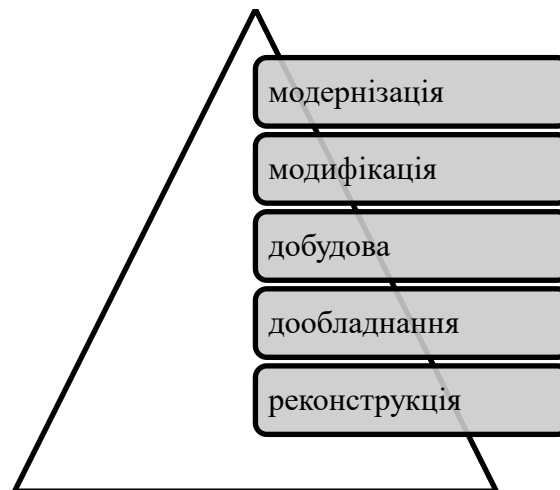
основного засобу, то з першого числа наступного місяця, первісна вартість, що збільшилась, внаслідок проведеної модернізації, має підлягати амортизації.

Характеристику витратам пов'язаних з ремонтом, модернізацією приймає уповноважена особа – керівник підприємства, тобто надає бухгалтеру висновок про суттєвість цих витрат. Адже, з огляду на різні господарські ситуації, ідентичні роботи можна віднести як на ремонт так і на поліпшення основного засобу.

При прийнятті рішення, щодо проведення ремонту основних засобів потрібно врахувати наступні показники:

- метод ремонту (власними силами чи з залученням сторонніх робітників);
- визначення оптимального часу на проведення ремонту, для оптимізації робочого процесу;
- визначення переліку основних засобів, що підлягають ремонту;
- підбір персоналу для проведення ремонту власними силами;
- забезпечення наявності необхідних деталей для проведення ремонту.

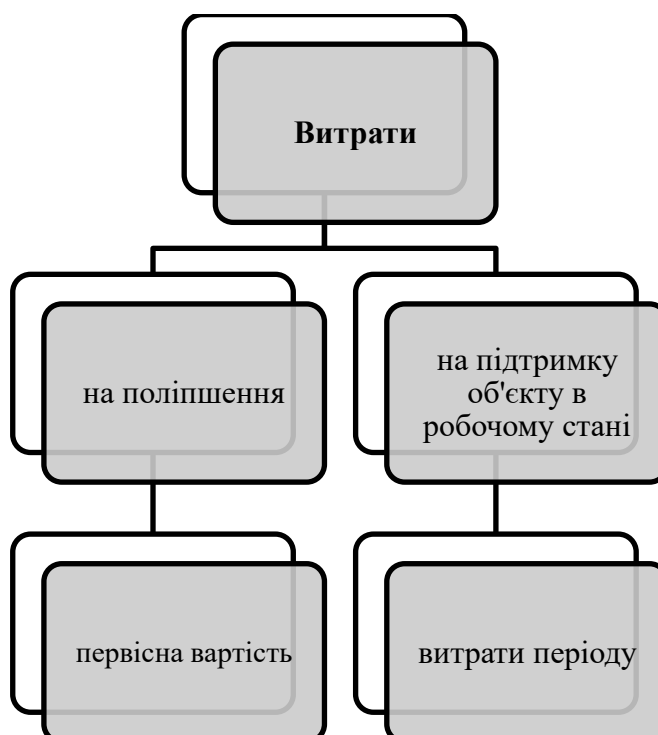
Отже, до поліпшення можемо віднести рис. 2.3.

Рис. 2.3. Перелік робіт, пов'язаних з поліпшенням основних засобів

Джерело: створено автором на основі [38, с. 156-159]

Наочне відображення розмежування витрат в бухгалтерському обліку, пов'язаних з поліпшенням основних засобів, розглянуте на рис. 2.4.

Рис. 2.4. Порядок віднесення витрат в бухгалтерському обліку пов'язаних з поліпшенням основного засобу

Джерело: створено автором

Звідси слідує, що витрати на модернізацію, добудову, дообладнання та модифікацію відносять до первісної вартості основного засобу, тим самим збільшуючи її. Відповідно, витрати на поточний ремонт в бухгалтерському обліку відносимо до витрат періоду.

Якщо підприємство відремонтувало основний засіб, в бухгалтерському обліку проведення будуть відображати в залежності до якого підрозділу відноситься основний засіб. Розглянемо приклад відображення в бухгалтерському обліку поточного ремонту основного засобу табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Відображення в бухгалтерському обліку проведення поточного ремонту основного засобу

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
<i>Заміна стрічки верстату, задіяного у виробництві</i>				
1.	Поточний ремонт верстату	23	207	1 000,00

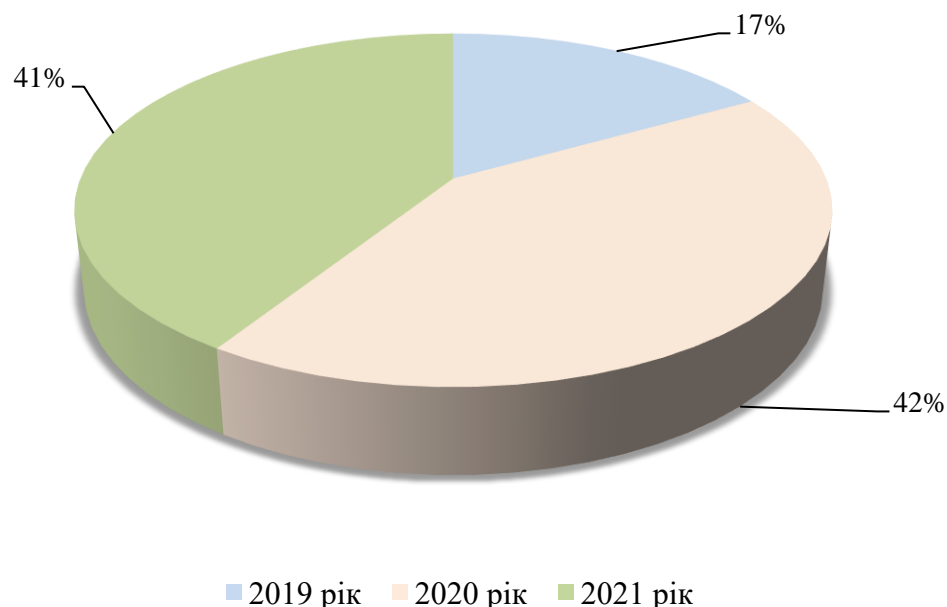
Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5
<i>Заміна ролети в цеху загальгосподарського призначення</i>				
2.	Поточний ремонт цеху	91	207	1 500,00
<i>Заміна фари автомобіля директора</i>				
3.	Поточний ремонт авто	92	207	3 000,00
<i>Заміна плівки в холодильній камері, призначеній для перевезення товару до кінцевого споживача</i>				
4.	Поточний ремонт холодильної камери	93	207	500,00

Джерело: створено автором

Тож, відповідно до призначення основного засобу, в бухгалтерському обліку за дебетом використовуються рахунки для відображення поточного ремонту – 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», за кредитом використовують рахунок запасів, зокрема субрахунок 207 «Запасні частини».

ТОВ «Бетон-МЛ» регулярно проводить поточний ремонт обладнання та здійснює технічне обслуговування, для наочного відображення пропонуємо розглянути рис. 2.5., що відображає динаміку проведення ремонтів основних засобів на підприємстві.

Рис. 2.5. Витрати на проведення ремонтів основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» за 2019-2021 роки

Джерело: створено автором

Отже, з рис. 2.5. видно, що найбільше витрат на ремонт та технічне обслуговування основних засобів було у 2020 році, у 2021 році показник витрат зменшився лише на 1%. Це пояснюється тим, що найбільше основних засобів підприємство придбавало у 2020 році, через це витрати на поточний ремонт зростали.

Основна відмінність поліпшення від ремонту – це віднесення витрат до первісної вартості об'єкту. Всі витрати пов'язані з поліпшенням основного засобу згруповують на рахунку капітальних інвестицій 151 «Капітальне будівництво» або «Придбання (виготовлення) основних засобів». Після того як поліпшення основного засобу відбулось і всі витрати відображені в обліку загальну суму цих витрат відносять до первісної вартості об'єкта. Поліпшення може підприємство проводити власними силами так і залучати сторонні організації: тобто, використовувати господарський чи підрядний спосіб.

Наприклад, підприємство вирішило утеплити будівлю адміністративного призначення власними силами, витративши матеріалів на загальну суму 100 000,00 грн., зарплата працівникам зайнятих у поліпшенні 20 000,00 грн., нарахований на зарплату єдиний соціальний внесок – 4 400,00 грн.

Даний приклад в бухгалтерському обліку відносимо до поліпшення, оскільки передбачається отримання майбутніх економічних вигод, а саме економія витрат на опалення. В бухгалтерському обліку сформується наступні проведення табл. 2.11.

Таблиця 2.11

**Відображення в бухгалтерському обліку поліпшення основного засобу
господарським способом**

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1.	Списано використані матеріали	152	205	100 000,00
2.	Нарахована зарплата працівникам	152	661	20 000,00
3.	Нараховано на зарплату ЄСВ	152	651	4 400,00
4.	Збільшено первісну вартість будівлі	103	152	124 400,00

Джерело: створено автором

Отже, з наведеного вище прикладу бачимо, що всі витрати спочатку накопичуються за дебетом рахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів». В проведенні 1 за кредитом субрахунку 205 «Будівельні матеріали» списуються використанні матеріали для утеплення будівлі адміністративного призначення. Проведення 2 за кредитом субрахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою» відображається нарахування зарплати працівникам, що проводять роботи, пов'язані з утепленням будівлі. Далі за кредитом субрахунку 651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування» нараховується ЄСВ на зарплату працівникам. Проведення 4 – за дебетом рахунку 103 «Будинки та споруди» збільшуємо первісно вартість будівлі, за кредитом рахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» - списуємо суму накопичених витрат, пов'язаних з поліпшенням будівлі.

ТОВ «Бетон-МЛ» проводило модернізацію Лінії для наповнення консервних банок шляхом заміни дозатора та насосу – підприємство вважає такі зміни модернізацією, оскільки це збільшить термін експлуатації основного засобу та покращить процес виготовлення продукції.

Тож, першочергово, має скластись комісією підприємства Акт виявлених дефектів, де зазначаються виявлені дефекти основного засобу. В акті виявлених дефектів вказується місцезнаходження основного засобу, дата надходження об'єкту на підприємство, а також вказується причина та необхідність проведення модернізації. З наведеного прикладу бачимо, що дозатор в Лінії для наповнення консервних банок не вимірював точу вагу та необхідна заміна насосу.

На період проведення модернізації основний засіб має бути виведений з експлуатації, а отже припиняється нарахування амортизації. Для цього керівником підприємства видається наказ про виведення основного засобу з експлуатації (Додаток Е). В наказі має бути зазначений основний засіб, який планується модернізувати, його інвентарний номер, дата та номер дефектного акту та відповідальна особа за виконання наказу.

На основі дефектного акту видається наказ на проведення модернізації (Додаток Ж), де зазначається плановий строк проведення робіт з модернізації

основного засобу, назва та інвентарний номер об'єкту та відповідальний за проведення модернізації та виконання наказу.

Далі складається акт передачі на ремонт, реконструкцію та модернізацію основних засобів, який затверджується директором. В акті зазначаються використані запаси, їх інвентарні номери, первісна вартість, кількість та сума.

Підставою для збільшення балансової вартості основного засобу, в наведеному прикладі – це лінія для наповнення консервних банок є Акт прийома - здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (Додаток З). В даному акті має бути зазначено:

- підрозділ, цех, де основний засіб застосовується;
- рахунок обліку основного засобу (в прикладі субрахунок 104 «Машини та обладнання»);
- рахунок обліку витрат, пов'язаних з модернізацією засобу (в прикладі субрахунок 1522 «Виготовлення та модернізація основних засобів»);
- сума, на яку збільшується первісна вартість основного засобу;
- інвентарний номер основного засобу;
- період знаходження на модернізації.

Після проведення всіх необхідних робіт складається Наказ на введення основного засобу в експлуатацію, де наказом директора затверджується матеріально-відповідальна особа, строк корисного використання основного засобу (його інвентарний номер) та зазначається відповідальний за дотримання наказу.

Оскільки первісну вартість Лінії для наповнення консервних банок на ТОВ «Бетон-МЛ» було змінено – складається нова інвентарна картка (Додаток И). основного засобу, де вказується:

- дата надходження основного засобу;
- інвентарний номер;
- первісна вартість основного засобу;
- рахунок для нарахування амортизації об'єкту;
- відомості про модернізацію (дата проведення, інвентарний номер використаних запасів, їх вартість).

Як зазначалось раніше, поліпшення основного засобу може відбуватись із залученням сторонніх організацій, тобто підрядним способом. Розглянемо приклад, підприємство уклало договір з організацією, яка проводитиме роботи з утеплення будівлі адміністративного призначення. Вартість робіт – 120 000,00 грн. в т.ч. ПДВ 20 000,00 грн. В бухгалтерському обліку сформується наступні проведення табл. 2.12.

Таблиця 2.12

**Відображення в бухгалтерському обліку поліпшення основного засобу
підрядним способом**

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1.	Затверджено акт виконаних робіт	152	631	100 000,00
2.	Відображено податковий кредит з ПДВ, на підставі зареєстрованої ПН	641/ПДВ	631	20 000,00
3.	Збільшено первісну вартість будівлі	103	152	100 000,00
4.	Оплачено кредиторську заборгованість	631	311	120 000,00

Джерело: створено автором

Проведенням 1 – за дебетом відображаємо на субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» накопичення витрат на поліпшення будівлі, за кредитом – заборгованість за проведені роботи з підрядником, субрахунок 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»

Проведенням 2 – на основі зареєстрованої в ЄДРПН податкової накладної відображаємо податковий кредит з ПДВ – дебет рахунку 641 «Розрахунки за податками», кредит 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками».

Проведення 3 – збільшуємо первісну вартість будівлі – дебет рахунку 103 «Будинки та споруди», за кредитом субрахунку 152 Придбання (виготовлення) основних засобів» списуємо накопичену суму витрат.

Проведення 4 – оплачуємо згідно отриманого акту виконаних робіт та укладеного договору заборгованість підряднику, дебет 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», кредит 311 «Поточні рахунки в національній валюті».

Отже, для створення інвестиційної стратегії необхідно раціонально

використовувати основні засоби, підвищувати ефективність їх використання шляхом проведення поліпшення та модернізації. Модернізація є поліпшенням якісних характеристик основних засобів, що безпосередньо впливає на якість виготовленої продукції та конкурентоздатність підприємства. Для реалізації інвестиційної стратегії, підприємство має планувати витрати на проведення модернізації необоротних активів та формувати інвестиційні проекти з метою досягнення високотехнічних показників виробництва.

2.4. Методика обліку амортизації та переоцінки основних засобів на підприємстві

Формування амортизаційної політики підприємства дає змогу підприємству обирати оптимальний процес відтворення основного капіталу. Нарахування амортизації вимагає детального та ретельного підходу адже впливає на витрати підприємства а отже на його фінансові результати а також виступає джерелом відтворення нематеріальних активів в тому числі основних засобів.

Амортизація – це процес розподілу вартості нематеріальний активів протягом строку їх експлуатації.

Стан та ефективність використання основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» є першочерговим показником для конкурентоспроможності підприємства. В процесі господарської діяльності ТОВ «Бетон-МЛ» отримує економічні вигоди від використання основних засобів, як результат зменшується їх ліквідаційна вартість, що в обліку відображається як нарахування амортизації.

Сутність амортизації як економічного явища є досить складною, адже одночасно виступає витратами виробництва, відображенням капіталу, джерелом відтворення та акумулюванням нових засобів праці.

Основними правовими документами, що визначають суть та порядок нарахування амортизації є Податковий Кодекс України та НП(С)БО 7 «Основні засоби».

Згідно ст. 14 п.1 ПКУ амортизація – це систематичний розподіл вартості основних засобів, що амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [39, с. 60-62].

Податковий кодекс також чітко окреслює перелік витрат, що включаються при нарахуванні амортизації основних засобів рис. 2.6.

Амортизації підлягають	Амортизації не підлягають
<ul style="list-style-type: none"> • витрати на придбання основних засобів та нематеріальних активів; • витрати на самостійне виготовлення основних засобів, реконструкцію, модернізацію та інші види поліпшення основних засобів (крім поточного ремонту). 	<ul style="list-style-type: none"> • проведення поточного ремонту; • ліквідацію основних засобів (у частині залишкової вартості).

Рис. 2.6. Розмежування витрат, що включаються до розрахунку амортизації

Джерело: створено автором

Метод амортизації основних засобів визначається та затверджується підприємством в обліковій політиці. Обраний підприємством метод може застосовуватись для всіх основних засобів, наявних на підприємстві або ж для окремих груп основних засобів можуть застосовуватись різні методи нарахування амортизації. НП(С)БО 7 «Основні засоби» затверджує перелік методів нарахування амортизації та методології їх розрахунку [1, п. 26].

Переваги та недоліки методів нарахування амортизації розглянуто в Додатку (Додаток К)

Використовуючи прямолінійний метод амортизована вартість основного засобу списується протягом всього періоду корисного використання. При цьому застосовується формула для розрахунку річної амортизації

$$A \text{ річ.} = \frac{\text{Первісна варт.} - \text{Ліквідаційна варт.}}{T} \quad (2.3)$$

Річна сума амортизації за прямолінійним методом дорівнює різниці первісної вартості основного засобу та ліквідаційної вартості, поділеної на очікуваний термін використання.

Даний метод не враховує та зростання витрат в останні періоди використання основного засобу та моральний знос, проте розприділяє рівними частинами витрати підприємства на амортизацію протягом усього строку використання.

Метод зменшення залишкової вартості визначає суму амортизаційних відрахувань з врахуванням залишкової вартості основного засобу або ж якщо основний засіб було введено в експлуатацію протягом року, то розрахунок проводиться з врахуванням первісної вартості основного засобу.

Для розрахунку амортизації за методом зменшення залишкової вартості використовують формулу, де r – кількість років корисного використання

$$A \text{ річ.} = \frac{\text{Залишкова варт. (Первісна варт.)}}{N_a}, \quad (2.4)$$

$$\text{де } N_a = 1 - r \sqrt{\frac{\text{Ліквідаційна варт.}}{\text{Первісна варт.}}}. \quad (2.5)$$

Перевагою даного методу є акумулювання в перші роки нарахування амортизації значної суми коштів для відновлення основного засобу. Проте, згідно цього методу ліквідаційна вартість не може дорівнювати нулю.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості є аналогом попереднього методу, але подвоює річну норму відрахування амортизації. Тому, формула для розрахунку наступна:

$$A \text{ річ.} = \frac{\text{Залишкова варт. (Первісна варт.)}}{N_a}, \quad (2.6)$$

$$\text{де } N_a = \frac{2 * \text{Амортизаційна варт.}}{T}, \quad (2.7)$$

Даний метод не обумовлює наявність ліквідаційної вартості основного засобу, але розрахунок амортизаційних відрахувань останнього року проводиться за умови, що залишкова вартість основного засобу не менша його ліквідаційної [40, с. 252-255].

Розрахунок амортизаційних відрахувань за кумулятивним методом проводиться

з використанням кумулятивного коефіцієнта. Цей метод передбачає нарахування максимальної суми амортизації основного засобу в перші роки його інтенсивного використання, тобто основна сума для заміни основного засобу акумулюється на початку використання основного засобу. В свою чергу, це допомагає підприємству розподілити витрати, пов'язані з основним засобом рівномірно на період його використання. Тобто в перші роки підприємство несе значні витрати на амортизацію основного засобу, які щороку поступово зменшуються – це зменшує фінансове навантаження в останні роки експлуатації, коли витрати на ремонт ростуть. Недоліком цього методу є його трудомісткість для відділу бухгалтерії.

Для розрахунку амортизації за кумулятивним методом використовують формулу

$$A_{\text{річ.}i} = \frac{\text{Амортизаційна вартість}}{k_i}, \quad (2.8)$$

$$k_i = \frac{T-(i-1)}{1+\dots+T}, \quad (2.9)$$

Якщо знос основного засобу на підприємстві залежить від кількості виготовленої продукції (наданих послуг), то застосовують виробничий метод. Найкраще його застосувати для амортизації автомобілів, верстатів та устаткування, де зазначається пробіг. Але, при цьому на практиці, важко визначити та розподілити обсяг виготовленої продукції чи наданих послуг з застосуванням конкретного основного засобу.

Суми амортизаційних відрахувань прямо пропорційно залежать від обсягу виготовленої продукції.

Для виробничого методу застосовують формулу

$$A_{\text{міс}i} = \frac{N_{\text{міс}}}{N_A}, \quad (2.10)$$

$$N_A = \frac{\text{Амортизаційна вартість}}{N_{\text{заг.}}}, \quad (2.11)$$

де $N_{\text{міс}}$ - місячна норма виробітку;

$N_{\text{заг}}$ — передбачуваний загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який очікується зробити (виконати) за увесь період експлуатації об'єкта основних засобів.

Цей метод раціональний з огляду на те, що фактично основний засіб зношується в період його активної експлуатації, тобто коли він задіяний в процесі виробництва, а не з плином часу. В цьому випадку моральний знос основного засобу не враховується. На практиці, цей метод не широко використовуються, адже зазвичай, складно точно визначити точний обсяг продукції, що була виготовлена саме за участю конкретного основного засобу [41, с. 40-49].

Нарахування амортизації починається з першого дня наступного місяця, що йде за датою введення основного засобу в експлуатацію. Проте, якщо основний засіб амортизується за виробничим методом, то нарахування амортизації починають з наступного дня.

В бухгалтерському обліку нараховану суму амортизації акумулюють на рахунку 131 «Знос основних засобів». Відповідно до того, де використовується основний засіб, амортизація нараховується наступним проведенням: за дебетом рахунок 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності» - за кредитом субрахунок 131 «Знос основних засобів» [42, с. 803-807].

При веденні основного засобу в експлуатацію визначають первісну вартість об'єкту, але це не означає, що протягом строку його експлуатації ця вартість має бути сталою величиною.

Як зазначалось вище, первісна вартість основного засобу може бути збільшена внаслідок поліпшення, але існують і інші варіанти збільшення чи зменшення первісної вартості об'єкту основних засобів.

Підприємство має право переоцінювати вартість основних засобів, реагуючи на зміну ринкової вартості основних засобів. Наприклад, якщо справедлива (ринкова) вартість будівлі зросла внаслідок проведення до неї комунікацій – проводиться дооцінка основного засобу. Або ж якщо вартість автомобіля на ринку

значно впала в ціні, підприємство має право проводити уцінку основного засобу.

Рішення проводити дооцінку чи уцінку основних засобів приймає саме підприємство [43, с. 393-398].

Згідно НП(С)БО 7 «Основні засоби» проводити переоцінку підприємство має право, якщо залишкова вартість основного засобу суттєво відрізняється від його ринкової. Проте, провести переоцінку лише одного основного засобу підприємство не може, в такому разі потрібно переоцінювати всі об'єкти, що належать до групи переоціненого основного засобу.

Також потрібно регулярно проводити переоцінку групи основних засобів, що переоцінювались раніше так, щоб їх залишкова вартість на дату балансу суттєво не відрізнялась від ринкової.

З впливом змін на ринку, основний засіб протягом всього строку експлуатації може як оцінюватись, так і дооцінюватись, для досягнення рівності його залишкової та ринкової вартостей.

Переоцінена вартість основного засобу – це різниця між переоціненою його первісною вартістю та переоціненим зносом. Для розрахунку цих величин необхідно застосовувати індекс переоцінки.

$$\text{Індекс переоцінки} = \frac{\text{Справедлива вартість}}{\text{Залишкова вартість}} \quad (2.12)$$

Для прикладу, первісна вартість генератора 100 000,00 грн., знос 45 000,00 грн. Справедлива вартість генератора 40 000,00 грн. Прийнято рішення про переоцінку.

1. Розраховуємо залишкову вартість генератора
 $100\ 000,00 - 45\ 000,00 = 55\ 000,00$ грн.
2. Розраховуємо індекс уцінки
 $40\ 000,00 / 55\ 000,00 = 0,72$
3. Розраховуємо величину уціненої первісної вартості генератора
 $100\ 000,00 * 0,72 = 72\ 000,00$ грн.
4. Розраховуємо величину уціненого зносу

$$45\,000,00 * 0,72 = 32\,400,00 \text{ грн.}$$

Для відображення в обліку результатів уцінки генератора, необхідно зменшити первісну вартість основного засобу та його знос табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Відображення в бухгалтерському обліку уцінки основного засобу

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1.	Зменшено суму зносу (45 000,00-32 400,00)	131	104	12 600,00
2.	Зменшено залишкову вартість (55 000,00-39 600,00)	975	104	15 400,00

Джерело: створено автором

Проведенням 1 зменшуємо суму нарахованого зносу на різницю зносу генератора до проведення переоцінки та після. За дебетом відображаємо рахунок зносу за кредитом рахунок обліку самого генератора.

Проведенням 2 відображаємо реальну балансову вартість генератора. За дебетом рахунок 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій», за кредитом субрахунок 104 «Машини та обладнання».

Сума уцінки основного засобу буде віднесена до витрат періоду.

Розглянемо приклад дооцінки машини для фасування первісна вартість якої 300 000,00 грн., знос – 100 000,00 грн., справедлива вартість 500 000,00 грн.

Алгоритм проведення дооцінки наступний:

1. Розраховуємо залишкову вартість машини для фасування

$$300\,000,00 - 100\,000,00 = 200\,000,00 \text{ грн.}$$

2. Розраховуємо індекс уцінки

$$500\,000,00 / 200\,000,00 = 2,5$$

3. Розраховуємо величину дооціненої первісної вартості машини для фасування

$$300\,000,00 * 2,5 = 750\,000,00 \text{ грн.}$$

4. Розраховуємо величину дооціненого зносу

$$100\,000,00 * 2,5 = 250\,000 \text{ грн.}$$

Відображаємо результат дооцінки машини для фасування в бухгалтерському обліку табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Відображення в бухгалтерському обліку дооцінки основного засобу

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1.	Збільшено суму зносу (250 000,00-100 000,00)	104	131	150 000,00
2.	Збільшено залишкову вартість (500 000,00-200 000,00)	104	411	300 000,00

Джерело: створено автором

На відмінну від попереднього прикладу до оцінену вартість машини для фасування відображено як капітал у дооцінках.

Проведенням 1 відображаємо суму зносу, що збільшилась наслідок дооцінки: за дебетом рахунок 104 «Машини і обладнання», за кредитом 131 «Знос основних засобів». Тобто відображаємо різницю між сумою зносу до проведення переоцінки (дооцінки) та сумою зносу, що виникла після дооцінки.

Проведенням 2 приводимо балансову вартість машини для фасування до рівня справедливої. Відображаємо за дебетом 104 «Машини і обладнання», за кредитом 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів».

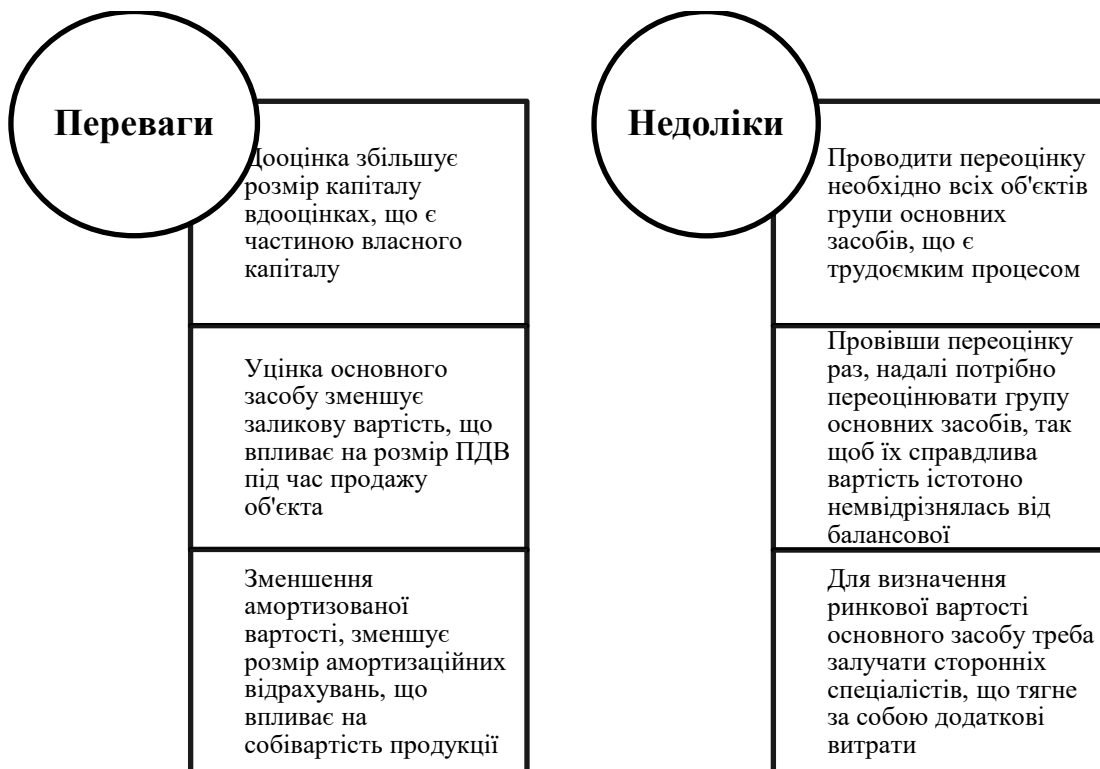
Тож, щоб достовірно визначити вартість основних засобів та врахувати впливів зовнішніх чинників, а саме інфляції, прогресу та ринкових механізмів підприємство окрім визнання основного засобу за первісною вартістю може проводити переоцінку. Проведення переоцінки та визначення реальної вартості об'єкту на момент прийняття управлінських рішень може вплинути на діяльність підприємства та його фінансові результати.

Предметом переоцінки можуть бути:

- об'єкти нерухомості (будівлі, споруди, земельні ділянки);
- машини та обладнання;
- обчислювальна техніка, оргтехніка;
- транспортні засоби;
- інвентар;
- основні засоби, що знаходяться у консервації;

Проведення переоцінки підприємством ТОВ «Бетон-МЛ» має свої переваги

та недоліки рис. 2.7.

Рис. 2.7. Переваги та недоліки проведення переоцінки на ТОВ «Бетон-МЛ»

Джерело: створено автором

Існують випадки, коли переоцінка основних засобів є вкрай важливою, а саме:

- підприємство планує отримати кредит, використавши основні засоби, як заставу;
- підприємство забезпечує гарантії виконання умов договорів за рахунок основних засобів (в разі невиконання умов, основні засоби конфіскуються, передаються іншій стороні договору);
  - збільшує розмір власного капіталу за рахунок проведення дооцінки;
  - збільшує інвестиційну привабливість [44, с. 79-86].

Отже, процедура проведення переоцінки, здебільшого, не є обов'язковою для підприємств. Рішення про проведення переоцінки підприємство приймає самостійно, якщо балансова вартість основного засобу суттєво відрізняється від ринкової.

Використовуючи процедури переоцінки основних засобів змінюються різні аспекти діяльності підприємства. О них належать:

- бухгалтерський облік відповідатиме вимогам національним стандартам обліку;
- в фінансовій звітності відображена реальна вартість основних засобів;
- забезпечує ефективну амортизаційну політику;
- збільшує зацікавленість з боку інвесторів та кредиторів [45, с. 81-84].

Для відображення реального стану господарської діяльності підприємства, достовірної оцінки наявних ресурсів, треба мати чітку інформацію про вартість активів, а саме основних засобів, так як вони, зазвичай, становлять більшу їх частину.

Висновки до розділу 2

Організацію обліку основних засобів починають з моменту введення об'єктів в експлуатацію, приймання після проведених ремонтів, поліпшень, консервації і закінчують після ліквідації.

На ТОВ «Бетон-МЛ» затверджено чіткий алгоритм взаємодії між підрозділами для вчасного та повного відображення операцій, пов'язаних з рухом основних засобів.

Документообіг на підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ» має злагоджений механізм, де транспортний відділ, чи уповноважена особа, що займалась веденням проекту, пов'язаного з будь-яким рухом основних засобів, надає своєчасно інформацію у відділ бухгалтерії. В свою чергу бухгалтер приймає рішення, згідно чинних нормативно-правових актів та збирає, формує та угруповує пакет документів для відображення операцій в обліку. ТОВ «Бетон-МЛ» має відповідні реєстри, де відображається наявність всіх необхідним форм документів, пов'язаних з рухом основних засобів.

Дієвим способом підвищення рівня технічних характеристик та продовження

терміну експлуатації основних засобів є їх поліпшення та ремонт. Ремонт являє собою часткове відновлення основних засобів для відповідності об'єкта технічним характеристикам. В бухгалтерському обліку витрати на ремонт відносять до витрат періоду. До поліпшення відносять капітальний ремонт, модернізацію, реконструкцію, технічне переозброєння, що впливає на первісну вартість об'єкта основних засобів, а саме, збільшує її. Витрати на поліпшення відносять на рахунок капітальних інвестицій, а після проведення робіт та для введенням основного засобу в експлуатацію ці витрати відносять на рахунок обліку цього основного засобу.

ТОВ «Бетон-МЛ» регулярно проводить ремонт основних засобів, шляхом заміни комплектуючих та деталей, відповідальні особи слідкують за технічним станом основних засобів та сприяють дотриманню відповідності основних засобів всім якісним характеристикам. Також для підвищенню рівня конкурентоспроможності підприємства, виготовленню якісної продукції, відповідності технологічному прогресу ТОВ «Бетон-МЛ» проводить модернізацію основних засобів. В свою чергу, це сприяє зростанню рівня наданих послуг контрагентам, та зростання обсягів господарської діяльності самого підприємства.

Тож, для забезпечення технічних якостей, продовження терміну експлуатації основні засоби потрібно підтримувати в робочому стані, здійснювати контроль за справність їхньої роботи та проводити технічне обслуговування шляхом ремонту, а для поліпшення їх якісних властивостей – проводити модернізацію.

Амортизація – це систематичний розподіл вартості основного засобу протягом строку його експлуатації. Нарахування амортизації здійснюється за такими методами: прямолінійний, виробничий, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний. Вибір методу нарахування амортизації покладено на підприємству, яке в свою чергу затверджує обраний метод в обліковій політиці. Кожний з методів має свої переваги та недоліки та підходить для підприємств залежно від сфери діяльності. В обліковій політиці ТОВ «Бетон-МЛ» затверджено прямолінійний метод нарахування амортизації, що максимально підходить для господарської діяльності даного підприємства.

Національні стандарти бухгалтерського обліку та законодавство дають можливість підприємству реалізувати багатоваріантні підходи до реалізації розрахунку розміру амортизаційних відрахувань та забезпечити максимально ефективно відтворення основних засобів. Обраний метод нарахування амортизації має сприяти оновленню основних засобів, відображення реального фінансового результату компанії та враховувати всі фактори експлуатації основного засобу.

Вартість основних засобів може змінюватись з плином часу, на це впливають ряд зовнішніх факторів, наприклад, технічний прогрес. Проте для користувачів фінансової звітності вартість основних засобів має бути об'єктивною та достовірно визначеною. З цією метою проводять переоцінку основних засобів. Основний засіб підлягає переоцінці у разі, якщо його балансова вартість кардинально відрізняється від ринкової.

Переоцінка не може проводитись лише для одного основного засобу, вона повинна бути застосована для всієї групи основних засобів, а також проводиться в подальшому з такою регулярністю, щоб залишкова вартість суттєво не відрізнялась від справедливої (ринкової вартості) основного засобу.

У разі, якщо ринкова вартість вища за залишкову вартість основного засобу – проводиться дооцінка, сума дооцінки визнається підприємством як капітал у дооцінках, що є складовою частиною власного капіталу. В іншому випадку, якщо ринкова вартість нижча за залишкову вартість основного засобу, проводиться уцінка основного засобу. Витрати відносять до витрат періоду. Переоцінка на ТОВ «Бетон-МЛ» не проводилась згідно управлінських рішень.

ТОВ «Бетон-МЛ» регулярно сприяє збільшенню активів підприємства, а саме, купує основні засоби, збільшує свої виробничі потужності та розширює спектр надання послуг покупцям.

РОЗДІЛ III

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Методичні прийоми аналізу ефективності використання основних засобів у підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ»

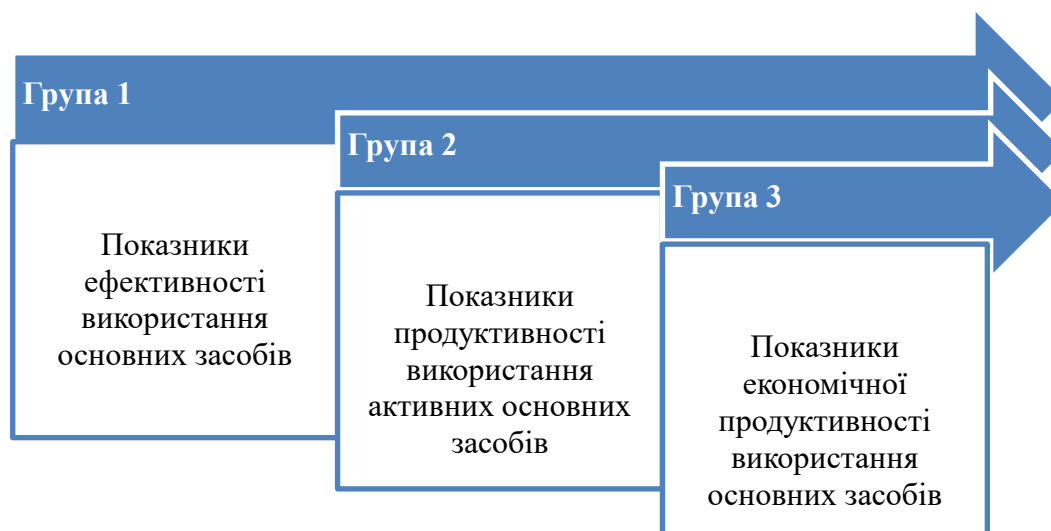
Першочерговим завданням будь-якого підприємства є його забезпеченість фондом основних засобів, які потрібно ефективно використовувати. До завдань аналізу використання основних засобів належить і аналіз ефективності їх використання. Адже раціональне та ефективне використання основних засобів сприяє збільшенню обсягів виготовленої продукції, наданих послуг, зниженню собівартості готової продукції та сприяє досягненню позитивних фінансових результатів.

Для проведення комплексного аналізу необхідно застосувати ряд аналітичних показників. В науковій літературі, зазвичай, при аналізі ефективності використання основних засобів прийнято використовувати лише економічні показники, проте, вважаю, що технологічна ефективність основних засобів має бути врахована та проаналізована. Тому варто застосовувати такі групи показників для проведення аналізу (рис. 3.1).

Отже, до показників ефективності використання основних засобів належать узагальненні та індивідуальні, що характеризують завантаженість роботи обладнання з часом їх використання.

Показники продуктивності використання характеризують індивідуальні показники виробітку обладнання [46, с. 13-18].

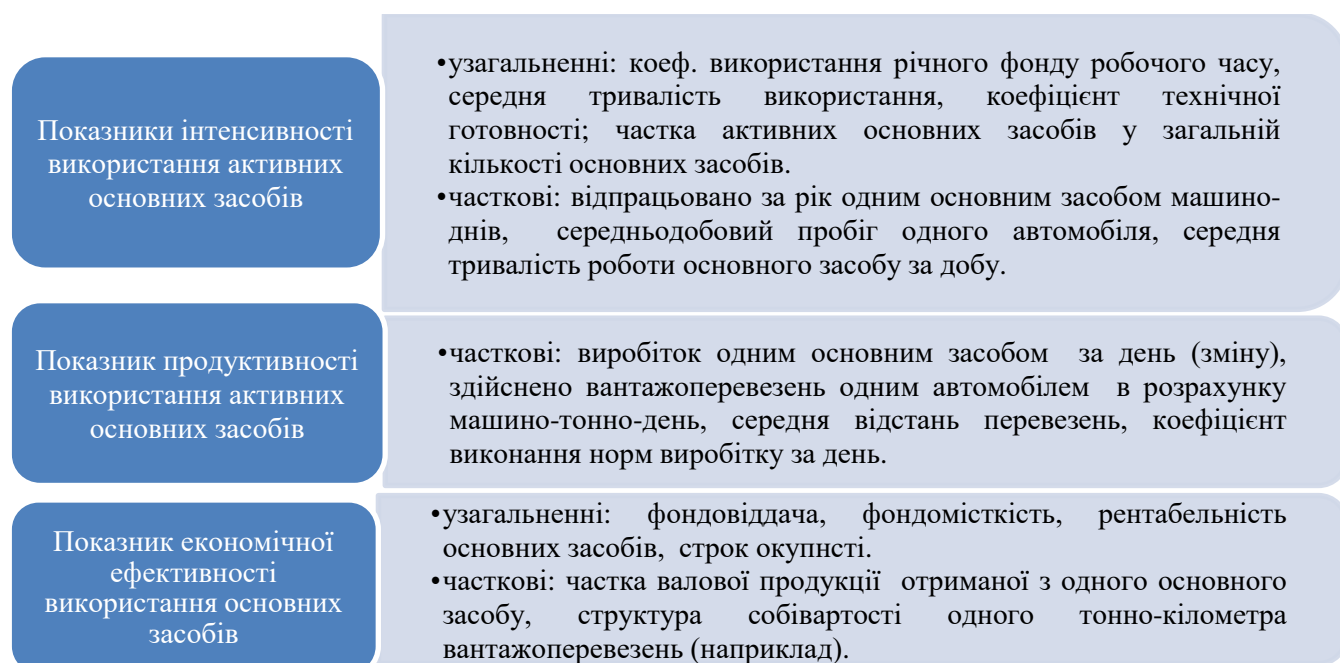
Показники економічної ефективності використання висвітлюють інформацію узагальнено за всіма основними засобами та в розрізі групи або для певного основного засобу.

Рис. 3.1. Групи показників для проведення аналізу ефективності використання основних засобів

Джерело: сформовано автором

Аналіз за показниками інтенсивності та ефективності використання доцільно проводити для основних засобів, що використовуються на даний момент у виробництві, тобто не законсервовані, як узагальнено так і індивідуально для конкретного основного засобу (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Показники для аналізу ефективності використання основних засобів

Джерело: сформовано автором

На рис. 3.2. розглянуто приклади показників в розрізі груп для проведення аналізу основних засобів на підприємстві.

В цілому, аналіз ефективності використання основних засобів проводять для того щоб:

- встановити чи підприємство забезпечене необхідною кількістю основних засобів, тобто визначити чи склад та технічний рівень основних засобів відповідає виробничій програмі підприємства;

- визначити завантаженість кожного основного засобу на підприємстві;

- перевірити відповідність технічним вимогам;

- встановити чи задовольняє склад основних засобів вимоги діяльності підприємства;

- визначити резерви основних засобів;

- визначити темпи оновлення та вибуття основних засобів;

- встановити можливі варіанти зниження витрат на утримання та ремонт основних засобів.

Аналіз основних засобів на підприємстві доцільно розпочати з оцінки забезпеченості підприємства ними, для цього встановлюють чи задовольняє вимоги господарської діяльності (виробничої та невиробничої) склад та кількість основних засобів, наскільки ефективно використовуються основні засоби яка їх динаміка (надходження, вибуття та знос) [47, с. 40].

В процесі аналізу основних засобів, в першу чергу, звертають увагу на потужність обладнання і те чи повною мірою воно задовольняє основні види діяльності підприємства. Далі, аналізуючи основні засоби, звертають увагу на динаміку зміни їх вартості в часі порівнюючи з обсягами вартості продукції та обсягами виготовленої готової продукції (наданих послуг) [48, с. 47-53].

Для аналізу основні засоби потрібно поділити на активні та пасивні, тобто ті, що активно беруть участь у процесі виробництва та на ті, які не задіяні або майже не задіяні. Потрібно оцінити тенденції співвідношення активних та пасивних основних засобів. Варто звернути увагу, що однією з головних цілей підприємства має бути зростання частки активних основних засобів з кожним роком чи

виробничим циклом.

Таблиця 3.1

**Аналіз зміни складу основних засобів на підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ»
за 2019 -2021 роки**

№ п/п	Найменування групи основних засобів	Абсолютні величини, тис грн			Питома вага, %			Відхилення (+,-)	
		2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	в абсолютних величинах, тис. грн	у питомій вазі, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Будинки та споруди	101 640,55	101 640,55	102 575,42	49,9	49,6	49,7	934,87	15,27
2	Машини та обладнання	71 113,54	71 150,36	71 118,24	34,9	34,7	34,5	-32,12	-22,6
3	Транспортні засоби	29 193,73	30 381,14	30 707,07	14,3	14,8	14,9	325,93	6,82
4	Інструменти, прилади та інвентар	825,57	825,57	847,76	0,4	0,4	0,4	22,19	0,83
5	Інші основні засоби	1 022,58	1 112,75	1 112,75	0,5	0,5	0,5	0,00	0,00
	Всього	203 795,97	205 110,37	206 361,24	х	х	х	1 250,87	х

Джерело: сформовано автором

Порівнявши обсяг основних засобів за три роки на підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ», можна стверджувати, що з кожним роком підприємство збільшувало кількість основних засобів, шляхом купівлі нових та модернізації наявних.

Відтак, вартість основних засобів збільшилась у 2021 році більше ніж на один мільйон гривень.

Підприємство в своєму арсеналі має такі групи основних засобів: будинки і споруди, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти прилад та інвентар, а також інші основні засоби. Вартість будинків та споруд зросла на більше ніж 934 тисячі гривень, збільшилась також вартість транспортних засобів, інструментів та інвентарю.

В свою чергу вартість машин та обладнання зменшилась на 32120,00 гривень,

це може бути пов'язане з вибуттям та продажем основних засобів цієї групи. Вартість інших основних засобів в 2020 році зросла та протягом 2021 року залишалась без змін.

В розрахунку питомої ваги найбільше збільшилась вартість будинків та споруд, а найменше збільшилась вартість інструментів, приладів та інвентарю. Найбільше знизилась вартість машин та обладнання, у 2021 році в порівнянні з 2020 роком вартість основних засобів цієї групи знизилась на 22,6%.

В розрахунку до загальної вартості основних засобів найбільшу частку становлять на товаристві ТОВ «Бетон-МЛ» будинки та споруди протягом усього досліджуваного періоду.

Частка інших основних засобів, приладів та інвентарю з 2019 рік по 2021 рік залишалась незмінною в складі загальної вартості основних засобів. Інструменти, прилади та інвентар становлять найменшу частку в загальній вартості основних засобів а ТОВ «Бетон-МЛ».

У 2021 році спостерігаємо збільшення питомої ваги будинків та споруд та транспортних засобів в загальній вартості основних засобів, у відсотковому співвідношенні показники становлять 49,7 % та 14,9% відповідно. Питома вага машин та обладнання у 2021 році знизилась до 34,5%, коли у 2020 році цей показник становив 34,7%, тобто вартість машин та обладнання в загальній вартості основних засобів впала на 0,2%.

Такі зміни в групах основних засобів свідчать про їх рух надходження, вибуття, а також можуть свідчити про зміну первісної вартості протягом досліджуваного періоду (табл. 3.2), тобто про проведення поліпшень та модернізації основних засобів.

З аналізу таблиці 3.2 можна зробити висновок, що найбільше основних засобів надійшло у 2019 році, проте у цьому ж періоду найбільше основних засобів вибуло на підприємстві.

У 2020 році вартість основних засобів, що надішли становить 1 314,41 тис. грн., також в цьому році не було вибуття основних засобів.

Таблиця 3.2

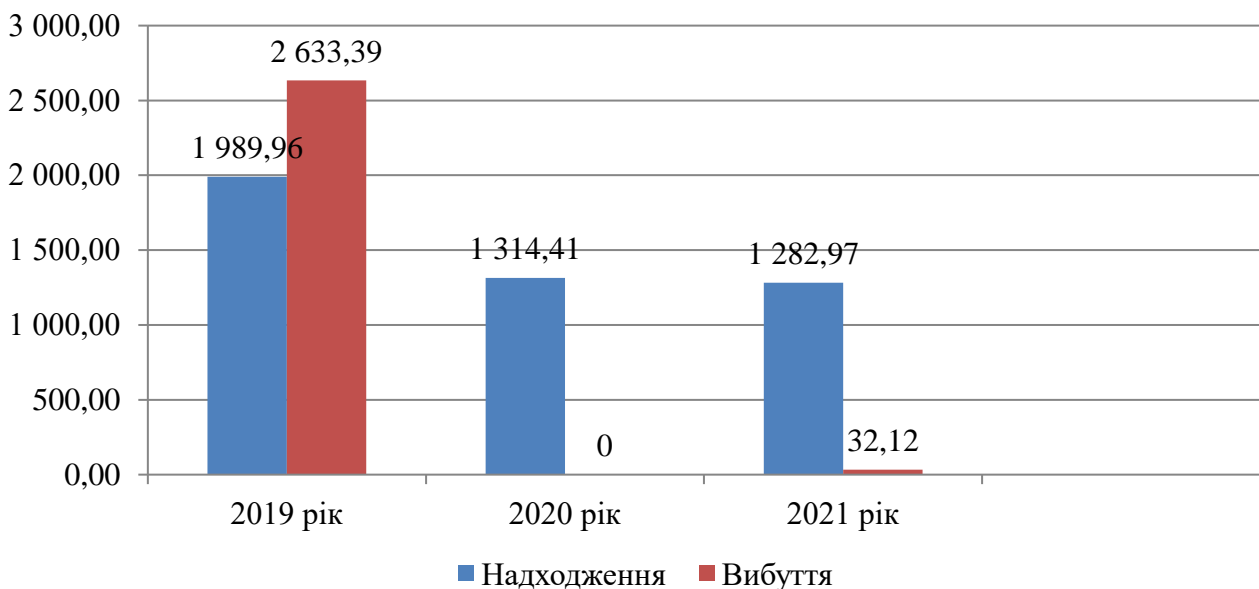
Аналіз руху основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» за 2019-2021 роки

№ п/п	Досліджуваний період	Балансова вартість ОЗ на початок, тис. грн	Знос на початок періоду, тис. грн	Надійшло за період, тис. грн	Вибуло за період, тис. грн	Балансова вартість ОЗ на кінець періоду, тис. грн	Знос на кінець періоду, тис. грн
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2019 рік	204 439,40	93 917,13	1 989,96	2 633,39	203 795,97	96 049,38
2	2020 рік	203 795,97	96 049,38	1 314,41		205 110,38	99 710,63
3	2021 рік	205 110,38	99 710,63	1 282,97	32,12	206 361,23	103 317,30

Джерело: сформовано автором на основі даних підприємства

В цілому, у 2021 році переважало надходження основних засобів (1 282,97 тис. грн.) над їх вибуттям (32012 тис. грн.). Накопичений знос до кінця 2021 року на підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ» становить 103 317,30 тис. грн.

Для відображення динаміки руху основних засобів на підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ» пропонуємо розглянути графік рис. 3.3.

Рис. 3.3. Динаміку руху основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» за 2019-2021 роки

Джерело: сформовано автором на основі даних підприємства

Тож, з рис. 3.3. бачимо, що найбільший рух основних засобів відбувався у

2019 році.

Провівши аналіз руху основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» потрібно проаналізувати їх технічний стан, оскільки це безпосередньо впливає на якість виготовленої продукції та наданих послуг контрагентам.

Для аналізу технічного стану науковій літературі використовують такі показники:

- коефіцієнт зносу;
- коефіцієнт придатності;
- коефіцієнт вибуття;
- коефіцієнт оновлення.

Науковці виділяють два види зносу – фізичний та моральний. Фізичний знос – це поступова втрата основними засобами власний первісних технічних можливостей та якостей, що знижує їх реальну вартість. Також фізичний знос розділяють на такий, що можна усунути шляхом ремонту (тимчасовий знос) та на такий, що усунути неможливо, тобто постійно накопичувальний знос [49, с. 470].

Фізичний знос залежить від ряду факторів, серед яких:

- технологічний прогрес;
- якісне технічне обслуговування основних засобів;
- кваліфікації працівників, що працюють з основними засобами;
- умови зберігання та роботи основних засобів.

На ТОВ «Бетон-МЛ» існують всі необхідні умови для якісного і безпечного зберігання та експлуатації основних засобів, проводяться регулярні навчання працівників для оновлення вже існуючих та надбання нових знань, щодо роботи з обладнанням.

На підприємстві працює висококваліфікований персонал, який на чолі з директором, слідкує за технічним станом основних засобів та для запобігання виходу основних засобів з роботи проводить ремонт чи профілактику основних засобів.

Основні засоби, які передані в оренду, наприклад, легковий автомобіль, у разі виходу його з ладу чи за необхідності заміни запчастин, сторона орендодавця,

тобто підприємство ТОВ «Бетон-МЛ» проводить всі необхідні роботи та включає витрати до витрат періоду (наприклад заміна скла заднього виду) або включає до складу первісної вартості автомобіля (наприклад, заміна двигуна).

Моральний знос – це також знецінення основних засобів, але внаслідок технологічного прогресу до того як основний засіб фізично втратив свої технологічні якості.

В науковій літературі розрізняють два види морального зносу: знецінення основних засобів через зменшення витрат на їх виробництво та знецінення внаслідок випуску нових моделей, більш функціональних та досконаліх [50, с. 295].

Пропоную розглянути показники за якими аналізують фізичний стан основних засобів.

Коефіцієнт зносу – показник, що визначає частину основних засобів, знос яких відносять до витрат виробництва.

$$K_z = \frac{OZ_{zn}}{OZ_{pv}}, \quad (3.1)$$

де OZ_{zn} – сума зносу основних засобів, OZ_{pv} – первісна вартість основних засобів на початок періоду.

Коефіцієнт зносу, зазвичай, визначають на початок та на кінець періоду, провівши порівняння, а також визначають його динаміку протягом різних періодів. Чим нижче коефіцієнт зносу, тим кращим є технічний стан основних засобів.

Застарілі основні засоби вимагають використання технологій, відмінних від сучасних, тим самим знижують обсяги виготовлення продукції та впливають на її якість, а отже знижують конкурентоспроможність підприємства [51, с. 535].

Існують три методичні прийоми для визначення зношеності основних засобів.

Перший – нормальний рівень – рівень зношеності основних засобів, коли їх відтворення можливе за рахунок накопичених в майбутньому амортизаційних відрахувань.

Другий – катастрофічний – це рівень, за якого неможливе відтворення

основних засобів ні за рахунок амортизаційних відрахувань, ні за рахунок майбутніх доходів.

Коефіцієнт придатності – визначає частку, яка не буде перенесена на готовий продукт.

$$K_{\text{прид}} \frac{OZ_{\text{зв}}}{OZ_{\text{пв}}}, \quad (3.2)$$

де, $OZ_{\text{зв}}$ – залишкова вартість основних засобів, $OZ_{\text{пв}}$ – первісна вартість основних засобів.

Процес відновлення основних засобів залежить від надходження нових основних засобів на підприємство. Для цього розраховують *коефіцієнт оновлення*, що характеризує частку введених в експлуатацію нових основних засобів в їх загальній кількості.

$$K_{\text{онов}} \frac{OZ_{\text{введ}}}{OZ_{\text{заг}}}, \quad (3.3)$$

де, $OZ_{\text{введ}}$ – вартість введених нових основних засобів за період, $OZ_{\text{заг}}$ – вартість всіх основних засобів на кінець періоду.

Рівень інтенсивності вибуття основних засобів аналізують за допомогою *коефіцієнту вибуття*.

$$K_{\text{виб}} \frac{OZ_{\text{виб}}}{OZ_{\text{пв}}}, \quad (3.4)$$

де, $OZ_{\text{виб}}$ – вартість основних засобів, що вибули, $OZ_{\text{пв}}$ - первісна вартість основних засобів.

Коефіцієнт вибуття розраховують як в цілому, так і по окремим групам основних засобів. Коефіцієнт вибуття потрібно порівнювати з коефіцієнтом оновлення. Чим більш наближеним є коефіцієнт вибуття до коефіцієнту оновлення, тим краще є технічний стан основних засобів на підприємстві [52, с. 134-135].

Аналіз технічного стану, а також динаміки руху основних засобів на ТОВ «Бетон -МЛ» розглянуто в табл.3.3.

**Аналіз технічного стану та інтенсивності руху основних засобів на ТОВ
«Бетон-МЛ» за 2019-2021 роки**

Показник	Показник в тис. грн		
	2019 рік	2020 рік	2021 рік
1	2	3	4
Первісна вартість	197 417,95	196 533,41	196 891,46
Знос (накопичена амортизація за період)	2 182,11	3 717,65	3 626,62
Залишкова вартість	107 758,76	105 411,92	103 034,82
Вартість нових ОЗ	1 989,96	1 314,41	1 282,97
Вартість ОЗ на кін. періоду	203 795,97	205 110,38	206 361,23
Вартість вибулих ОЗ	2 633,39	-	32,12
Розрахунок коефіцієнтів			
<i>Коефіцієнт зносу</i>	0,011	0,019	0,018
<i>Коефіцієнт придатності</i>	0,546	0,536	0,523
<i>Коефіцієнт оновлення</i>	0,010	0,006	0,006
<i>Коефіцієнту вибуття</i>	0,013	-	0,0002

Джерело: сформовано автором

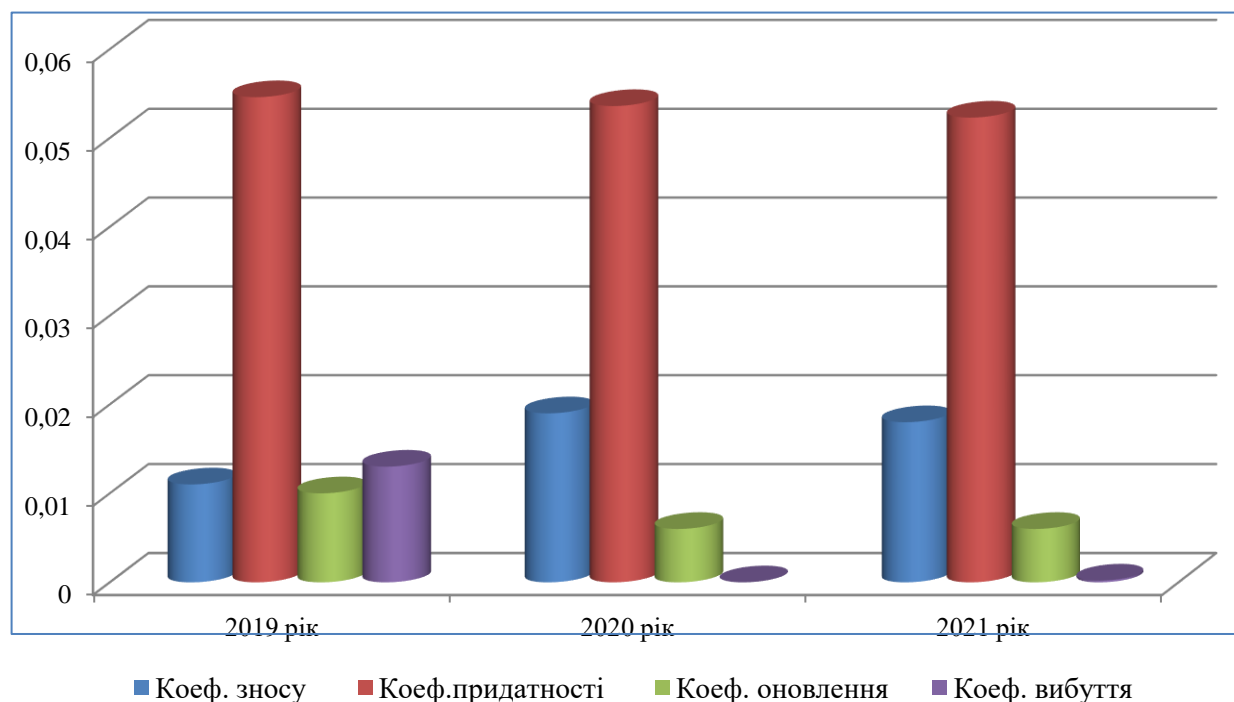
З проведеного аналізу бачимо, що коефіцієнт оновлення мав найвищий показник у 2019 році, у 2020 році він впав на 0,004 пункти і до кінця 2021 року залишався стабільним.

Коефіцієнт вибуття характеризує динаміку та інтенсивність вибуття основних засобів, що морально чи фізично застарілі та непридатні для подальшого використання, також в розрахунок беруться ті основні засоби, що вибули з метою продажу.

Найбільше значення коефіцієнт вибуття мав у 2019 році, протягом 2020 року вибуття на ТОВ «Бетон-МЛ» не було та у 2021 році коефіцієнт має дуже мале значення. Це означає, що підприємство не має (або практично не має) основних засобів, які є застарілими та мають бути виведені з експлуатації через свій технічний стан.

Загалом, за досліджуваний період 2019-2021 роки, коефіцієнт зносу не мав чіткої тенденції, він в 2020 році зріс, а в 2021 зменшився, що вплинуло на показник коефіцієнта придатності.

Для наочного відображення динаміки показників технічного стану та інтенсивності руху основних засобів пропонуємо розглянути рис. 3.4.

Рис. 3.4. Динаміку руху основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» за 2019-2021 роки

Джерело: сформовано автором

Підводячи підсумки, технічний стан основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» на кінець 2021 року покращується, про це свідчить зменшення коефіцієнту зносу та збільшення коефіцієнту придатності. Коефіцієнт оновлення протягом двох років мав стабільну тенденцію, що також є гарним показником.

Науковці використовують різні показники для ефективності використання основних засобів на підприємстві. Їх можна систематизувати у дві групи: перша – показники ефективності відтворення груп основних засобів та всіх основних засобів в цілому, другий – показники рівня використання основних засобів в розрізі груп та в сукупності [53, с. 15-20].

В науковій літературі прийнято вважати, що ефективність використання основних засобів – це співвідношення отриманих підприємством фінансових результатів і основних засобів, що були використанні для їх досягнення.

Ефективність використання також можна проаналізувати з співвідношення темпів випуску готової продукції і темпів зростання вартості основних засобів,

додатково визначивши показники фондівдачі, фондомісткості та фондоозброєння.

Фондівдача – характеризує кількість виготовленої продукції на одну гривню основних засобів. Для обчислення фондівдачі використовують формулу:

$$f = \frac{Q}{\overline{OF}} \quad (3.5)$$

де Q – обсяг виготовленої продукції, $\overline{OF}$ - середньорічна вартість основних засобів.

Фондівдачу розраховують у вартісному або кількісному показниках, вона прямо пропорційно залежить від продуктивності праці, але обернено пропорційно від фондоозброєності підприємства.

Для того, щоб зростали показники фондівдачі потрібно, щоб показник продуктивності праці перевищував темп зростання фондоозброєності підприємства.

Ще одним показником для визначення ефективності використання основних засобів є фондомісткість. Фондомісткість показує відношення використаних основних засобів для виробництва продукції вартістю в одну гривню. Звідси випливає, що цей показник є оберненим до фондівдачі.

Фондомісткість обчислюють за формулою:

$$\overline{OF} = f * Q \quad (3.6)$$

де, f – фондомісткість продукції, Q – обсяг виготовленої продукції.

Показник, що характеризує на скільки підприємство є забезпеченим основними засобами (основними фондами) – фондоозброєність. Фондоозброєність визначається відношенням вартості основних засобів до середньооблікової чисельності працівників.

$$FO = \frac{\overline{OF}}{\overline{N}} \quad (3.7)$$

де, $\overline{OF}$ - середньорічна вартість основних засобів, $\overline{N}$ - середньооблікова чисельність працівників основної діяльності.

Тож, фондоозброєність показує яка частина вартості основних засобів припадає на одного працівника.

Середньорічна вартість основних засобів визначається як середнє арифметичне вартості основних засобів на початок та кінець року.

Отже, для проведення аналізу ефективності використання основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» обчислимо необхідні показники табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Аналіз ефективності використання основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» за 2019-2021 роки

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Зміна показника (2021/2020)	
				грн	%
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації прод., тис. грн.	9 687,50	13 760,20	15 690,70	1930,50	14,03
Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	109 591,70	106 797,15	104 223,35	-2573,80	-2,41
Середня кількість працівників, осіб	9	14	16	2,00	14,29
Фондовіддача	0,09	0,13	0,15	0,02	16,85
Фондомісткість	11,31	7,76	6,64	-1,12	-14,42
Фондоозброєність	12176,86	7628,37	6513,96	-1114,41	-14,61

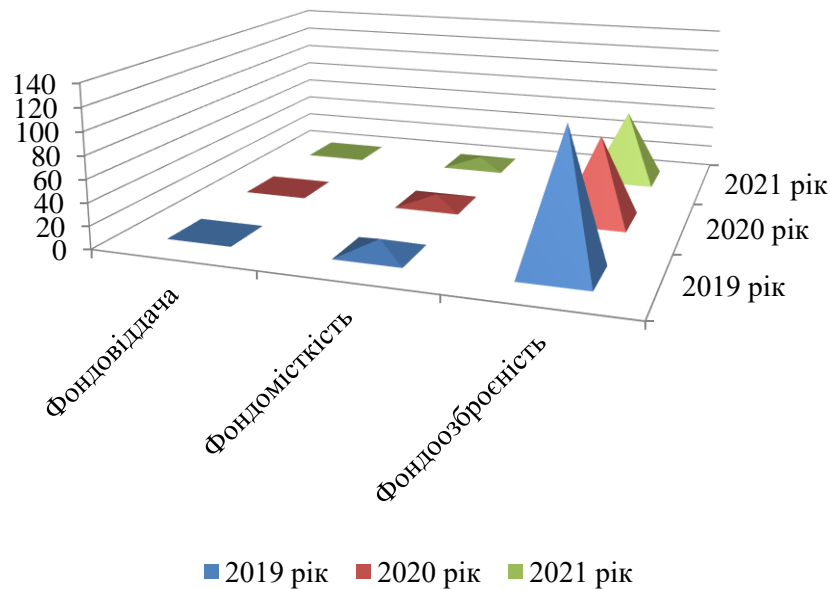
Джерело: сформовано автором

З проведеного аналізу, бачимо, що показник фондовіддачі з кожним роком збільшувався, а отже кількість виготовленої продукції, що припадає на 1 грн. основних засобів зростала. Фондовіддача зросла на 16,85% у 2021 році в порівнянні з 2020 роком. Обернено пропорційно до фондовіддачі є показник фондомісткості, що з кожним роком зменшувався, а отже з кожним роком було задіяно все менше основних засобів для виготовлення готової продукції вартістю в одну гривню. В цілому показник фондомісткості впав на 14,42% або на 1 120 грн.

Показник фондоозброєності мав тенденцію до зниження протягом досліджуваного періоду, на це вплинуло збільшення кількості працівників на підприємстві та зменшення вартості основних засобів. Фондоозброєність

знизилась на 14,61% у 2021 році в порівнянні з 2020 роком.

Динаміку змін ефективності використання основних засобів зображено на рис. 3.5.

Рис. 3.5. Динаміку зміни ефективності використання основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» за 2019-2021 роки

Джерело: сформовано автором

На рівень фондovіддачі мають вплив багато факторів, зокрема зміна обсягу виготовленої продукції, інтенсивність використання основних засобів, завантаженість активної частини основних засобів та інші.

Варто зазначити, що ТОВ «Бетон-МЛ» значну частину основних засобів здає в оренду, тому не можна прирівняти всі основні засоби до активної їх частини.

Провівши аналіз балансу ТОВ «Бетон-МЛ» за 2019-2021 роки (табл. 3.5), варто звернути увагу на збільшення вартості необоротних активів та збільшення довгострокових зобов'язань (Додаток Л). Це пов'язане з оформленням довгострокового кредиту в банку на придбання необоротних активів, а саме основних засобів.

Підприємством було прийнято рішення наростити свої потужності та розширити фонд основних засобів з метою отримання майбутніх економічних вигід.

Таблиця 3.5

Аналіз балансу ТОВ «Бетон-МЛ» за 2019-2021 роки

Розділ балансу, тис грн	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Абсолютне відхилення, тис. грн	
				2020 рік	2021 рік
1	2	3	4	5	6
Необоротні активи	113 153,90	110 784,90	108 453,30	-2 369,00	-2 331,60
Оборотні активи	11 502,50	6 100,00	9 516,90	-5 402,50	3 416,90
Необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Власний капітал	34 911,00	19 723,10	23 732,10	-15 187,90	4 009,00
Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	65 209,10	71 397,90	68 890,20	6 188,80	-2 507,70
Поточні зобов'язання	24 536,30	25 763,90	25 347,90	1 227,60	-416,00
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Джерело: сформовано автором

Отримання довгострокового кредиту у 2020 році дало можливість підприємству збільшити обсяг наданих послуг та позитивно вплинуло на отриманий чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Провівши аналіз фінансової звітності ТОВ «Бетон-МЛ» прослідковується зменшення розміру власного капіталу у 2020 році, що спричинене збільшенням розміру непокритого збитку у цьому періоді. Довгостроковий кредит в іноземній валюті, спрямований на придбання необоротних активів, спричинив збільшення розміру довгострокових зобов'язань у 2020 році та вплинув на вартість необоротних активів.

Для оптимізації своєї фінансової діяльності ТОВ «Бетон-МЛ» варто врахувати виникнення можливих ризиків, пов'язаних з курсовими різницями. В разі отримання підприємством позитивного фінансового результату в наступних періодах існує ймовірність виникнення додаткових витрат пов'язаних з податком

на прибуток. Тому підприємству слід врахувати дані ризики та проаналізувати економічну ефективність обслуговування кредиту в іноземній валюті. Мінімізація цих ризиків можлива за умов переведення довгострокового кредиту в іноземній валюті на національну валюту – гривню.

З проведеного аналізу, можна сказати, що основні засоби на підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ» використовуються ефективно. Підприємство є цілком забезпечене необхідними основними засобами для забезпечення своєї основної діяльності – видобутком води. Чистий дохід підприємства зростає, зростає і кількість працівників, це свідчить про розширення діяльності підприємства.

Для досягнення ще кращих показників діяльності підприємству можна запропонувати застосувати ряд заходів, які є популярними серед науковців. І заходи спрямовані на збільшення екстенсивного завантаження. [54, с. 527].

Екстенсивний вид завантаження основних засобів – це вид відтворення, що полягає у збільшенні часу роботи основних засобів із застосуванням змін. Якщо підприємство прагне збільшити обсяги виробництва, то потрібно запровадити графік використання основних засобів таким чином, щоб всі навантаженість на основні засоби була рівномірною, але була й змінність роботи основних засобів. Проте даний вид завантаженості передбачає, що кожному устаткуванню на підприємстві є аналогічний, що може його замінити.

Відповідно для запровадження такого роду поліпшень потрібні додаткові ресурси та залучення персоналу, що буде працювати позмінно в тому числі і в нічні зміни, що тягне за собою додаткові витрати на оплату праці та соціального забезпечення.

Другий вид відтворення основних засобів – інтенсивний. Він передбачає збільшення завантаженості основного засобу. Підвищення інтенсивності використання можна досягти шляхом модернізації основних засобів та запровадження оптимального режиму роботи [55, с. 217].

Для досягнення максимальної ефективності використання основних засобів потрібно не лише слідкувати за їх технічним станом, а й залучати провідних фахівців в обслуговуванні цих основних засобів.

Тож, провівши аналіз на ТОВ «Бетон-МЛ» можна зробити такі висновки, щодо використання основних засобів на підприємстві:

- складні та поточні ремонти проводять провідні фахівці;
- застосовують провідні технології у виробництві;
- проводяться регулярні модернізації основних засобів, в тому числі обладнання;
- поліпшується склад і структура основних засобів;
- розробляється організація праці;
- зростає фондоддача;
- достатній рівень фондоозброєності підприємства;
- зростає кількість підписаних договорів здачі в оренду основних засобів, що не використовуються.

3.2. Визначення шляхів удосконалення ефективності використання основних засобів у досліджуваному підприємстві

Належний стан, модернізація та підтримка технічного стану, відповідність основних засобів новітнім розробкам та технічного прогресу є головним аспектом в організації діяльності кожного підприємства.

Ефективне використання основних засобів прямо пропорційно впливає на обсяги діяльності підприємства та його конкурентоспроможність на ринку.

Для досягнення поставлених результатів необхідно своєчасно переозброювати виробництво шляхом використанням нових технологій, придбанням сучасного обладнання, впровадженням розробок науково-технічного прогресу. Такі заходи підвищать рівень автоматизації виробництва, сприятимуть зменшенню витрат та збільшенню продуктивності праці і підвищать рівень безпеки праці.

Як зазначалось раніше, заходи для підвищення ефективності використання основних засобів можна поділити на дві групи: екстенсивні та інтенсивні.

Механізм покращення використання основних засобів зображено на рис. 3.6.

Рис. 3.6. Шляхи підвищення ефективного використання основних засобів на підприємстві

Джерело: сформовано автором

Таким чином, екстенсивне поліпшення використання основних засобів зумовлює зростання часу роботи основних засобів, зменшенню простоїв обладнання та підвищення якості ремонтів та обслуговування основних засобів. [56, с. 35-40].

За екстенсивного поліпшення необхідно скоротити частку основних засобів, що не використовуються, шляхом здачі їх в оренду чи продажу, що сприятиме нагромадженню нових ресурсів для розширення фонду основних засобів та створить можливість позмінної роботи обладнання.

Інтенсивне поліпшення передбачає проведення модернізації основних засобів, встановлення оптимального графіку їх роботи, запровадження нових технологій та машинізація виробничих процесів.

Для підвищення рівня ефективності використання основних засобів можна запропонувати запровадження декількох груп заходів.

Технологічна модернізація праці, що передбачає:

- автоматизацію виробництва;

- заміну застарілого та непридатного обладнання;

- модернізацію активно використовуваного устаткування новітніми розробками науково-технічного комплексу;

- ефективне використання виробничих приміщень.

Збільшення роботи устаткування (активних основних засобів), за допомогою:

- здачі в оренду, лізинг, продажу основних засобів, що не використовуються підприємством;

- розробка оптимального та ефективного процесу ремонту обладнання;

- формування аналізу простоїв обладнання;

Оптимізація процесу виробництва:

- налагодження, удосконалення структури управління виробництвом;

- налагодження безперервного, своєчасного постачання матеріалами, сировиною;

- підвищення кваліфікації працівників;

- створення сприятливого клімату в середині працівників виробництва.

Проаналізувавши використання основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» пропоную розглянути декілька шляхів оптимізації ефективності використання основних засобів на досліджуваному підприємстві.

Отже, в першу чергу рекомендовано диференціювати орендарів основних засобів. Провівши аналіз договорів оренди основних засобів, де ТОВ «Бетон-МЛ» виступає орендодавцем, зрозуміло, що одному контрагенту, підприємство надає в оренду декілька основних засобів. З цього випливають певні ризики, наприклад, за умови неплатоспроможності контрагента, підприємство втратить дохід не за одним договором оренди, а за декількома відразу, що значно вплине на фінансовий результат підприємства. Аналогічна ситуація може статись за умови визнання орендаря банкрутом.

Тому, укладаючи договори з орендарями на здачу основних засобів (нерухомого, рухомого майна), варто перевіряти ретельно всю доступну інформацію про орендаря з відкритих ресурсів, яка стосується його розміру статутного капіталу, місце знаходження, кінцевих бенефіціарів, наявності

податкових зобов'язань, відкритих кримінальних проваджень, особливо тих, що стосуються добросовісності покриття його зобов'язань (стягнення в судовому порядку заборгованості).

Також, укладаючи договір оренди, від юридичного лиця, зазвичай, діє уповноважена особа. З огляду на це, варто перевірити чи має уповноважена особа всі права на здійснення такого правочину. Якщо від юридичного лиця договір оренди підписує та укладає директор цього підприємства в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб потрібно перевірити чи має директор таке право, чи це є виключним правом загальних зборів такого підприємства.

Наступним кроком для оптимізації використання основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» є погашення дебіторської заборгованості. Станом на кінець 2021 року, дебіторська заборгованість ТОВ «Бетон-МЛ» становить більше восьми мільйонів гривень, що набагато перевищує показник поточної кредиторської заборгованості підприємства (57 300,00 грн.).

Доречним буде проаналізувати умови виникнення такої дебіторської заборгованості та передивитись умови договорів, укладених з орендарями. Адже, за умови, якщо орендар не дотримується строків сплати орендних платежів, що вказані в договорі, це може стати приводом звернення до суду.

Погашення дебіторської заборгованості безпосередньо впливає на грошові потоки підприємства та оборотність капіталу, тому в даному випадку, погашення покупцями (орендарями) своїх зобов'язань може призвести до покращення фінансових показників підприємства.

Підприємству варто звернути увагу на дебіторську заборгованість, що виникла найдавніше, адже в такому випадку є ймовірність отримання доходу підприємства у вигляді штрафів, пені та наустойок від дебіторів за невиконання умов договору контрагентами.

ТОВ «Бетон-МЛ» володіє досить ефективним основним засобом - Дизель генератором, що допомагає оптимізувати роботу на підприємстві за відсутності чи недостатності електроенергії.

В період дії воєнного стану в Україні багато підприємств та бізнесі

страждають від відключення електроенергії через бойові дії, тому вважаємо за доцільне для ТОВ «Бетон-МЛ», що здає більшість своїх основних засобів в оренду, розширити свій фонд основних засобів, придбавши декілька одиниць генераторів (що працюють від дизпалива, від бензину, чи від інших видів палива).

Запропонований шлях оптимізації дозволить не тільки розширити асортимент наданих послуг, а й залучити нових контрагентів, адже у зв'язку з війною багато українських підприємств не мають вільних коштів для купівлі нового обладнання, а оренда дизель-генераторів (генераторів) дозволить їм стабілізувати свою роботу та забезпечити безперервність функціонування бізнесу.

Оптимальним кроком для підприємства було б забезпечити місце зберігання палива, а як відомо, воно потребує особливих умов зберігання для того, щоб орендарі генераторів не були залежними від роботи та поставок палива на АЗС. Наприклад, орендар може закупити великий обсяг палива для забезпечення роботи генераторів, припустимо на декілька тижнів, а наше підприємство зможе забезпечити належне зберігання придбаного палива.

Тож, за умови наявності автозаправної станції у підприємства та розширення фонду основних засобів генераторами, підприємство матиме змогу не лише забезпечити своїх потенційних орендарів джерелами енергії, а й зможе забезпечувати зберігання палива для роботи генераторів.

Отже, за обраного шляху оптимізації, ТОВ «Бетон-МЛ» зможе залучити нових контрагентів, що сприятиме зростанню конкурентоспроможності підприємства, розширить сегмент наданих послуг та зможе зміцнити та покращити показник фондоозброєності.

Варто додати, що окрім поліпшенню фінансових показників та зміцненню конкурентоздатності, підприємство зможе виконувати й соціальну місію, а саме сприятиме налагодженню роботи інших підприємств та бізнесі, що залежать від електроенергії в період нестабільної енергетичної ситуації в країні.

Основною діяльністю ТОВ «Бетон-МЛ» є видобуток води, проте вже тривалий час підприємство не веде цю діяльність. Видобуток води підприємством зневоднює населений пункт, а отже негативно впливає на екологічну ситуацію в

ньому. Саме тому, підприємство призупинило основну свою діяльність. За наявного обладнання для видобутку води, підприємство могло б здійснити розвідно-дослідні роботи для знаходження альтернативних місць де могло б поновити свою основну діяльність.

Варто наголосити, що надмірне вкладення грошових коштів в оборотні активи не завжди призводить до покращення фінансового стану підприємства, адже понаднормові вкладення завжди мають бути фінансово та стратегічно підкріплені. Важливо завжди мати чітку стратегію, яка б обґрунтовувала вливання ресурсів.

Підприємство має слідкувати не лише за станом основних засобів, а й дбати про те, щоб вони використовувались за призначенням, щоб не було простоїв та як найменше оборотних активів знаходились в стані консервації, тобто не були пасивними.

Загально прийнятою є думка, що залучення кредитних коштів підприємством є негативною стратегією. Проте існує думка, що такий підхід означає, що підприємство прагне розширити свою діяльність, збільшити площі, наростити свій фонд основних засобів, а отже, створити потенційні робочі місця. Як результат, позиковий капітал дає можливість зростити фінансовий потенціал компанії.

В світовій практиці, досить поширеним є залучення позикових коштів шляхом банківських кредитів (довгострокових та короткострокових). В такій стратегії є сенс, адже витрати на погашення відсотків за кредитом входять до складу витрат підприємства і зменшують прибуток до оподаткування. А також, за чіткої бізнес-стратегії, витрати за відсотками є меншими, ніж очікуваний прибуток від залучення позикових коштів.

Управління підприємством має бути організованим таким чином, щоб мінімізувати ризик втрати ліквідності підприємства і максимізувати вигоди від залучення кредитових коштів.

Для покращення ефективності використання основних засобів пропоную розглянути зарубіжний досвід. Визначну роль в процесі відновлення основних

засобів належить амортизаційним відрахуванням. В зарубіжній практиці існує поняття «вільної» амортизації. Це означає, що не існує встановленого методу амортизації, тобто підприємство має право нарахувати і списати повну суму амортизації в перший рік введення основного засобу в експлуатацію, або зробити це в інших період, скориставшись податковою пільгою. Метод «вільної» амортизації практикують в країнах Канади, Іспанії, Ірландії, Данії та Великобританії, тобто в економічно розвинутих країнах.

В Сполучених Штатах Америки облікова та податкова системи спрямовані на максимальне використання амортизаційних коштів для розширення фонду основних засобів. Введення в експлуатацію (придбання, створення) основних засобів в середньому на 70% фінансується за рахунок амортизаційних відрахувань, а інша частина за рахунок позикових коштів (сюди включають кошти інвесторів, кредитні кошти, кошти отримані від цільових програм).

Розвинені країни спрямовують заходи, що сприяють процесам розширення та відтворення основних засобів. А саме, проводиться стимулювання ефективного використання внутрішніх джерел фінансування за рахунок прибутку, амортизаційних відрахувань, спеціально створених резервів.

В цілому, заходи, що сприяють розширенню та ефективному використанні основних засобів закордоном можна поділити на три групи.

Перша група заходів – гнучка амортизаційна політика. Існують альтернативи вибору методів амортизації в бухгалтерському та податковому обліку. Тобто, вибраний метод амортизації в обліковій політиці підприємства може різнитись в бухгалтерському та податковому обліку. Наприклад, в США в фінансовому обліку нараховують амортизації відповідно до затвердженого в обліковій політиці методу, а в податковому обліку нарахування здійснюється згідно законодавчо затвердженими нормативами амортизаційних відрахувань. В деяких країнах, таких як Іспанія, Норвегія, Японія, Австрія вибраний метод нарахування має бути тотожним в бухгалтерському та податковому обліку, проте дозволяється встановлювати різні терміни експлуатації. У Франції є спеціальні амортизаційні канікули, протягом яких амортизація не нараховується.

Для подолання фінансово-економічної кризи в США прийнято закон, який стимулює малий та середній бізнес. Цей закон дозволяє в перший рік експлуатації списувати амортизаційні відрахування у розмірі 50% від ціни придбання основного засобу для малого бізнесу та 100% для середнього.

В німецькому законодавстві існують норми амортизаційних відрахувань для капітальних інвестицій направлених на охорону навколишнього середовища, створення нових робочих місць, створення та випуск технічно передової продукції. Таким чином, в перший рік експлуатації списують 50%, в другий 30%, а в третій 20% вкладеного капіталу.

Амортизаційна політика в розвинутих країнах спрямована на стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів та оновлення фондів основних засобів. Як результат, створюється фінансовий фундамент для оновлення виробничої бази не тільки конкретного підприємства, а й країни в цілому.

Амортизаційний фонд представляє собою банківський депозит або формується у вигляді вкладів у цінні папери та нараховується одночасно з відображенням у складі витрат амортизаційних відрахувань. Якщо підприємство отримує дохід від вкладені у цінні папери коштів амортизаційного фонду, то такий дохід може бути направлений виключно на оновлення основних засобів, а також звільняється від оподаткування.

Отже, амортизаційний фонд сприяє використанню коштів підприємством виключно для технологічного оновлення, знижує рівень інфляції та сприяє нарощуванню основного капіталу підприємства.

В світовій практиці прибуток, що спрямований на реінвестування для технологічного оновлення звільняється від оподаткування різними методами, а саме за допомогою інвестиційного кредиту чи інвестиційної податкової знижки. Важливою умовою при отримання таких пільг є те, що кошти мають використовувати за призначенням і бути спрямованим на придбання чи створення саме технологічно нових засобів.

З зарубіжного досвіду бачимо, що ефективність використання та процес відновлення основних засобів на підприємстві не залежать тільки від самого

підприємства. Важливою в даному питанні є підтримка уряду, а саме в податковому плані, зменшуючи тиск (в тому числі і податковий) на підприємство, держава сприяє не лише на досягнення позитивних фінансових результатів та зростанні підприємств, а й технологічному оновленню виробництва країни загалом.

Тож, підводячи підсумок, щоб використання основних засобів на підприємстві було ефективним, варто застосовувати наступні заходи:

- вдосконалення амортизаційної політики на рівні держави, створення та розробка законодавчої бази в сфері амортизаційних фондів, розробка та впровадження даного поняття на практиці;

- формування заходів екстенсивного використання обладнання, впровадження змінності роботи основних засобів;

- проведення якісного технічного обслуговування обладнання, залучення провідних фахівців в проведення ремонтів чи профілактиці обладнання, постійне і безперервне аналізування стану основних засобів, проведення модернізації та удосконалення.

3.3. Напрями удосконалення обліку основних засобів у підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ» та їх вплив на результати господарювання

Стабільне та ефективне функціонування будь-якого підприємства на пряму залежить від правильно та чіткої побудови системи бухгалтерського обліку, яка є інформаційною основою для управління підприємством та контролю за господарською діяльністю.

Головним шляхом удосконалення обліку основних засобів є розробка та доповнення типових форм документів, які на даний час не мають затвердженого зразка, можуть бути доповнені чи складені підприємством самостійно з дотримання вимог наявних реквізитів в первинних документах [57, с. 414- 417].

Таким чином, для відображення більш конкретної інформації доцільно

додати в форму ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів», та в форму ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів» наступну інформацію:

- термін корисного використання об'єкту;
- ліквідаційну вартість;
- справедливу вартість;
- вартість, що амортизується;
- метод амортизації;
- суми дооцінки та уцінки об'єкту основних засобів.

Дане доповнення збільшить інформативність первинних документів та спростить пошук інформації про об'єкт основних засобів.

ТОВ «Бетон-МЛ» в бухгалтерському обліку в використовує наступні субрахунки для відображення в обліку капітальних інвестицій:

- 151 «Капітальне будівництво»
- 152 «Придбання основних засобів», яке містить наступні субрахунки:
  - 1521 «Придбання основних засобів»;
  - 1522 «Виготовлення основних засобів та модернізація».

З метою управлінського обліку та для полегшення відображення інформації в бухгалтерському обліку дане розмежування субрахунків є доцільним та інформативним.

Дослідження відображення облікової інформації на ТОВ «Бетон-МЛ» показало, що підприємство має високий рівень комп'ютеризації облікового процесу. Як наслідок, внутрішні користувачі облікової інформації забезпечені нею в повній мірі та мають вільний доступ до всіх облікових даних.

Форми облікових реєстрів, що використовуються для відображення наявності, складу та руху основних засобів автоматизовані та задовольняють користувачів інформації, зокрема надають повну та структуризовану інформацію про структура та вартість об'єктів основних засобів в розрізі структурних підрозділів підприємства.

Як зазначалось раніше, ТОВ «Бетон-МЛ» значну частину своїх основних

засобів здає в довгострокову оренду, тому доцільно впровадити для відображення інформації в бухгалтерському обліку спеціальних субрахунків, на якому відображались би основні засоби передані в оренду. Таке впровадження забезпечило б користувачів інформації актуальною інформацією про наявність та місцезнаходження основних засобів, а також сприяло б прийняттю управлінських рішень.

Актуально також додати при формуванні оборотно-сальдових відомостей інформацію про контрагента, якому здається основний засіб в оренду. Таким чином, користувач інформації, відразу міг би бачити контрагента, що в даний момент часу має в розпорядженні основний засіб підприємства.

Сучасні науковці пропонують удосконалити систему обліку основних засобів такими шляхами:

- документальне оформлення прав власності на об'єкт основних засобів, їх руху, передачі в оренду;

- впровадження заходів для збереження основних засобів, як приватної власності, унеможливити псування, пошкодження в ході їх господарського використання;

- розробка амортизаційної політики яка б сприяла ефективному відновленню основних засобів [58, с. 201-205].

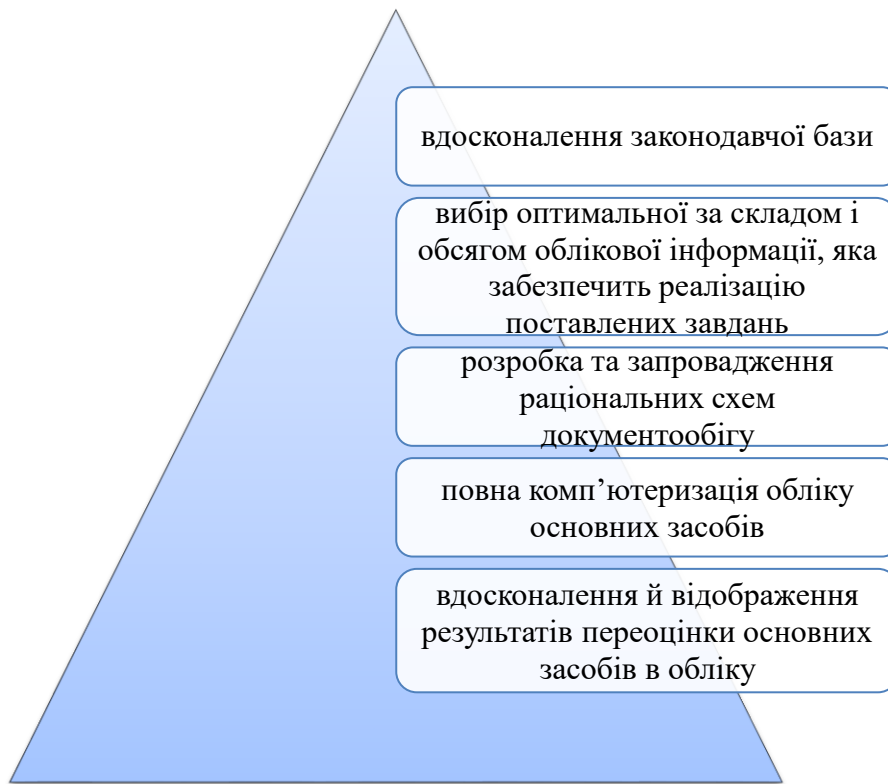
ТОВ «Бетон-МЛ» ґрунтовно та відповідально підходить до документального оформлення операцій з придбання та передачі в оренду основних засобів. Транспортний та юридичний відділи підприємства слідкують за документальним та правомірним оформленням всіх необхідних документів в процесі придбання чи продажу основних засобів.

При передачі основного засобу в оренду, укладаються договори з контрагентами, що супроводжуються Актами прийому-передачі основних засобів. До контролюючих органів подається відповідна заява формою 20-ОПП для повідомлення податкової служби про здійснення відповідної угоди.

Підприємство ТОВ «Бетон-МЛ» проводить регулярні навчання персоналу для якісного використання основних засобів в ході господарської діяльності для

уникнення їх пошкодження.

Загальними рекомендаціями щодо удосконалення обліку основних засобів, запропоновані сучасними науковцями є наступні (рис. 3.7).

Рис. 3.7. Шляхи вдосконалення обліку основних засобів на підприємстві

Джерело: сформовано автором на основі [59, с. 256-260]

Одним з шляхів удосконалення обліку на ТОВ «Бетон-МЛ» є налагодження системи обіму інформації між транспортним відділом компанії та відділом бухгалтерії для своєчасного відображення облікової інформації та коректного подання інформації про рух основних засобів контролюючим органам. Наприклад, несвоєчасно надана чи неточна інформація про купівлю основного засобу може призвести до сплати внеску в інший відділ пенсійного фонду внеску за державну реєстрацію транспортного засобу, що є порушенням законодавчої бази.

Для вдосконалення обліку основних засобів на підприємстві пропоную розглянути проблемні питання та шляхи їх вирішення в нормативно-законодавчій базі, що стосуються переоцінки основних засобів табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Проблеми та шлях вирішення питань з переоцінки основних засобів на сучасних підприємствах

Джерело	Проблема	Причина	Шляхи вирішення
1	2	3	4
НП(С)БО 7, пункт 16	Проведення переоцінки всієї групи основних засобів, якщо переоцінювався хоча б один з об'єктів, який входить до такої групи	Завищення вартості однорідної групи основних засобів у разі переоцінки основних засобів невеликої вартості по відношенню до даної групи	Проведення переоцінки групи лише у тому разі, якщо вартість об'єкта переоцінки є суттєвою по відношенню до вартості відповідної
НП(С)БО 7, пункти 19-21	Відображення результатів переоцінки у складі доходів та витрат звітного періоду	Операції переоцінки не змінюють результатів господарської діяльності підприємства	Відображення дооцінки та уцінки основних засобів на рахунках додаткового капіталу

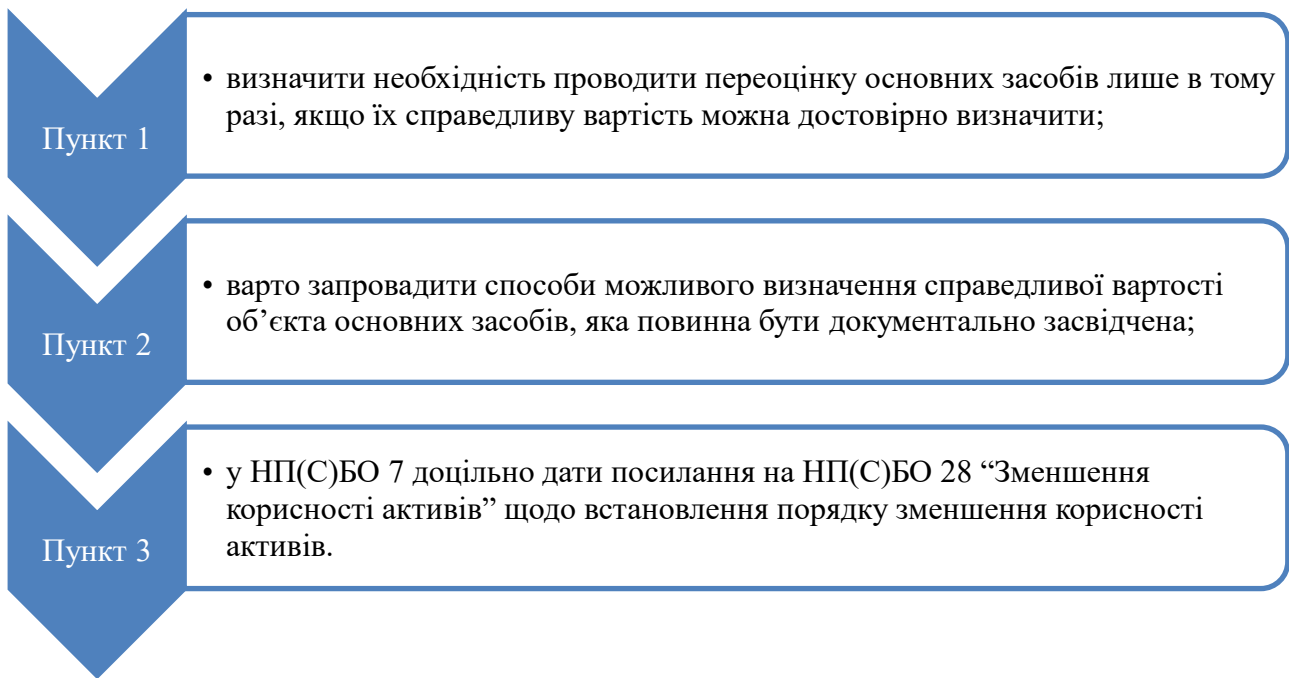
Джерело: сформовано автором на основі [60, с. 522]

Отже, якщо підприємство прагне переоцінити основний засіб, слід переоцінювати всю групу, проте доцільно спочатку визначити суттєвість вартості цього об'єкту в групі в цілому. Якщо вартість переоцінюваного об'єкту є несуттєвою, не доцільно проводити переоцінку всієї групи, адже цей процес є трудомістким.

Також, відображення результатів переоцінки у складі доходів чи витрат звітного періоду є недоцільним, оскільки не є результатом операційної діяльності підприємства, натомість, результат проведеної переоцінки варто відображати на рахунках і у складі додаткового капіталу.

Оскільки більшість сучасних підприємств переходять на міжнародні стандарти ведення бухгалтерського обліку, доцільним є запродати заходи, які б виключили суперечності між національними та міжнародними стандартами.

Пропоную розглянути рис. 3.8, де ілюстровано шляхи урегулювання національних та міжнародних стандартів.

Рис. 3.8. Удосконалення обліку основних засобів на нормативно-законодавчому рівні

Джерело: сформовано автором

З огляду на запропоновані заходи, доцільним є проведення переоцінки основних засобів, лише у тому разі, коли їх справедливу вартість можна достовірно визначити і визнання якої документально оформлювалось. Це створить юридичне підтвердження тому, що підприємство не на власний розсуд зменшило чи збільшило вартість переоцінюваного об'єкту, що в разі податкової перевірки зменшить ризики отримання штрафних санкцій [61, с. 21].

Висновки до розділу 3

Провівши детальний аналіз основних засобів на підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ» можна дійти висновку, що структура основних засобів впливає на операційну діяльність підприємства.

Стан та динаміка руху основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» мають позитивну тенденцію, показники фондоозброєності, фондомісткості та

фондовіддачі показують, що підприємство активно оновлює фонд основних засобів, тим самим розширюючи обсяги своєї діяльності.

Менеджмент управління основними засобами є ефективним та показує, що всі основні засоби на підприємстві є залученими або зданими в оренду іншим підприємствам, а отже у підприємства відсутні простої та пасивний фонд основних засобів.

Підприємство приділяє значну увагу технічному стану основних засобів, регулярно проводяться технічні обслуговування об'єктів, ремонти та модернізації. ТОВ «Бетон-МЛ» слідкує за науково-технічним прогресом та дбає про те, щоб основні засоби були технологічно новими, адже це прямо пропорційно впливає на якість наданих послуг та рівень конкурентоспроможності підприємства.

Підприємство також залучає кредитні кошти для нарощування обсягів своєї діяльності, отже в майбутньому очікується вихід підприємства на новий технологічний рівень та завоювання більшої частки ринку.

Стан основних засобів на ТОВ «Бетон-МЛ» на кінець 2021 року покращується, про це свідчить зменшення коефіцієнту зносу та збільшення коефіцієнту придатності. Коефіцієнт оновлення протягом двох років мав стабільну тенденцію, що також є гарним показником.

З запропонованих заходів щодо поліпшення ефективності використання основних засобів належать диференціація контрагентів, які виступають орендарями основних засобів, тобто для мінімізації ризиків неплатоспроможності орендаря, економічно доцільно здавати в оренду основні засоби різним підприємствам. Такий підхід не лише мінімізує ризик неотримання орендних платежів, як наслідок втрати частини доходу, а й допоможе завоювати нових контрагентів і закріпити довіру на ринку наданих послуг.

Також підприємству ТОВ «Бетон-МЛ» варто звернути увагу на наявну дебіторську заборгованість, а саме на причини її непогашення контрагентами. Доцільно переглянути умови договору, укладених з контрагентами, які не платять тривалий час за своїми зобов'язаннями. Таким чином, у разі порушення умов договору іншою стороною, підприємство має право подати позов до суду та

отримати дохід у вигляді штрафних санкцій.

У зв'язку з воєнними діями та наявними проблемами з електропостачанням підприємство має змогу забезпечити функціонування зданих в оренду основних засобів за допомогою генераторів. Таким чином, підприємство може забезпечити потреби контрагентів та отримувати додатковий дохід.

Для подальшого ефективного використання основних засобів підприємство має чітко контролювати технічний стан основних засобів, покращити процес обміну інформацією між відділами, щодо руху основних засобів.

Запропоновані заходи щодо поліпшення процесу обліку основних засобів на підприємстві ТОВ «Бетон-МЛ» у частині впровадження в бухгалтерський облік спеціального субрахунку, на якому відображались об'єкти основних засобів здані в оренду в розрізі контрагентів. Таке впровадження надало б швидку та якісну інформацію її внутрішнім користувачам для прийняття управлінських рішень.

Розроблено також шляхи удосконалення обліку основних засобів на центральному рівні, а саме виявлено низку проблем та запропоновано шляхи їх вирішення в нормативно-законодавчій базі.

Тому, ефективне використання основних засобів також залежить від уряду країни, що розробляє норми та закони. Слід глобально підійти до питання технічного озброєння основними засобами вітчизняних підприємств, сприяти їх технологічному переозброєнню та оновленню, що безпосередньо вплине на якість кінцевого продукту та виходу на нові ринки не тільки конкретних підприємств, а й держави в цілому.

ВИСНОВКИ

Після проведення дослідження маємо змогу сформулювати висновки щодо досягнення мети та поставлених завдань:

1. Систематизація теоретичної бази та нормативно-правового регулювання дає можливість зробити висновок, що основні засоби – це матеріальні активи, утримані для використання їх у виробничому процесі, для надання послуг чи виконанню робіт, а також призначені для виконання суспільних потреб та досягнення поставленої мети підприємством. Матеріальний актив визнається основним засобом, якщо очікуваний термін його експлуатації більше одного року та згідно Податкового кодексу України мають вартісний критерій більше двадцяти тисяч гривень.

Економічна сутність основних засобів полягає у тому, що вони безпосередньо беруть участь у відтворювальному процесі, забезпечують виробничий процес та можуть використовуватись для виконання адміністративних та соціальних потреб підприємства.

Основними критеріями визнання основних засобів, згідно національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку, крім матеріальності, строку корисного використання, призначення та вартісного критерію, є ще й можливість отримання майбутніх економічних вигод та можливість їх достовірної оцінки.

2. В науковій літературі є велика кількість підходів до класифікації основних засобів. З точки зору врегулювання розбіжностей між бухгалтерським та податковим обліком, класифікації основних засобів на підприємстві слід запровадити спираючись на чинне податкове законодавство. Згідно Податкового кодексу України, основні засоби та інші необоротні активи діляться на шістнадцять груп, з них дев'ять груп основних засобів.

Розроблені методичні підходи виокремлюють такі завдання бухгалтерського обліку основних засобів, як: контроль, грамотне документальне оформлення операцій з руху основних засобів на підприємстві, оперативне відображення в обліку достовірної інформації про рух основних засобів, визначення їх структури,

оцінка економічної ефективності використання, оцінка забезпеченості основними засобами підприємства, виявлення проблем в обліку та використанні основних засобів та розробка шляхів усунення цих проблем.

3. Нормативно-правове регулювання обліку основних засобів ґрунтується на Національному положенні (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», Міжнародному стандарту бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» та Податковому кодексі України. Також до нормативного регулювання належать затвердженні на рівні підприємства накази та положення.

4. Основним видом діяльності ТОВ «Бетон-МЛ» є видобуток води із свердловин, проте велику частину своїх основних засобів підприємство здає в оренду. Проведений аналіз стану основних засобів та ефективності їх використання на підприємстві показав, що протягом 2019-2021 років вартість основних засобів на підприємстві збільшувалась, проводилась модернізація вже існуючих основних засобів та придбавались нові. Коефіцієнт надходження переважає коефіцієнт вибуття основних засобів у 2021 році, що свідчить про якісне відтворення основних засобів на підприємстві, про що також свідчить коефіцієнт оновлення, який протягом 2020-2021 років був сталим.

Кількість виготовленої продукції, що припадає на 1 грн основних засобів зростала протягом досліджуваного періоду на ТОВ «Бетон-МЛ», про це свідчить коефіцієнт фондівдачі. Фондоозброєність підприємства протягом 2019-2021 років мала тенденцію до зниження, адже зростала кількість найманих працівників на підприємстві. З кожним роком підприємство задіює все менше основних засобів на виготовлення продукції (надання послуг) в вартість 1 грн, що впливає з отриманих коефіцієнтів фондомісткості в розрізі трьох років.

5. З проведеного аналізу витрат на поточні ремонти та проведення технічних обслуговувань основних засобів, можна дійти висновку, що підприємство «Бетон-МЛ» ретельно дбає про належний стан своїх основних засобів та прагне надавати конкурентоздатні послуги. Для більш ефективного використання основних засобів та забезпечення тривалішого терміну їх експлуатації підприємство

проводить регулярно модернізацію основних засобів, тим самим поліпшує їх якісні властивості.

6. Основним документом на підприємстві, що встановлює ведення бухгалтерського обліку операцій пов'язаних з рухом основних засобів є Наказ про облікову політику. Оперативна інформація, що надходить до відділу бухгалтерії про рух основних засобів відображається в регістрах бухгалтерського обліку, що в свою чергу є підґрунтям для подачі фінансової і статистичної звітності. Основними первинними документами для відображення детальної інформації про стан, наявність, знос та амортизацію основних засобів, а також відображають їх вартість є акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів, інвентарна картка обліку основних засобів, розрахунок амортизації основних засобів. Підставою для введення основного засобу в експлуатацію, проведення поліпшення (модернізації) чи виведення основного засобу з експлуатації є відповідний наказ, затверджений директором та спеціальною комісією на підприємстві.

Головними проблемами ефективності використання основних засобів на підприємстві є непогашення дебіторської заборгованості за договорами зданих в оренду основних засобів. Тому підприємству рекомендовано звернути увагу на умови договору з орендарями, що мають довгострокову дебіторську заборгованість та в разі порушень умов варто почати процес стягнення заборгованості з дебіторів.

До виявлених проблем також можна віднести низьку диференціацію орендарів, а саме підприємство здає в оренду велику кількість основних засобів одному орендареві, що супроводжується великими ризиками втрати частини прибутку, в разі неплатоспроможності чи виникнення форс-мажорних обставин у контрагента.

7. Підприємству запропоновано розширити коло своїх покупців (орендарів), тим самим завоювати більшу частину ринку наданих послуг з оренди, як наслідок зменшити виявлені ризики.

Запропоновані шляхи вдосконалення обліку основних засобів в частині покращення нормативно-правового регулювання, а саме варто запровадити чітку форму документу та визначити процес визначення справедливої вартості основних засобів. Також запропоновано проводити переоцінку основних засобів лише в тому разі, якщо їх справедливу вартість можна достовірно визначити.

8. За наявних проблем з електроенергією та для забезпечення функціонування основних засобів (в тому числі тих, що здані в оренду) ТОВ «Бетон-МЛ» було запропоновано створити умови для зберігання паливно-мастильних матеріалів, що забезпечують функціонування генераторів, що є у власності підприємства. Таким чином, підприємство зможе подолати проблему енергозалежності та забезпечити функціонування основних засобів як на власному підприємстві, так і в контрагентів. В результаті, розшириться асортимент наданих послуг та збільшиться дохід організації і, що не менш важливе, сприятиме зменшенню використання електроенергії, обсяг якої в період війни є в дефіциті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92. Дата оновлення: 27.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 24.08.2022).
2. Міжнародний (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_023#Text (дата звернення 24.08.2022).
3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. Відомості Верховної ради України. Дата оновлення: 19.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 24.08.2022).
4. Домбровська Н. Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація. *Економічні науки*. 2012. Вип. 9 (1). С. 340-349.
5. Радзивилук Ю. В. Особливості класифікації основних засобів на промислових підприємствах. *Економічні науки*. 2010. Вип. 7 (3). С. 64-68.
6. Кацевич В. К. Основні засоби: характеристика та класифікація. *Економічні науки*. 2011. Вип. 8. С. 230-236.
7. Оспіщев В. І. Сучасний підхід до класифікації основних засобів на підприємствах роздрібної торгівлі. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2010. Вип. 1. С. 146-152.
8. Задорожний З. Бухгалтерський та управлінський облік спільної діяльності підприємств з використання основних засобів. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2018. Вип. 2. С. 84-93.
9. Малюга Н. М. Об'єкти бухгалтерського обліку згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємства і організацій. Житомир. 2009. 56 с.
10. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення 09.12.2011. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 24.08.2022).

11. Атамас П.Й. Основи обліку у господарських підприємствах та організаціях. Київ. 2016. С. 288.
12. Журбенко Н. М. Сутність поняття основні засоби як економічної категорії. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2014. Вип. 8. С. 129-133.
13. Жадан Т.А., Лозова Н.В. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*. 2015. Вип. 8. С. 1112- 1116.
14. Гончар Л.В., Гарна С.О. Оцінка основних засобів як об'єкта інвестиційно-орієнтованого управління. *Інноваційна економіка*. 2013. №7 (45). С. 302–305.
15. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996-XIV. Дата оновлення 10.08.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 24.08.2022).
16. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у господарських підприємствах та організаціях: навчальний посібник. *Житомир: ПП «Рута»*. 2017. 470 с.
17. Ткач Н. О. Переоцінка основних засобів: нюанси обліку. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування Серія «Економіка»*. 2012. №2 С. 197-203.
18. Рудницький В. С. Процедури моделювання та прийняття рішень в процесі аудиту: монографія. Львів. Видвництво Львівської комерційної академії. 2009. 216 с.
19. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу. Київ. КНЕУ. 2004. 411 с.
20. Мулик Т.О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2020. Вип. 46. С. 113-122.
21. Побережна Н.М., Яценко А.В. Спільне та відмінне в обліку основних засобів за МСБО 16 та П(С)БО 7. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. *Технічний прогрес та ефективність виробництва*. 2014. № 32. С. 110–113.
22. Яцунська О.С. Класифікація основних засобів в процесі реформування

системи вітчизняного обліку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2013. № 1. С. 102–107.

23. Пирець Н.М., Псюк Ю.А. Порівняльний аналіз національних та міжнародних стандартів обліку основних засобів. *Інноваційна економіка*. 2013. № 6. С. 325–330.

24. Клюха Н.В. Особливості бухгалтерського обліку основних засобів: вітчизняна та міжнародна практика. *Студентський вісник НУВГП*. Рівне. 2015. № 2(4). С. 145–149.

25. Войнаренко М.П., Пономарьова Н. А., Замазій О.В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури. 2010. 488 с.

26. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами. Практичний посібник. Київ. Лібра. 2004. 880 с.

27. Камінська Т.Г. Моделювання кругообігу капіталу для потреб бухгалтерського обліку. *Бізнес Інформ*. 2013. Вип. 7. С. 256-263.

28. Кафка С.М. Інноваційна економіка як стратегічний напрям удосконалення обліку необоротних активів. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу*. 2013. Вип. 2. С. 231-241.

29. Кафка С.М. Методичні підходи до обліку операцій з надходження необоротних активів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2014. Вип. 797. С. 225-234.

30. Кириченко Є.О. Організація обліку основних засобів на підприємстві. *Управління розвитком*. 2014. Вип. 9. С. 61-63.

31. Кірей О.С. Методика обліку формування необоротних активів. *Агросвіт*. 2012. Вип. 6. С. 68-71.

32. Коритний В.О. Шляхи вдосконалення документального забезпечення обліку основних засобів в сільськогосподарських підприємствах. *Облік і фінанси*. 2018. Вип. 1. С. 53-58.

33. Панасенко А.П. Проблеми основних засобів у бухгалтерському. *Держава та регіони*. 2008. Вип. 3. С.407- 410.

34. Павлюк І. Бухгалтерський облік реалізації та передачі основних засобів. *Бухгалтерський облік і аудит: Науковопрактичний журнал*. 2006. Вип. 4. С. 33-36
35. Пархоменко О.П. Бухгалтерський і податковий облік основних засобів та його гармонізація. *Вчені записки університету «КРОК». Серія : Економіка*. 2014. Вип. 37. С. 77-83.
36. Ужва А.М. Особливості обліку необоротних активів у міжнародній і вітчизняній практиці та шляхи його удосконалення. *Інноваційна економіка*. 2013. Вип. 1. С. 286-288.
37. Утенкова К.О. Облік основних засобів за національними і міжнародними стандартами. *Облік і фінанси*. 2014. Вип. 2. С. 79-83.
38. Хричікова М.О. Теоретичні аспекти обліку основних засобів на підприємстві. *Управління розвитком*. 2014. Вип.15. С. 156-159.
39. Юрків Д.І. Удосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві. *Управління розвитком*. 2014. Вип. 11. С. 60-62.
40. Олійник Є. В. Аналіз впливу амортизації на динаміку відтворення основних засобів. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. Вип. 1. С. 252-255.
41. Денисюк О. М. Аналіз стану та ефективності використання основних засобів на підприємствах машинобудівної галуз Вінницької області. *Ефективна економіка*. 2016. Вип. 9. С. 40-49.
42. Довжник О.О. Особливості обліку основних засобів у сучасних умовах господарювання. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 25. С. 803-807.
43. Югас Е., Турлакова В. Економічна сутність та класифікація основних засобів підприємства. *Економічний аналіз*. 2011. Вип. 9. С. 393-398.
44. Горкавий В. К. Методологічні засади аналізу наявності і відтворення основних засобів. *Вісник ХНАУ*. 2014. Вип. 3. С. 79–86.
45. Готра В. В. Удосконалення використання основних засобів з метою підвищення ефективності господарської діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 21. С. 81-84.
46. Зюкова М.М. Бухгалтерська інформація про основні засоби – основа прийняття інвестиційних рішень. *Економіка: проблеми теорії та практики*: Зб.

наук. праць. Вип. 25. Дніпропетровськ. 2010. С. 13-18.

47. Зюкова М.М. Економічна категорія “основні засоби” як складова виробничого процесу. Матеріали 67-ї наукової конференції студентів, аспірантів і молодих вчених. – Київ. 2011. С.40.

48. Кірейцев Г. Вплив глобалізації економіки на розвиток системи обліку в Україні. Бухгалтерський облік і аудит. 2014. № 4. С. 47-53.

49. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у господарських підприємствах та організаціях: навчальний посібник. Житомир: ПП «Рута». 2017. С. 470.

50. Вербило О.Ф. Бухгалтерський облік у господарських підприємствах та організаціях: Навчальний посібник. Київ. 2017. С. 295.

51. Заїнчковський Т.М. Облік у господарських підприємствах та організаціях. Навчальний посібник. Ірпінь: Академія ДПС України, 2018. С. 535.

52. Кладницька, Т.А., Основні напрямки реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Економічні науки. Вісник Хмельницького національного університету № 6. 2018. С.134-135.

53. Крута Л. Новий бухоблік основних засобів та інших необоротних активів: розбираємо типові ситуації. Бухгалтерія: бюджет № 10 (167). 2019. С. 15-20.

54. Лишиленко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік. «Центр учбової літератури». Київ. 2017. С. 527.

55. Мисака Г.В. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник. Київ. 2019. С. 217.

56. Мосаковський В. Основні напрямки удосконалення обліку в Україні. Бухгалтерський облік і аудит. 2014. № 6. С. 35- 40.

57. Петрова І. В. Удосконалення обліку амортизації основних засобів як складової витрат підприємства. Держава та регіони. 2009. № 3. С. 414-417.

58. Шуліка Ю. О. Удосконалення обліку й аудиту основних засобів на прикладі ДП «Гірник». Держава та регіони: Економіка та підприємництво. 2010. № 4. С. 201-205.

59. Максименко А.В. Проблемні питання обліку основних засобів. Фінанси, облік і аудит: Збірник наукових праць. 2009. С.256-260.

60. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: Аналіз стану і перспективи

розвитку . Центр учбової літератури. Київ. 2007. С. 522.

61. Омельченко О.Ю. Облік основних засобів і операцій по їх оподаткуванню. Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. Київ. 2006. С. 21.

ДОДАТКИ

Додаток А

Наказ про облікову політику ТОВ «Бетон-МЛ»

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «БЕТОН-МЛ»

м. Київ

30 грудня 2020 р.

Наказ №1/01-01-2021

Про облікову політику

ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "БЕТОН-МЛ" код за ЄДРПОУ 36972322

Керуючись Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. №996-XIV, затвердженими Міністерством Фінансів України положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО), інструкціями та іншими нормативними актами, які регулюють порядок ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності, виконуючи вимоги, передбачені Статутом ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ДАЛЬРИБА", та з метою забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності, -

НАКАЗУЮ :

1. Затвердити Положення про облікову політику ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "БЕТОН-МЛ" (подається) та ввести його в дію з 01 січня 2021 року.
2. Ознайомлювати (під особистий підпис) із змістом Положення всіх посадових осіб та працівників, які мають відношення до його виконання.
3. Загальний контроль за виконанням цього Наказу залишаю за собою.

Директор

/ Беліченко С.А.

Продовження додатка А

Затверджено
наказом № 1/01-01-2021 від «30» грудня 2020 р.

Положення про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "БЕТОН-МЛ"

Керуючись Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. №996-XIV (далі - Закон про бухоблік), затвердженими Міністерством Фінансів України національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), інструкціями та іншими нормативними актами, які регулюють порядок ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності, виконуючи вимоги, передбачені Статутом, та з метою забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "БЕТОН-МЛ" (далі за текстом – «Підприємство») застосовуються наступні положення.

1. Організація бухгалтерського обліку

- 1.1. На забезпечення виконання пункту 4 статті 8 Закону про бухоблік встановити з 01 січня 2021 року на Підприємстві таку форму організації бухгалтерського обліку: самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо керівником підприємства.
- 1.2. Директор забезпечує дотримання вимог, передбачених Законом про бухоблік, зокрема п.7 ст.8, та іншими законодавчими та нормативними документами з питань організації і ведення бухгалтерського та податкового обліку.
- 1.3. Відповідальність за ведення податкового обліку, правильність і своєчасність складання і подання податкової звітності несе директор згідно з чинним законодавством.
- 1.4. Директор виконує функції касира, відповідно підписує всі касові документи одноосібно.
- 1.5. Відповідальність інших працівників, які ведуть облік, регулюється посадовими інструкціями, що затверджуються директором Підприємства.

2. Повноваження на підпис документів

- 2.1. Право першого підпису на банківських розрахунково-платіжних документах надається директору.
- 2.2. На час відсутності директора право першого підпису надається окремим наказом.
- 2.3. На право підпису окремих документів можуть надаватися повноваження іншим посадовим особам, що оформлюється окремим Наказом по Підприємству.

3. Документообіг

- 3.1. Документообіг Підприємства регулюється відповідними організаційно-розпорядчими документами, виданими посадовими особами у межах наданих їм повноважень. До таких документів відносяться, зокрема (але не виключно):
  - про делегування повноважень на право підпису документів;
  - про бухгалтерську службу;
  - про проведення інвентаризації та створення постійної та робочих інвентаризаційних комісій;
  - про перелік посад, які мають право користуватися корпоративним мобільним зв'язком та встановлення лімітів користування послугами мобільного зв'язку;
  - про розмір встановленого ліміту каси на підприємстві, його структурних підрозділах, філіях та представництвах;
  - про порядок архівування документів, тощо.
- 3.2. Перелік посадових осіб, яким доручено отримувати і видавати матеріальні цінності встановлюється виключно Наказом директора.

4. Первинний облік

- 4.1. Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо - безпосередньо після її закінчення. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові

Продовження додатка А

документи.

4.2. Первинні та зведені облікові документи можуть бути складені на паперових або машинних носіях і повинні мати такі обов'язкові реквізити:

- назву документа (форми);
- дату і місце складання;
- назву підприємства, від імені якого складено документ;
- зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції;
- посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення;
- особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

4.3. Інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку в реєстрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку. Операції в іноземній валюті відображаються також у валюті розрахунків та платежів по кожній іноземній валюті окремо.

4.4. Дані аналітичних рахунків повинні бути тотожні відповідним рахункам синтетичного обліку на перше число кожного місяця.

4.5. Регістри бухгалтерського обліку повинні мати назву, період реєстрації господарських операцій, прізвища і підписи або інші дані, що дають змогу ідентифікувати осіб, які брали участь у їх складанні.

4.6. Господарські операції повинні бути відображені в облікових реєстрах у тому звітному періоді, в якому вони були здійснені.

4.7. У разі складання та зберігання первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку на машинних носіях інформації підприємство на вимогу контролюючих або судових органів та своїх контрагентів зобов'язане за свій рахунок зробити копії таких документів на паперовому носії.

4.8. Для додання юридичної чинності і доказовості документам на машинних носіях варто керуватися ДСТ 6.10.4-84 "Уніфіковані системи документації. Додання юридичної чинності документам на машинному носії і роздруківці, створеним засобами обчислювальної техніки. Основні положення", згідно з яким організація - автор документа на машинному носії створює реєстр кодів осіб, відповідальних за здійснення господарських операцій і правильність їхнього оформлення. Підпис особи, що склала документ на машинному носії, виконується у вигляді паролю чи іншим способом авторизації, що дає можливість однозначно ідентифікувати осіб, що дозволили і здійснюють господарську операцію.

4.9. Підприємство вживає всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому та непомітному виправленню записів у первинних документах і реєстрах бухгалтерського обліку та забезпечує їх належне зберігання протягом встановленого строку.

4.10. Відповідальність за несвочасне складання первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку та недостовірність відображених у них даних несуть особи, які склали та підписали ці документи.

5. Інвентаризація

5.1. Проводити інвентаризацію активів і зобов'язань відповідно до ст. 10 Закону України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні та інших нормативних документів, зокрема Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02 вересня 2014 р., № 879.

5.2. Склад постійно діючої інвентаризаційної комісії встановлюється Наказом директора.

5.3. Проводити інвентаризацію активів і зобов'язань щороку перед складанням річної фінансової звітності станом на 01 грудня року, за який складається фінансова звітність.

5.4. Інвентаризацію основних засобів здійснювати 1 раз на 3 роки.

5.5. Проводити раптову інвентаризацію каси не рідше одного разу на рік.

5.6. У всіх інших випадках об'єкти і періодичність проведення інвентаризації визначаються керівником чи власниками підприємства на підставі чинного законодавства.

6. Оцінка

6.1. Створити оціночну комісію для проведення приймання, списання, оцінки активів і зобов'язань. Склад оціночної комісії встановлюється Наказом директора.

6.2. Залучати у разі необхідності для проведення оцінки окремих об'єктів активів спеціалізовані оціночні фірми.

7. Податковий облік

7.1. Вести податковий облік та подавати податкову звітність згідно із законодавством України.

Продовження додатка А

7.2. Накопичення даних про для цілей обчислення податків здійснюється у бухгалтерській програмі на підставі первинних облікових документів, що фіксують здійснення господарських операцій, відповідно до положень Податкового кодексу України.

8. Управлінський облік

8.1. Система і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій розробляються директором та можуть змінюватися в оперативному режимі у залежності від потреб користувачів цієї звітності.

9. Бухгалтерський облік

9.1. Вести бухгалтерський облік на Підприємстві згідно із Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. №996-ХІV (далі - Закон про бухоблік), та затвердженими Міністерством Фінансів України національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (далі - НП(С)БО).

9.2. Облікова політика підприємства будується з використанням наступних принципів бухгалтерського обліку і фінансової звітності:

- автономність;
- обачність (обережність);
- повне висвітлення (відображення);
- послідовність;
- безперервність;
- нарахування і відповідність доходів і витрат;
- превалювання (перевага) сутності над формою;
- історична (фактична) собівартість;
- єдиний грошовий вимірник;
- періодичність.

9.3. Облікову політику застосовувати таким чином, щоб фінансові звіти повністю узгоджувались з вимогами Закону про бухоблік та кожного конкретного НП(С)БО. Застосовувати перед усім ті підходи та методи для ведення бухобліку і надання інформації в фінансових звітах, які передбачені НП(С)БО і найбільш адаптовані до діяльності підприємства.

9.4. Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» ведення бухгалтерського обліку та складання фінансових звітів (крім Звіту про рух грошових коштів) проводити згідно принципу нарахування так, щоб результати операцій та інших подій відображались в облікових регістрах і фінансових звітах тоді, коли вони мали місце, а не тоді, коли підприємство отримує чи сплачує кошти.

9.5. Доходи в Звіті про прибутки та збитки відображати в тому періоді, коли вони були зароблені, а витрати - на основі відповідності цим доходам, що забезпечить визначення фінансового результату звітнього періоду співставленням доходів звітнього періоду з витратами, здійсненими для отримання цих доходів.

9.6. При складанні фінансових звітів визначити величину суттєвості статті в розмірі 10000,00 грн.

9.7. Використовувати на Підприємстві автоматизовану форму ведення обліку.

10. Основні засоби

10.1. Для цілей бухгалтерського обліку основні засоби класифікувати за такими групами:

1. Основні засоби
  - 1.1. Земельні ділянки.
  - 1.2. Капітальні витрати на поліпшення земель.
  - 1.3. Будинки, споруди та передавальні пристрої.
  - 1.4. Машини та обладнання.
  - 1.5. Транспортні засоби.
  - 1.6. Інструменти, прилади, інвентар (меблі).
  - 1.7. Тварини.
  - 1.8. Багаторічні насадження.
  - 1.9. Інші основні засоби.
2. Інші необоротні матеріальні активи
  - 2.1. Бібліотечні фонди.
  - 2.2. Малоцінні необоротні матеріальні активи (МНМА).
  - 2.3. Тимчасові (нетитульні) споруди.
  - 2.4. Природні ресурси.

Продовження додатка А

2.5. Інвентарна тара.

2.6. Предмети прокату.

2.7. Інші необоротні матеріальні активи.

3. Незавершені капітальні інвестиції

10.2. До основних засобів відносити матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) та вартість яких перевищує 20000 гривень.

10.3. До складу малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА) відносити матеріальні цінності, що призначаються для використання у господарській діяльності протягом періоду, який більше одного року з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, та вартість яких не перевищує 20000 гривень.

10.4. Об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена.

10.5. Придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів.

10.6. Амортизація основних засобів та інших необоротних матеріальних активів здійснюється прямолінійним методом із застосуванням строків, встановлених для кожного об'єкта основних засобів, зокрема:

- будівлі — 20 років;

- споруди — 15 років;

- машини та обладнання — 5 років;

- електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації — 2 роки;

- інструменти, прилади, інвентар (меблі) — 4 роки;

- транспортні засоби - 5 років;

- інші основні засоби – 12 років;

10.7. Ліквідаційну вартість об'єктів основних засобів не розраховувати і з метою амортизації прийняти рівною нулю.

10.8. Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА) і бібліотечних фондів нараховується 100 % амортизовуваної вартості в першому місяці використання.

10.9. Якщо у первинних документах, якими оформлюється придбання (виготовлення) основних засобів чи введення їх в експлуатацію безпосередньо не зазначається мета використання основного засобу (виробниче чи невиробниче використання), вважати, що основний засіб призначається для виробничого використання.

10.10. У протилежному разі, якщо основний засіб призначається для невиробничого використання, про це обов'язково повинно бути зазначено у первинних документах, якими оформлюється придбання, виготовлення чи введення в експлуатацію таких невиробничих основних засобів.

11. Нематеріальні активи

11.1 Облік нематеріальних активів вести по кожному об'єкту нематеріальних активів.

11.2 Нематеріальні активи класифікувати за такими групами:

1. Права користування майном

2. Права на знаки для товарів і послуг

3. Права на об'єкти промислової власності

4. Авторські та суміжні з ними права

5. Інші нематеріальні активи

11.3 Придбаний або отриманий нематеріальний актив відображати в балансі, якщо існує імовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена.

11.4 Нематеріальний актив, отриманий в результаті розробки, слід відображати в балансі за умов, якщо підприємство має:

- намір, технічну можливість та ресурси для доведення нематеріального активу до стану, у якому він придатний для реалізації або використання;

- можливість отримання майбутніх економічних вигод від реалізації або використання нематеріального активу;

Продовження додатка А

- інформацію для достовірного визначення витрат, пов'язаних з розробкою нематеріального активу.

11.5 Якщо нематеріальний актив не відповідає вказаним критеріям визнання, то витрати, пов'язані з його придбанням чи створенням, визнаються витратами того звітного періоду, протягом якого вони були здійснені, без визнання таких витрат у майбутньому нематеріальним активом.

11.6 Не визнаються активом, а підлягають відображенню у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені:

- витрати на дослідження;
- витрати на підготовку і перепідготовку кадрів;
- витрати на рекламу та просування продукції на ринку;
- витрати на створення, реорганізацію та переміщення підприємства або його частини;
- витрати на підвищення ділової репутації підприємства, вартість видань і витрати на створення торгових марок (товарних знаків).

11.7 Придбані (створені) нематеріальні активи зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

11.8 Нарухування амортизації нематеріальних активів здійснюється протягом строку їх корисного використання, який встановлюється при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс).

11.9 При нарахуванні амортизації об'єкта нематеріальних активів слід використовувати наступні строки нарахування амортизації нематеріальних активів:

Групи	Строк дії права користування
група 1 - права користування природними ресурсами (право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище)	Відповідно до правостановлюючого документа
група 2 - права користування майном (право користування земельною ділянкою, крім права постійного користування земельною ділянкою відповідно до закону, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо)	Відповідно до правостановлюючого документа
група 3 - права на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті	Відповідно до правостановлюючого документа
група 4 - права на об'єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, в тому числі ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті	Відповідно до правостановлюючого документа, але не менш як 5 років
група 5 - авторське право та суміжні з ним права (право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляції даних (баз даних), фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті	Відповідно до правостановлюючого документа, але не менш як 2 роки
група 6 - інші нематеріальні активи (право на ведення діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо)	Відповідно до правостановлюючого документа

Якщо відповідно до правостановлюючого документа строк дії права користування нематеріального активу не встановлено, такий строк корисного використання визначається платником податку самостійно, але не може становити менше двох та більше 10 років.

11.10 Амортизація нематеріального активу нараховується із застосуванням прямолінійного методу.

11.11 Нарухування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому нематеріальний актив став придатним для використання. Суму нарахованої амортизації підприємства відображають збільшенням суми витрат підприємства і накопиченої амортизації нематеріальних активів.

11.12 Нарухування амортизації припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття нематеріального активу.

11.13 Термін корисного використання нематеріального активу та метод його амортизації переглядаються в кінці звітного року, якщо в наступному періоді очікуються зміни строку корисного використання активу або зміни умов отримання майбутніх економічних вигод.

11.14 Амортизація нематеріального активу нараховується, виходячи з нового методу нарахування амортизації і строку використання, починаючи з місяця, наступного за місяцем змін.

Додаток Б

Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів ТОВ «Бетон-МЛ»

Товариство з обмеженою відповідальністю "БЕТОН-МЛ"
підприємство, організація

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ _____

Типова форма № ОЗ-1

Затверджена наказом Міністерства України

від 29 грудня 1995 р. № 352

Код за УКУД У _____

Затверджую Беліченко С.А.

7 липня 2022р.

Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів

Номер документа	Дата складання	Код особи, яка видає за збереження основних засобів	Код виду операції
БМ000000004	19.07.2022	Ц00000185	Введення в експлуатацію

Здавач	Одержувач	Дебет		Кредит		Первісна (балансова) вартість, Грн	Шифр		Код	
		рахунок, субрахунок	код аналітичного обліку	рахунок, субрахунок	код аналітичного обліку		інвентарний	заводський	рахунки та об'єкти аналітичного обліку (для віднесення амортизаційних відрахувань)	норми амортизаційних відрахувань
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Цех, відділ, дільниця, лінія	Загальногосподарське (БМ)	105		1521		385 479,22	Ц0003318	469741123		

Норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення	Поправочний коефіцієнт	Устаткування		Сума амортизації (знос) за даними переоцінки на _____ 20__ р. або за документами придбання	Рік випуску (побудови)	Дата введення в експлуатацію (місяць, рік)	Номер паспорта	
		вид	код					
12	13	14	15	16	17	18	19	20
						01.01.2022	19.07.2022	ТТ№468475

На підставі наказу, розпорядження

НАКАЗУ №19072022-02 22.07.2022р.

Проведений огляд

Автомобіль RENAULT LOGAN № кузова VF14SRCL469741123 AI 5767 OP
найменування об'єкта

що приймається (передається) в експлуатацію від

Директора Беліченко С.А.

У момент приймання (передачі) об'єкт знаходиться в

справному стані

Київська обл., с. Тарасівка, вул. Київська

місцезнаходження об'єкта

Коротка характеристика об'єкта

Автомобіль легковий

Продовження додатка Б

Об'єкт технічним умовам відповідає (не відповідає) відповідає
 вказати, що саме не відповідає _____

Доробка не потрібна (потрібна) не потрібна
 вказати, що саме потрібно _____

Підсумки іспитів об'єкта придатний для використання в госп. діяльності
 _____

Висновок комісії вести в експлуатацію
 _____

Додаток. Перелік технічної документації Технічна документація, свідоцтво про реєстрацію
 _____

Голова комісії	<u>Водій автотранспортних засобів</u> посада	 підпис	<u>Лютий Василь Олександрович</u> і., по б., прізвище
Члени комісії	<u>Механік цеху</u> посада	 підпис	<u>Григоренко Сергій Вікторович</u> і., по б., прізвище
	<u>Прибиральник службових приміщень</u> посада	 підпис	<u>Євтушенко Олена Євгенівна</u> і., по б., прізвище
	посада	підпис	і., по б., прізвище
Об'єкт основних засобів прийняв	<u>Директор</u> посада	 підпис	<u>Беліченко С.А.</u> і., по б., прізвище
здав	<u>Директор</u> посада	 підпис	<u>Беліченко С.А.</u> і., по б., прізвище

Відмітка бухгалтерії про відкриття картки або переміщення об'єкта 22.07.2022р.

Головний бухгалтер (бухгалтер)

Додаток В

Наказ про введення в експлуатацію ТОВ «Бетон-МЛ»

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«БЕТОН – МЛ»

НАКАЗ № 19072022-2

м. Київ

19 липня 2022р.

Про введення в експлуатацію основних засобів

З метою забезпечення господарської діяльності підприємства

НАКАЗУЮ:

1. Ввести в експлуатацію автомобіль легковий RENAULT LOGAN № кузова VF14SRCL469741123 державний номер АІ 5787 ОР
2. Встановити термін корисного використання для основного засобу – 240 місяців, нарахування амортизації проводити за прямолінійним методом.
3. Призначити матеріально відповідальною особою за основний засіб – директора Беліченка Сергія Анатолійовича.
4. Бухгалтерії вести облік основного засобу автомобіля RENAULT LOGAN згідно з вимогами національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та положеннями облікової політики підприємства.

Директор

✓

_____

Беліченко С.А.

З наказом ознайомлені

Водій

✓

_____

Лютий В.О.

Механік цеху

✓

_____

Григоренко С. В.

Прибиральник

✓

_____

Євтушенко О.Є.

Додаток Г

Наказ про затвердження постійно діючої комісії ТОВ «Бетон-МЛ»

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«БЕТОН-МЛ»

08161, Київська область, Києво-Святошинський р-н, с. Тарасівка, вул. Київська, буд. 77/8, тел.
0444559115, Код ЄДРПОУ 33794685, UA803006140000026001500385460 у банку АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ
БАНК", МФО 300614, ПІН 337946810138

НАКАЗ №31122021

Київська область, с. Тарасівка

31 грудня 2021 року

Про затвердження складу постійно діючої комісії щодо надходження та списання необоротних активів та товарів.

З метою прийняття рішення щодо зарахування на баланс, введення в експлуатацію та списання об'єктів необоротних активів та товарів.

1. Затвердити склад постійно діючої комісії щодо надходження та списання необоротних активів та товарів з 01.01.2022р. в такому переліку:

Голова комісії Начальник складу (вантажного) - Бондаренко Юрій Миколайович

Члени комісії:

механік цеху - Григоренко Сергій Вікторович

водій автотранспортних засобів - Лютий Василь Олексійович

Директор

Беліченко Сергій Анатолійович

З наказом ознайомлені:

Бондаренко Юрій Миколайович

Григоренко Сергій Вікторович

Лютий Василь Олексійович

Додаток Д

Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів ТОВ «Бетон-МЛ»

Товариство з обмеженою відповідальністю "БЕТОН-МЛ"
підприємство, організаціяІдентифікаційний код
ЄДРПОУ _____

Типова форма № ОЗ-2

Затверджена наказом Міністату України

від 29 грудня 1995 р. № 352

Код за УКУН

№ Затверджую

" 13 листопада 2020 р. "

Акт
приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів

Номер документа	Дата складання	Код особи, яка відповідає за збереження основних засобів	Код виду операції
БМ000000001	13.11.2020	000000014	Ремонт

Цех, відділ, дільниця, лінія	Дебет		Кредит		Сума	Номер	
	рахунок, суб-рахунок	код аналітичного обліку	рахунок, суб-рахунок	код аналітичного обліку		інвентарний	заводський
1	2	3	4	5	6	7	8
Виробництво	105		1522		94 350,00	00880	

На замовлення № _____

Електричний вилковий навантажувач Тойота 7FBH15
FSV4500+E62

найменування об'єкта

Знаходився в плановому / неплановому ремонті (реконструкції, модернізації)

з _____ по _____, а саме _____ днів.

Передбачені відомістю дефектів роботи по ремонту (реконструкції, модернізації) виконані повністю/не повністю

вказати, що саме не виконано

По закінченні ремонту (реконструкції, модернізації) об'єкт пройшов випробування та зданий в експлуатацію.

Зміни в характеристиці об'єкта, що визнані реконструкцією, модернізацією _____

Здав

посада

підпис

і., по б., прізвище

Прийняв

посада

підпис

і., по б., прізвище

Довідка

1. Кошторисна вартість фактично виконаного обсягу робіт: грн.

ремонту _____ 94 350,00

реконструкції, модернізації _____

Керівник відділу _____

2. Фактична вартість: грн.

ремонту _____ 94 350,00

реконструкції, модернізації _____

Головний бухгалтер _____

Додаток Е**Наказ на виведення основного засобу з експлуатації ТОВ «Бетон-МЛ»**

НАКАЗ № 13112020-1

м. Київ

13 листопада 2020 р.

Про виведення основного засобу з експлуатації

Для проведення модернізації

НАКАЗУЮ:

1. Вивести основний засіб Електричний виловий навантажувач Тойота 7FBN15 FSV4500+E62. – інвентарний номер 00880 на підставі складеного дефектного акту №3 від 13 листопада 2020 р на строк один день до 13.11.2020 р.
2. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Директор

Додаток Ж

Наказ на проведення модернізації ТОВ «Бетон-МЛ»

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«Бетон-МЛ»

НАКАЗ № 13112020-2

м. Київ

13 листопада 2020 р.

Про проведення модернізації основних засобів

З метою забезпечення господарської діяльності підприємства,

НАКАЗУЮ:

1. Провести модернізацію основного засобу **Електричний вилковий навантажувач Тойота 7FBH15 FSV4500+E62**. – інвентарний номер 00880 для подальшого ефективного використання основного засобу в господарській діяльності

Строк проведення модернізації основного засобу один день з 13 листопада 2020 до 13.11.2020

2. **Відповідальність за проведення модернізації залишаю за собою.**

Директор

Беліченко С.А.

Додаток 3

Акт прийому - здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів ТОВ «Бетон-МЛ»

Товариство з обмеженою відповідальністю "БЕТОН-МЛ"
підприємство, організація

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ _____

Типова форма № ОЗ-2
Затверджена наказом Міністерства України
від 29 грудня 1995 р. № 352
Код за УКУД _____

№ Затверджую _____

" 13 листопада 2020 р. "

Код за УКУД _____

Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів

Номер документа	Дата складання	Код особи, яка відповідає за збереження основних засобів	Код виду операції
БМ000000001	13.11.2020	000000014	Ремонт

Цех, відділ, дільниця, лінія	Дебет		Кредит		Сума	Номер	
	рахунок, суб-рахунок	код аналітичного обліку	рахунок, суб-рахунок	код аналітичного обліку		інвентарний	заводський
1	2	3	4	5	6	7	8
Виробництво	105		1522		94 350,00	00880	

На замовлення № _____

Електричний вилковий навантажувач Тойота 7FBH15 FSV4500+E62

найменування об'єкта

Знаходився в плановому / неплановому ремонті (реконструкції, модернізації)

з _____ по _____, а саме _____ днів.

Дата _____ Дата _____

Передбачені відомістю дефектів роботи по ремонту (реконструкції, модернізації) виконані повністю/не повністю

вказати, що саме не виконано

По закінченні ремонту (реконструкції, модернізації) об'єкт пройшов випробування та зданий в експлуатацію.

Зміни в характеристиці об'єкта, що визнані реконструкцією, модернізацією _____

Здав _____

посада _____

підпис _____

і, по б., прізвище _____

Прийняв _____

посада _____

підпис _____

і, по б., прізвище _____

Довідка

1. Кошторисна вартість фактично виконаного обсягу робіт: грн.
ремонту _____ 94 350,00
реконструкції, модернізації _____

Керівник відділу _____

2. Фактична вартість: грн.
ремонту _____ 94 350,00
реконструкції, модернізації _____

Головний бухгалтер _____

Додаток К

Переваги та недоліки методів нарахування амортизації

Метод амортизації	Суть методу	Переваги	Недоліки
Прямолінійний метод	Розмір амортизації залежить тільки від терміну використання об'єкта ОЗ	Вартість основ засобу списується рівними частинами протягом усього періоду його експлуатації	Не враховує моральний знос основного засобу і чинник підвищення витрат на ремонти у міру його експлуатації (особливо в останні роки використання основного засобу)
Метод зменшення залишкової вартості	Визначають річну суму амортизації виходячи із залишкової вартості основного засобу на початок року	Протягом перших років експлуатації основного засобу у бухгалтерському обліку накопичується значна сума коштів, необхідних для його відновлення	Припускає обов'язкову наявність ліквідаційної вартості, необхідної для розрахунку норми амортизації
Метод прискореного зменшення залишкової вартості	Є різновидом методу зменшення залишкової вартості	Протягом перших років експлуатації основних засобів у бухобліку накопичується значна сума грошових коштів, необхідних для його відновлення	-
Кумулятивний метод	Річну суму амортизації визначають як добуток амортизованої вартості і кумулятивного коефіцієнта	У перші роки амортизується велика частина вартості об'єкта ОЗ, коли інтенсивність його використання максимальна.	Трудомісткий метод
Виробничий метод	Застосовують для нарахування амортизації основних засобів, технічний стан яких залежить від	Зручно застосовувати при визначенні амортизації автотранспорту залежно від його пробігу, верстатів і будь якого виробничого устаткування	Важко визначити обсяг продукції який буде зроблений з використанням об'єкта основного засобу за весь період експлуатації

Джерело: створено автором на основі [40]

Додаток Л

Фінансова звітність малого підприємства ТОВ «Бетон-МЛ»

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	Коди
Товариство з обмеженою відповідальністю "БЕТОН-МЛ"	2022 01 01	33794685
Територія	за ЄДРПОУ	UA32140030010045925
Київська область	за КАТОТТГ 1	240
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ
Вид економічної діяльності	Забір, очищення та постачання води	за КВЕД
Середня кількість працівників, осіб	16	36.00
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком	
Адреса, телефон	вулиця Київська, буд. 77/8, КИЇВСЬКА обл., 08161, УКРАЇНА	0672180851

1. Баланс на 31 грудня 2021 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	401,5	380,7
Первісна вартість	1001	1 063,7	1 063,7
Накопичена амортизація	1002	(662,2)	(683,0)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	86,5	152,8
Основні засоби :	1010	105 411,9	103 034,8
первісна вартість	1011	205 553,7	206 803,2
знос	1012	(100 141,8)	(103 768,4)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	4 885,0	4 885,0
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	110 784,9	108 453,3
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	316,3	308,3
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5 093,2	8 176,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	33,5	13,2
у тому числі з податку на прибуток	1136	0,7	0,7
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	614,5	879,9
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	7,5	124,6
Витрати майбутніх періодів	1170	16,0	13,8
Інші оборотні активи	1190	19,0	0,8
Усього за розділом II	1195	6 100,0	9 516,9
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	116 884,9	117 970,2

Продовження додатка Л

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	6 500,0	6 500,0
Додатковий капітал	1410	70 223,4	70 223,4
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(57 000,3)	(52 991,3)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	19 723,1	23 732,1
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 277,2	57,3
розрахунками з бюджетом	1620	357,8	841,2
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	22,7	34,0
розрахунками з оплати праці	1630	127,7	161,3
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	23 978,5	24 254,1
Усього за розділом III	1695	25 763,9	25 347,9
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	116 884,9	117 970,2

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2021 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	15 690,7	13 760,2
Інші операційні доходи	2120	5 288,4	4 085,0
Інші доходи	2240	304,0	0,4
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	21 283,1	17 845,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7 283,2)	(11 829,6)
Інші операційні витрати	2180	(7 374,1)	(17 642,9)
Інші витрати	2270	(2 536,0)	(3 509,8)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(17 193,3)	(32 982,3)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	4 089,8	(15 136,7)
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	4 089,8	(15 136,7)

Керівник _____ (підпис)

Головний бухгалтер _____ (підпис)

ЕП Беліченко
Сергій
Анатолійович

С. А. Беліченко _____

(ініціали, прізвище)

С. А. Беліченко _____

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

